

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОПШТИНА БАБУШНИЦА

ПРВЕ ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА 2010-2025

Извештај о стратешкој процени утицаја Првих измена и допуна
Просторног плана општине Бабушница 2010-2025 на животну
средину

ЈУГОСЛОВЕНСКИ ИНСТИТУТ ЗА УРБАНИЗАМ И СТАНОВАЊЕ
ЈУГИНУС ДОО – БЕОГРАД

ПЛАН УРБАН ДОО - НИШ

ИСТ УРБАН ДОО - НИШ

Београд – Ниш - Бабушница, 2023.

**ОДЛУКА О ИЗРАДИ
ПРВИХ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА
("Скупштински преглед општине Бабушница" бр. 12/2021.)**

**Скупштина општине Бабушница
Председник Далибор Јоцић**

Наручилац плана: Општина Бабушница
Председница Општине: Ивана Стојичић, дипл. економиста

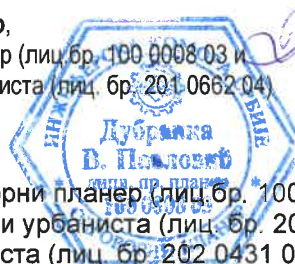
Обрађивачи плана: Југословенски институт за урбанизам и становање
ЈУГИНУС ДОО, Београд, Андрићев венац бр. 2/II
Директор: Др Горан Јововић, дипл. инг. ел.
ПЛАН УРБАН ДОО, Ниш, Бул.Св Цара Константина 103
Директор: Слободан Гроздановић, дипл. инг. грађ.
ИСТ УРБАН ДОО, Ниш, Бул.Св Цара Константина 103
Директор: Дејан Рајчић, дипл. правник

Руководилац израде Дубравка Павловић, дипл. просторни планер,
Плана – одговорни планер (лиц. бр. 100 0008 03 и
одговорни планер: одговорни урбаниста (лиц. бр. 201 0662 04)

Чланови радног тима:

Дубравка Павловић, дипл.просторни планер, одговорни планер (лиц. бр. 100 0008 03)
одговорни урбаниста (лиц. бр. 201 0662 04)
Ивана Марковић, дипл. инж. грађ. одговорни урбаниста (лиц. бр. 202 0431 03)
одговорни пројектант (лиц.бр. 312 0108 03)
Мирјана Пантић, дипл. инж. саобр. одговорни урбаниста (лиц. бр. 202 1464 14)
одговорни пројектант (лиц.бр. 370 F879 08)
Валентина Јанковић, дипл.инж.арх. одговорни урбаниста (лиц. бр. 200 0149 03)
одговорни планер (лиц.бр. 100 0167 04)
Весна Лимић, дипл. инж. арх. одговорни урбаниста (лиц. бр. 200 0149 03)
одговорни пројектант (лиц.бр. 300 0829 03),
Слободан Гроздановић, дипл. инж. грађ. одговорни урбаниста (лиц. бр. 202 1236 10)
Мирјана Савић, дипл. инж. грађ. одговорни пројектант (лиц. бр. 310 P713 18)
Бобан Илић, дипл. Инж. Електротехнике
Кристина Бошковић,дипл.инж.арх.
Мартина Манчев, инж.арх – маст.инж.урбанизма
Марко Милосављевић, инж.арх. – маст.инж.архитектуре
Теодора М. Васић, инж.арх. – маст.инж.архитектуре
Дејан Рајчић, дипл. правник

**ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
УСКЛАЂЕНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА
НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

Носилац израде Извештаја о СПУ	ЈУГИНУС ДОО, Београд
РУКОВОДИЛАЦ ИЗРАДЕ (одговорни планер):	Валентина Јанковић, дипл.инж.арх. број лиценце 100 0167 10
Радни тим за израду Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину	Дубравка В. Павловић, дипл. просторни планер Валентина Јанковић, дипл.инж.арх. Мирјана Пантић, дипл.инж.саобр. Мартина Манчев, дипл. инж.арх.

**ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
ПРВИХ ИЗМЕНА И ДОПУНА
ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА 2010-2025
НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

- С А Д Р Ж А Ј -

УВОД

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

- 1.1. ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА И ОДНОС СА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА
 - 1.1.1. САДРЖАЈ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА
 - 1.1.2. ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА
 - 1.1.3. ОДНОС ПРОСТОРНОГ ПЛАНА СА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА
- 1.2. ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ПЛАНА
- 1.3. КАРАКТЕРИСТИКЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБЛАСТИМА ЗА КОЈЕ ПОСТОЈИ МОГУЋНОСТ ДА БУДУ ИЗЛОЖЕНЕ ЗНАЧАЈНОМ УТИЦАЈУ
- 1.4. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПЛАНУ И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗОСТАВЉАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ПИТАЊА И ПРОБЛЕМА ИЗ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ
 - 1.4.1. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПЛАНУ
 - 1.4.2. ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗОСТАВЉАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ПИТАЊА ИЗ ПОСТУПКА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ
- 1.5. ПРИКАЗ ПРИПРЕМЉЕНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА КОЈА СЕ ОДНОСЕ НА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПЛАНУ, УКЉУЧУЈУЋИ ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ НЕРЕАЛИЗОВАЊА ПЛАНА И НАЈПОВОЉНИЈЕ ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ СА СТАНОВИШТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
- 1.6. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА БИТНИ СА СТАНОВИШТА ЦИЉЕВА И ПРОЦЕНЕ МОГУЋИХ УТИЦАЈА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ
- 2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА
 - 2.1. ПРИКУПЉЕНИ ПОДАЦИ О СТАЊУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗНАЧАЈНИМ ПИТАЊИМА, ПРОБЛЕМИМА И ПРЕДЛОЗИМА У ПОГЛЕДУ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПЛАНУ
 - 2.2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ
 - 2.2.1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ
 - 2.2.2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СА ПРЕДЛОГОМ ПОТРЕБНИХ ИНДИКАТОРА
 - 2.2.3. ИЗБОР ОДГОВАРАЈУЋИХ ИНДИКАТОРА КОЈИ ЋЕ СЕ КОРИСТИТИ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА СА ОПИСОМ МЕРА ПРЕДВИЂЕНИХ ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

- 3.1. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА ПЛАНА ПОВОЉНОГ СА СТАНОВИШТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ СА ОПИСОМ МЕРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ, ОДНОСНО УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ
- 3.2. ПОРЕЂЕЊЕ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ РЕШЕЊА
 - 3.2.1. НЕРЕАЛИЗОВАЊЕ ПЛАНА КАО ВАРИЈАНТА (СЦЕНАРИО НУЛТОГ РАЗВОЈА)
 - 3.2.2. ВАРИЈАНТЕ РАЗВОЈА И ЗАШТИТЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА ПОВОЉНЕ СА АСПЕКТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
 - 3.2.3. ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОР ПОВОЉНИЈЕГ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА СА АСПЕКТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
- 3.3. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ СА ОПИСОМ МЕРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ, ОДНОСНО УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

- 3.4. НАЧИН НА КОЈИ СУ ПРИ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА УЗЕТИ У ОБЗИР ЧИНИОЦИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
- 3.5. НАЧИН НА КОЈИ СУ ПРИ ПРОЦЕНИ УЗЕТЕ У ОБЗИР КАРАКТЕРИСТИКЕ УТИЦАЈА
 - 3.5.1. ВЕРОВАТНОЋА, ИНТЕНЗИТЕТ, СЛОЖЕНОСТ/РЕВЕРЗИБИЛНОСТ,
 - 3.5.2. ВРЕМЕНСКА ДИМЕНЗИЈА (ТРАЈАЊЕ, УЧЕСТАЛОСТ, ПОНАВЉАЊЕ)
 - 3.5.3. ПРОСТОРНА ДИМЕНЗИЈА (ЛОКАЦИЈА, ГЕОГРАФСКА ОБЛАСТ)
 - 3.5.4. КУМУЛАТИВНА И СИНЕРГИЈСКА ПРИРОДА УТИЦАЈА
- 4. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКИХ ПРОЦЕНА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА И ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОЈЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**
 - 4.1. СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА
 - 4.2. ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОЈЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ
- 5. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ТОКУ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА (МОНИТОРИНГ)**
 - 5.1. ОПИС ЦИЉЕВА ПЛАНА
 - 5.2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
 - 5.3. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА
 - 5.4. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА
- 6. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ**
- 7. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА, ОПИС РАЗЛОГА ОДЛУЧУЈУЋИХ ЗА ИЗБОР ДАТОГ ПЛАНА**

СА АСПЕКТА РАЗМАТРАНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА И ПРИКАЗ НАЧИНА НА КОЈИ СУ ПИТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ УКЉУЧЕНА У ПЛАН

 - 7.1. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА
 - 7.2. ОПИС РАЗЛОГА ОДЛУЧУЈУЋИХ ЗА ИЗБОР ПРОСТОРНОГ ПЛАНА СА АСПЕКТА РАЗМАТРАНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА
 - 7.3. ПРИКАЗ НАЧИНА НА КОЈИ СУ ПИТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ УКЉУЧЕНА У ПРОСТОРНИ ПЛАН
- 8. ЗАКЉУЧЦИ ДО КОЈИХ СЕ ДОШЛО ТОКОМ ИЗРАДЕ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ**

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПРВИХ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА 2010-2025 НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

УВОД

Правни основ за израду Просторног плана општине Бабушница - у даљем тексту: Просторни план, садржан је у Закону о планирању и изградњи - у даљем тексту: Закон ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 81/09 и 24/11) и другим тематски важним законима и подзаконским актима.

Правни основ за обављање Стратешке процене утицаја на животну средину - у даљем тексту: Стратешка процена, садржан је у Закону о заштити животне средине - у даљем тексту: Закон о заштити ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09), а за презентирање њених резултата стручној и широј јавности кроз Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину (SEA) - у даљем тексту: Извештај о стратешкој процени - у Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину - у даљем тексту: Закон о стратешкој процени ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 88/10). Изради Стратешке процене и припреми Извештаја о стратешкој процени приступило се на основу Одлуке о изради стратешке процене утицаја Просторног плана општине Бабушница 2009-2024. на животну средину, донете 20. јула 2011. године, од стране Општинске управе општине Бабушница - у даљем тексту: Одлука о изради стратешке процене.

Изради Првих измена и допуна Просторног плана општине Бабушница 2010-2025 (у даљем тексту: 1ИДППО) приступа се на основу Одлуке о изради Првих измена и допуна просторног плана општине Бабушница (Скупштина општине Бабушница, Број: 350-1/2021-2 од 26.03.2021. год, објављена у „Скупштински преглед општине Бабушница“ бр. 12/21.) (у даљем тексту: Одлука), донешене на основу члана 46. став 1 Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 81/09 - исправка, 64/10 - УС, 24/11, 121/12, 42/13 - УС, 50/13 - УС, 98/13 - УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/2019-др.закон и 9/2020 и 52/21). У Одлуци је наведено да се за потребе израде 1ИДППО ради Стратешка процена утицаја на животну средину за чију је израду Скупштина општине Бабушница у складу са законом донела Решење о приступању изради Стратешке процене утицаја на животну средину Првих измена и допуна просторног плана општине Бабушница 2010-2025 (Број: 350-2/2021-02 од 26.01.2021. год. објављено у „Скупштински преглед општине Бабушница“ бр. 03/21).

Плански основ за израду Стратешке процене представљају концепција заштите животне средине Просторног плана Републике Србије од 2010 до 2020 - у даљем тексту: ППРС ("Сл. гласник РС", бр. 88/10), Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана Републике Србије на животну средину и разни тематски национални, регионални и локални програми и стратегије развоја.

Плански основ за израду Просторног плана (и Концепта плана, као фазе у његовој изради) представља Просторни план Републике Србије (у даљем тексту: ППР Србије - "Сл. гласник РС", бр. 88/10). У току израде ППО Бабушница поступку је била израда Регионалног просторног плана за подручје Нишавског, Топличког и Пиротског управног округа.

За простор општине Бабушница 2010.године је донешен Просторни план општине Бабушница 2010-2025 („Скупштински преглед општине Бабушница“ бр. 13/12.), који је пратио и Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину. Од планске документације вишег реда за подручје Општине утврђен је Регионални просторни план за подручје Нишавског, Топличког и Пиротског управног округа, као и Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Јерма", а у току је израда новог Просторног плана Републике Србије 2020-2035., чији је Нацрт прошао процедуру јавног увида, коригован у складу са примедбама и сугестијама и очекује га фаза усвајања.

У претходном периоду рађен је низ пројеката везаних за техничку инфраструктуру, као урбанистичко-планска документација која се односи на уређење појединих мањих зона и техничких система. Изградња у насељима углавном је рађена без плана, на основу пројеката за поједине објекте.

Разлози за обављање Стратешке процене произишли су из карактеристика просторног плана, карактеристика планског подручја и карактеристика могућих утицаја на животну средину, које су идентификоване као:

- значај Просторног плана за заштиту еколошки важних делова планског подручја (истовремено важних за успостављање еколошке мреже републичког и међународног значаја), заштиту предела и природних система, за заштиту свих природних ресурса, заштиту изворишта водоснабдевања, побољшање квалитета живота, одрживи развој пољопривреде, туризма, инфраструктуре и осталих области живота и рада, и заштиту природних и културних добара;

- евидентирани проблеми: депопулација као фактор ризика, појава ерозије и клизишта, недовољна комунална опремљеност, бесправна градња, експлоатација минералних сировина, ризик од хемијских

и других удеса, неконтролисано коришћење хемикалија у пољопривреди, недовољна истраженост културних добара, други потенцијални извори загађивања, деградације вода, земљишта, ваздуха, природних и створених вредности (туризам, енергетика итд);

- утицаји Просторног плана на израду и спровођење урбанистичких и других локалних планова, програма и инвестиционих одлука за делове територије на његовом подручју;

- евидентирани (или могући) дугорочни и интензивни утицаји: природни (утицаји ерозије, бујица, појаве клизишта, ризик од појаве елементарних непогода - напр. поплава) и антропогени (утицаји бесправно изграђених објеката, експлоатације минералних сировина, загађење као последица недовољно развијене комуналне инфраструктуре, тј. непречишћавања отпадних вода и неконтролисаног одлагања отпада, ризик од хемијских и других удеса).

Обављањем Стратешке процене утицаја планских решења на природне и створене вредности, остварује се начело превенције и предострожности као једно од основних начела заштите животне средине. Стратешка процена је обављана у току израде Просторног плана, њени резултати су уграђивани у планска решења, што подразумева компатибилност резултата Стратешке процене и планских решења.

Извештај о стратешкој процени је документ којим се приказује начин обављања стратешке процене и начин на који су резултати стратешке процене уграђени у коначна планска решења. У њему су елаборирани подаци (опис, вредновање и процена) о могућим значајним утицајима на све чиниоце животне средине до којих може доћи имплементацијом плана и процењена је довољност и адекватност планских решења, као мера за очување и унапређење животне средине.

ПОСЕБНА НАПОМЕНА: С обзиром да је за важећи ППО израђен Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана општине бабушница 2010-2025 на животну средину (2010.године), због потребе допуњавања и кориговања, у складу са Изменама и допунама ППО-а, наведени Извештај је измењен и допуњен, те се сада даје као интегрални документ у којем су извршене измене и допуне које су означене са „*“ или су дате подвучено у тексту).**

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Просторни план општине Бабушница (у даљем тексту: Просторни план) ради се за период до 2025. године, обухвата површину од 52880ха са 51 катастарском општином и 53 насеља. Границу подручја Просторног плана дефинишу границе целих катастарских општина које улазе у састав административног подручја општине Бабушница.

ИДППО раде се за исти обухват, односно територију целе општине Бабушница и за исти плански период. Потреба за израдом измена и допуна важећег ППО проистиче из неопходности актуелизирања планских решења и правила уређења и грађења са планским документима вишег реда, законским прописима и актуелним стањем на терену.

1.1. ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА И ОДНОС СА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА

1.1.1. САДРЖАЈ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА (интегрални текст и графички прилози)

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА

1.1.ИЗВОД ИЗ ТЕКСТУАЛНОГ ДЕЛА ЕЛАБОРАТА ЗА РАНИ ЈАВНИ УВИД ПРВИХ ИЗМЕНА И ДОПУНА ППО БАБУШНИЦА 2010-2025

1.1.1. ОБУХВАТ И ГРАНИЦЕ ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

1.1.2. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА

1.1.3. ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА, ПОТЕНЦИЈАЛА И ОГРАНИЧЕЊА ЗА РАЗВОЈ

1.1.4.ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

II ПЛАНСКИ ДЕО

2.1.ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА

2.1.1. ОПИС И ОДРЕЂЕЊЕ НАМЕНА ПРОСТОРА

2.1.1.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

2.1.1.2. ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

2.1.1.3. ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

2.1.1.4. ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ

2.1.1.5. БИЛАНС ПОВРШИНА

2.1.2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И РАЗВОЈ

ПРИРОДНИХ СИСТЕМА И РЕСУРСА

2.1.2.1. ПРИРОДНИ СИСТЕМИ

2.1.2.2. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

2.1.2.3. ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

2.1.2.4. ВОДЕ

2.1.2.5. ГЕОЛОШКИ РЕСУРСИ

2.1.2.6. ЛЕКОВИТИ ФАКТОР

2.1.2.7. ОБНОВЉИВИ ОБЛИЦИ ЕНЕРГИЈЕ

2.1.3. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ДИСТРИБУЦИЈА СТАНОВНИШТВА И

МРЕЖА НАСЕЉА И ЈАВНИХ СЛУЖБИ

2.1.3.1. СТАНОВНИШТВО

2.1.3.2. ОДНОС ГРАДСКИХ И СЕОСКИХ НАСЕЉА И

ФУНКЦИОНАЛНО ПОВЕЗИВАЊЕ НАСЕЉА И ЦЕНТАРА

2.1.3.3. ОРГАНИЗАЦИЈА ЈАВНИХ СЛУЖБИ

2.1.4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

2.1.5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ ТУРИЗМА, ОРГАНИЗАЦИЈА И УРЕЂЕЊЕ ТУРИСТИЧКИХ И РЕКРЕАТИВНИХ ПРОСТОРА

2.1.6. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА И ПОВЕЗИВАЊЕ СА РЕГИОНАЛНИМ

ИНФРАСТРУКТУРНИМ МРЕЖАМА

2.1.6.1. САОБРАЋАЈ

2.1.6.2. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

2.1.6.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

2.1.6.4. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

2.1.6.5. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

2.1.7. ПРОПОЗИЦИЈЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРЕДЕЛА,

ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА

2.1.7.1. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

2.1.7.2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕДЕЛА

2.1.7.3. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА

- 2.1.7.4. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА
2.1.8. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ И ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

2.2. ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА

2.2.1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА

- 2.2.1.1. КОНЦЕПЦИЈА УРЕЂЕЊА КАРАКТЕРИСТИЧНИХ ЦЕЛИНА ОДРЕЂЕНИХ ПРЕМА МОРФОЛОШКИМ, ПЛАНСКИМ, ИСТОРИЈСКО-АМБИЈЕНТАЛНИМ, ОБЛИКОВНИМ И ДРУГИМ КАРАКТЕРИСТИКАМА
2.2.1.2. УРБАНИСТИЧКИ И ДРУГИ УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ И ИЗГРАДЊУ ПОВРШИНА И ОБЈЕКТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ И МРЕЖЕ САОБРАЋАЈНЕ И ДРУГЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ, КАО И УСЛОВИ ЗА ЊИХОВО ПРИКЉУЧЕЊЕ
2.2.1.2.1. ПОВРШИНЕ ЈАВНЕ НАМЕНЕ
2.2.1.2.2. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА
2.2.1.2.3. ОСТАЛЕ ИНФРАСТРУКТУРНЕ МРЕЖЕ И ОБЈЕКТИ
2.2.1.3. СТЕПЕН КОМУНАЛНЕ ОПРЕМЉЕНОСТИ ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА ПО ЦЕЛИНАМА ИЛИ ЗОНАМА, КОЈИ ЈЕ ПОТРЕБАН ЗА ИЗДАВАЊЕ ЛОКАЦИЈСКЕ И ГРАЂЕВИНСКЕ ДОЗВОЛЕ
2.2.1.4. ОБЈЕКТИ ЗА КОЈЕ СЕ ПРЕ ОБНОВЕ ИЛИ РЕКОНСТРУКЦИЈЕ МОРАЈУ ИЗРАДИТИ КОНЗЕРВАТОРСКИ ИЛИ ДРУГИ УСЛОВИ ЗА ПРЕДУЗИМАЊЕ МЕРА ТЕХНИЧКЕ ЗАШТИТЕ
2.2.1.5. ОПШТИ И ПОСЕБНИ УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТА И ЗДРАВЉА ЉУДИ И ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА, ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА, ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКИХ НЕСРЕЋА И РАТНИХ ДЕЈСТАВА
2.2.1.6. ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОЈИМА СЕ ПОВРШИНЕ И ОБЈЕКТИ ЈАВНЕ НАМЕНЕ ЧИНЕ ПРИСТУПАЧНИМ ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ, У СКЛАДУ СА СТАНДАРДИМА ПРИСТУПАЧНОСТИ
2.2.1.7. МЕРЕ ЕНЕРГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ ИЗГРАДЊЕ
2.2.1.8. ОПИС И ОДРЕЂЕЊЕ ЦЕЛИНА И ЗОНА ЗА КОЈЕ ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТ САДРЖИ УРЕЂАЈНЕ ОСНОВЕ ЗА СЕЛА
2.2.1.8. ПЛАНИРАНО УРЕЂЕЊЕ И ИЗГРАДЊА ЈАВНИХ ОБЈЕКТА ЗА НАСЕЉА ЗА КОЈА ПРОСТОРНИ ПЛАН САДРЖИ УРЕЂАЈНЕ ОСНОВЕ ЗА СЕЛА

2.2.2. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

- 2.2.2.0. КРИТЕРИЈУМИ КОЈИМА СЕ УТВРЂУЈЕ ЗАБРАНА ГРАЂЕЊА НА ОДРЕЂЕНОМ ПРОСТОРУ ИЛИ ЗА ОДРЕЂЕНЕ ВРСТЕ ОБЈЕКТА
2.2.2.1. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА НА ПОЉОПРИВРЕДНОМ ЗЕМЉИШТУ
Врста и намена објекта који се могу градити
Компатибилни садржаји и врсте објекта
Врста и намена објекта чија је изградња забрањена
Услови за формирање парцеле
Услови и начин обезбеђивања приступа парцели
и простора за паркирање возила
Посебне напомене
2.2.2.2. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА НА ШУМСКОМ ЗЕМЉИШТУ
Врста и намена објекта који се могу градити
Компатибилни садржаји и врсте објекта
Врста и намена објекта чија је изградња забрањена
Највећа дозвољена спратност и/или висина објекта
Посебне напомене
2.2.2.3. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА НА ВОДНОМ ЗЕМЉИШТУ
Врста и намена објекта који се могу градити
Компатибилни садржаји и врсте објекта
Врста и намена објекта чија је изградња забрањена
Највећа дозвољена спратност и/или висина објекта
Посебне напомене
2.2.2.4. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА НА ГРАЂЕВИНСКОМ ЗЕМЉИШТУ
2.2.2.4.1. ОПШТИ УСЛОВИ
2.2.2.4.2. ОПШТА ПРАВИЛА
2.2.2.4.3. ПОСЕБНА ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ПО ЗОНАМА (НАМЕНАМА)
(Врста и намена објекта који се могу градити, Компатибилни садржаји и врсте објекта, Врста и намена објекта чија је изградња забрањена, Услови за формирање грађевинске парцеле, Минимална површина грађевинске парцеле, Положај објекта у односу на регулацију, Положај објекта у односу на границе грађевинске парцеле, Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле, Највећа дозвољена спратност или висина објекта, Услови за изградњу других објекта на истој грађевинској парцели, Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и простора за паркирање возила, Посебне напомене)
а. СТАМБЕНА ЗОНА
б. РАДНА ЗОНА
в. ЗОНА ЈАВНЕ НАМЕНЕ
г. ЗОНА ВЕРСКИХ ОБЈЕКТА
д. ЗОНА КОМУНАЛНИХ ДЕЛАТНОСТИ
ђ. ЗОНА УГОСТИТЕЉСТВА И ТУРИЗМА

2.2.2.4.4.ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ЗА САОБРАЋАЈНУ ИНФРАСТРУКТУРУ

2.2.2.4.5.ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ЗА ОСТАЛУ ИНФРАСТРУКТУРУ

2.2.3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА У ОБУХВАТУ УРЕЂАЈНИХ ОСНОВА ЗА СЕЛА

2.2.4. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

2.2.4.1. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ПОДРУЧЕА ПЛАНА, ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТЕ

2.2.4.2. МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАВНОМЕРНОГ ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА И КООПЕРАЦИЈЕ СА СУСЕДНИМ ЈЕДИНИЦАМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

2.2.4.3. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ

2.2.4.3.1. ПРИРОДНИ СИСТЕМИ И РЕСУРСИ

2.2.4.3.2. СТАНОВНИШТВО, МРЕЖЕ И ФУНКЦИЈЕ НАСЕЉА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

2.2.4.3.3. ПРИВРЕДНЕ ДЕЛАТНОСТИ

2.2.4.3.4. ТУРИЗАМ

2.2.4.3.5. САОБРАЋАЈНА И ОСТАЛА ИНФРАСТРУКТУРА

2.2.4.3.6. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

2.2.4.3.7. ЖИВОТНА СРЕДИНА, ПРЕДЕЛИ, ПРИРОДНА И КУЛТУРНА ДОБРА

2.2.4.3.8. ОДБРАНА ЗЕМЉЕ И ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

2.2.4.4. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ

(Планско-програмске развојне мере, Правна регулатива, Економске мере, Организационе мере)

2.2.4.4.1. ПРИРОДНИ СИСТЕМИ И РЕСУРСИ

2.2.4.4.2. СТАНОВНИШТВО, МРЕЖЕ И ФУНКЦИЈЕ НАСЕЉА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

2.2.4.4.3. ПРИВРЕДНЕ ДЕЛАТНОСТИ

2.2.4.4.4. ТУРИЗАМ

2.2.4.4.5. САОБРАЋАЈНА И ОСТАЛА ИНФРАСТРУКТУРА

2.2.4.4.6. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

2.2.4.4.7. ЖИВОТНА СРЕДИНА, ПРЕДЕЛИ, ПРИРОДНА И КУЛТУРНА ДОБРА

2.2.4.4.8. ОДБРАНА ЗЕМЉЕ И ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

2.3. ГРАФИЧКИ ПРИКАЗИ

2.3.1. РЕФЕРАЛНЕ КАРТЕ 1 : 50 000

1) РК бр. 1: НАМЕНА ПРОСТОРА

2) РК бр. 2: МРЕЖА НАСЕЉА И ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ

3) РК бр. 3: ТУРИЗАМ И ЗАШТИТА ПРОСТОРА

4) РК бр. 4: КАРТА СПРОВОЂЕЊА

2.3.2. УРЕЂАЈНЕ ОСНОВЕ ЗА СЕЛА (51 уређајна основа за 51 село) 1 : 2 500

2.3.3. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ ЗА НАСЕЉЕ ЗВОНЦЕ 1 : 2 500

1) Извод из текстуалног дела верификованог Елабората за рани јавни увид и ИДГППОБ
Апсолутни приоритети развоја планског подручја су:

- **демографска ревитализација подручја,**
- **заштита укупног простора** као оквира мултифункционалног развоја планског подручја.

Дефинисана су четири основна правца будућег развоја планског подручја:

- **пољопривреда** - први правац развоја,
- **туризам** - други правац развоја,
- **развој малих и средњих предузећа** - трећи правац и
- **водопривреда** - четврти правац.

Планска концепција подразумева:

- да се у оквиру насеља могу формирати радне зоне за друге видове привреде, првенствено у постојећим центрима
- да се насеља опремају јавним садржајима и објекти граде на основу урбанистичких правила
- да се простор инфраструктурно опрема у погледу саобраћајне мреже, хидротехничке, електроенергетске, телекомуникационе инфраструктуре, уређења локација за комуналне објекте,
- да се поједине зоне у општини користе за експлоатацију минералних сировина на постојећим локацијама и и локалитетима за које се кроз истражне радове покаже да су рентабилни за експлоатацију
- да се поједине зоне у општини користе за развој бањског туризма (Звоначка бања), као и за друге локалитете, уколико будућа истраживања квалитета и квантитета геотермалних вода покажу и докажу да је то исплативо
- да се и друге поједине зоне у општини оријентишу на развој туризма – повезано са компатибилним делатностима и активностима пољопривреде, водопривреде, шумарства, лова и риболова, манифестација и традиције овог краја, а нарочито на основу природних и пејзажних вредности и културних добара бабушничког краја;

- да се спроводи интегрална заштита простора – животне средине, како би се очувао највреднији ресурс овог краја – пољопривредно земљиште, као и квалитет подземних и површинских вода.

Сеобухватан развој Планског подручја се сматра неопходним, јер, с обзиром на значајне развојне потенцијале за развој пољопривреде, туризма и водопривреде, шансе за економски развој леже и у чвршћем међусобном повезивању и везама са индустријом, занатством, шумарством и рударством. Сеоска насеља са природним потенцијалима омогућавају развој руралног - агротуризма, етно туризма и туризма специјалних интересовања. Текућа туристичка понуда и садржаји се првенствено односе на организовање једнодневних гастро - туристичких манифестација и планинарских акција, те су манифестација „Вурдијада“, успон на Руј и Големи Стол ослободилаца развоја туризма овог краја. Међутим, ограничавајући фактори развоја су лоша путна инфраструктура и недовољно атрактивна туристичка понуда. Савремени туристички трендови се недовољно прате, а туристички производи нису усаглашени са националном стратегијом развоја туризма и захтевима туристичке тражње, посебно у светлу пандемије. Туристички развој треба усмерити у улагање, обнову и допуну туристичке инфраструктуре и супраструктуре, у Звоначкој бањи, утврђењу „Шанац“ и његовом окружењу, уз едукацију и обуку кадрова у туризму и угоститељству (хотелијерству и ресторатерству).

Просторни план општине Бабушница у оквиру планско - програмских развојних мера предвидео је израду Програма развоја туризма (који је израђен током 2021.год) и активирање природних и културних ресурса за потребе туризма. Правна регулатива предвиђа проглашење Звоначке бање за бању, што се може учинити тек по реконструкцији бањског комплекса. У оквиру економско финансијских мера очекује се усмеравање инвестиција државе и локалних заједница уз учешће корисника одређених видова туристичке понуде, привредника, правних и приватних лица у уређењу и опремању овог простора, на основу одговарајућих накнада за коришћење. Предвиђено је да се поменуте активности остваре организованим деловањем општина Бабушница и Димитровград, града Пирота и државе Србије.

На подручју које обухвата административна општина Бабушница, задржаће се доминантно плодно тле, које је углавном пољопривредно и шумско, а неплодне површине су највећим делом намењене становању и путевима. Становници већине села бавиће се пољопривредом (ратарством и повртарством у долиној, воћарством у брежуљкастој зони, а сточарством на планини). Брдско планински шумовити предели углавном остају слабо насељени, уз веома контролисану градњу објеката у функцији шумарства, инфраструктуре и туризма. У селима, нарочито низијског дела, на њивама се гаје жита (највише кукуруз, пшеница), поврће (кромпир, пасуљ, паприка и др.), и др.. Терени у брежуљкастој зони користе се за гајење воћа. У котлинском делу највише се гаје свиње и живина, а у брежуљкастом и брдском говеда и овце.

Од 52.881 ha простора општине Бабушница плодно земљиште (пољопривредно и шумско) чини око 93% општинске територије. Оријентационо, од 52.880ha простора општине Бабушница плодно земљиште (пољопривредно и шумско) чиниће око 90%, а остало (укључујући и грађевинско у насељима, планираним туристичким зонама, инфраструктуру, као и површине под водотоцима, неплодне површине и др.) око 10%. Пољопривредно земљиште заузимаће око 53% укупне територије општине. Тенденција повећавања пољопривредног земљишта на рачун ливада и пашњака треба да буде обустављена, поготово ако се ради о њивама бољег бонитета у долинама речних токова. Ливаде и њиве ће се највећим делом смањити због нове изградње привредних зона у долиноском делу, односно потребе пошумљавања или изградње туристичке инфраструктуре на пашњачким површинама у брдско- планинском делу општине.

Шумске површине се у највећој мери одржавају, изузев тамо где је неопходно проширити пут или изградити инфраструктуру и објекте у функцији туризма, или експлоатације минералних сировина, уз обавезу минималног неопходног смањења шумских површина, на основу одговарајуће документације и процена утицаја на животну средину. Убудуће ће се посебна пажња посветити мелиоративним радовима, тј пошумљавању деградираних шумских земљишта и оголелих терена, поготово оних који су угрожени ерозијом. Досадашње површине под пашњацима ће се задржати, изузев ако је потребно пошумити их ради заштите од ерозије, или ангажовати за туристичку намену, поготово у зони Кукавице.

Грађевинска подручја насеља одређена су као оријентационе просторне целине, које обухватају грађевинско земљиште и окућнице са обрадивим земљиштем. Нова градња у постојећим насељима планира се у оквиру граница грађевинског подручја насеља. Путна мрежа градиће се углавном на трасама постојећих општинских, шумских и некатегорисаних путева. Главни инфраструктурни правци пиуева, водовода и канализације, електромреже, мреже електронских комуникација, гасовода и др. реализоваће се на основу посебних одговарајућих пројеката и планова, а овим ППО се евентуално (у складу са плановима вишег реда и техником документацијом, уколико постоји) резервише коридор у којем ће се њихова траса дефинисати. Зоне и локације за изградњу водопривредних објеката и објектата за третман отпадних вода утврђиваће се одговарајућим документима у складу са условима надлежне водопривреде, заштите и енергетике. Грађевинска подручја туристичких зона, центара и пунктова на новим локацијама представљена су графички кроз симболе, у правилима грађења дати су основни урбанистички параметри за поједине туристичке намене. Дефинисање граница тих грађевинског подручја извршиће се кроз израду одговарајућих урбанистичких планова.

2) Извод из планског дела

Планска решења просторног развоја општине Бабушница

На ублажавање предвиђеног наставка тренда смањења становништва утицаће се стварањем услова за живот и рад (коришћењем просторних потенцијала), који би повећали конкурентност и привлачност подручја за локално и ново становништво.

Утврђене су површине за основне намене (пољопривредно, шумско, водно и грађевинско земљиште), у складу са еколошким бонитирањем простора.

Планирану мрежу насеља чине: два нивоа центара-центар Општине (Бабушница) и 2 центра заједница насеља (Љуберађа и Звонце), 4 насеља са ограниченим функцијама централитета (Стоп, Стрелац, Доњи Срижевац и Велико Боњинце) и примарна насеља. Мрежа насеља прати постојећу мрежу јавних служби, комуналних делатности и саобраћаја, као и став локалне самоуправе да прати интерес потенцијалних инвеститора и да се планским мерама за стварање бољих услова за живот и рад млађег становништва, супротстави очекиваном наставку депопулације насеља.

Носиоци даљег привредног развоја су: 1. пољопривреда, 2. туризам и 3. мала и средња предузећа.

Оквир целокупног развоја Општине чине одрживост, заштита и очување простора.

Пропозиције просторног развоја општине Бабушница

За подручја са основним наменама, дефинисана су правила уређења (утврђена су по целинама основних намена простора), правила грађења за грађевинско земљиште за које се неће радити даља урбанистичка разрада (даља урбанистичка разрада предложена је за општинско седиште – Бабушница и будуће туристичко насеље Звонце са Звоначком бањом) и имплементација планских решења.

1.1.2. ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Општи циљеви просторног развоја Општине су:

1. постизање функционалне и развојне целovitости планског подручја;
2. конкурентност и приступачност планског подручја заснована на људским, природним и створеним потенцијалима, а подржана од државе;
3. унапређење животне средине засновано на одрживом коришћењу природних ресурса;
4. одрживо коришћење природног и културног наслеђа и предела, под утврђеним условима њихове заштите;
5. осавремењивање идентитета бањског места (Звоначка бања) и одрживо коришћење лековитог фактора као услова за проглашење бање;
6. просторно-функционална унутаррегионална и шира интегрисаност;
7. искоришћење водног потенцијала планског подручја за решавање проблема водоснабдевања ширег подручја и одрживог мултифункционалног развоја подручја Општине.

Посебни циљеви су:

1. одрживи развој целог подручја (планирањем активности које га не девастирају и не деградирају; санацијом деградираних подручја; сталном контролом стања и активности);
2. развој пољопривреде као **првог** основног правца развоја (чувањем и унапређењем пољопривредног земљишта за примарну намену; коришћењем земљишта према бонитету и режимима у зонама заштите; усмеравањем на производњу здраве хране, контролисаним коришћењем хемијских средстава; стимулисањем укрупњавања поседа);
3. развој туризма као **другог** основног развојног правца подручја (развојем видова туризма за које постоје природни и створени услови, већим степеном искоришћености капацитета, повећањем капацитета према инвеститорској снази и потребама конзумног подручја; проглашењем за бању; развојем руралног туризма);
4. развој малих и средњих предузећа као **трећег** основног развојног правца подручја (са акцентом на производњу и прераду органске хране, текстилну индустрију, гумарску индустрију);
5. развој водопривреде као **четвртог** основног развојног правца подручја (искоришћењем водног потенцијала планског подручја за решавање проблема водоснабдевања);
6. успоравање до заустављања демографског пражњења (омогућавањем вишег стандарда сеоског живота; унапређивањем пољопривредне производње; ангажовањем у туризму као допунској делатности); успостављање мреже насеља (користећи значајну организованост и опремљеност простора код јавних служби и услужних делатности и саобраћајну повезаност насеља);
7. комплетирање инфраструктурних мрежа (посебно хидротехничке инфраструктуре) у функцији успостављања мреже насеља и бољег функционог повезивања планског подручја са окружењем (обезбеђење доступности садржајима);
8. стварање услова за увођење актуелних обновљивих извора енергије за које подручје има потенцијала (енергија ветра, биомаса итд.);
9. заштита природних ресурса, нарочито изворишта водоснабдевања;
10. заштита природних и културних вредности (истраживањем целог подручја и стављањем под заштиту проглашењем и уписом у регистар, према закључцима истраживања);
11. релативизација супротних интереса (интереса локалне заједнице да користи без ограничења туристичке мотиве и природне ресурсе и интереса шире друштвене средине за водоснабдевањем, које намеће рестриктивно коришћење и понашање);
12. успостављање система контроле и управљања подручјем (успостављањем мониторинга животне средине изразом катастра загађивача);
13. подизање нових шума и заштита шума ради очувања земљишта од ерозије како би се очувала изворишта воде и амбијент;

14. укључење климатских промена као фактора одрживог развоја и животне средине у развој свих сектора рањивих на климатске промене (пољопривреда, водопривреда, шумарство, енергетика, туризам, здравље);

1.1.3. ОДНОС ПРОСТОРНОГ ПЛАНА СА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА

1.1.3.1. ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТИ ВИШЕГ РЕДА

ПРОСТОРНИ ПЛАН РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ - Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, бр. 88/10), (у даљем тексту: ППРС).

Као стратешки развојни документ за период до 2020. године, ППР Србије утврђује дугорочне основе организације, уређења, коришћења и заштите простора Републике Србије у циљу усаглашавања економског и социјалног развоја са природним, еколошким и културним потенцијалима и ограничењима на њеној територији.

У мрежи урбаних центара и регионалних организација, општина Бабушница припада региону (НСТЈ 2. нивоа) Јужна и Источна Србија, Пиротској области (НСТЈ 3. нивоа), а функционалном урбаном подручју (у даљем тексту: ФУП) регионалног значаја Пирот, у чијем саставу су и Пирот и Димитровград. Бабушница је третирана као мањи урбани центар, који гравитира ка већим центрима: Пироту, као регионалном урбаном центру, и Нишу, као урбаном центру међународног значаја. Регионалном типологијом општина према индексу демографских ресурса, предметна територија се сврстава у демографски крајње угрожено подручје.

Планско подручје је мале густине насељености. Припада подручју где је густина до 50 становника на км². Ово подручје је тип 3 руралног подручја, тј. удаљено, слабо рурално подручје, код кога је економија оријентисана на коришћење природних ресурса. Општина Бабушница припада неразвијеним подручјима Републике Србије, али њене северни и источни део тангира развојна осовина I ранга. Што се тиче коришћења земљишта, у предметној области је претежно пољопривредно и шумско земљиште, а центар области, Пирот, је индустријски центар средње величине, који карактерише 5000 до 10000 запослених у индустрији. У Пиротској области, у брдском подручју водећа грана тржишне производње је мешовито сточарство, комплементарна је воћарство, а посебно усмерење ужих локалитета је виноградарство, док је у планинском подручју водећа грана тржишне производње пашњачко сточарство, комплементарна агрошумарство, а посебно усмерење ужих локалитета је органска храна.

На плану транспортне и телекомуникационе инфраструктуре, кроз посматрано подручје пролази државни пут I реда М-9 Лесковац – Пирот, као и оптички кабл из правца Лесковца према Пироту, који треба реконструисати. У периоду после 2014. године, у области путног саобраћаја предвиђа се изградња обилазнице око Бабушнице. Општина Бабушница налаже на потенцијални интермодални терминал и логистички центар Димитровград-Пирот, као и на културно подручје, које се простире правцем северозапад-југоисток, а чије је седиште Пирот.

ППР Србије у области енергетске и водопривредне инфраструктуре, на овом подручју евидентира постојеће далеководе 400 KV и 110 KV, планирани гасовод, постојеће извориште подземних вода, као и већа изворишта подземних вода.

По просторно – функционалној структури туристичких простора Србије, планско подручје налаже на општину националног туристичког значаја, Пирот, а на својој територији има бању националног значаја, Звоначку бању.

За потребе ППР Србије извршена је просторна диференцијација животне средине, па у том смислу општина Бабушница припада подручју веома квалитетне животне средине, где се налазе природна добра и неприступачни терени. Средишни део општине Бабушница, правцем северозапад-југоисток, део је подручја најугроженијих процесом клижења тла. Два Емералд подручја делом припадају општини Бабушница – Сува планина и клисура Јерме.

ППР Србије наглашава функционалне везе са ширим окружењем у смислу транснационалне сарадње, а у источној Србији значајнију сарадњу са Бугарском на пољу развоја туризма, заштите животне средине и пласирања пољопривредних производа остварују еврорегиони „Стара планина” и „Нишава”, доприносећи развоју интеграционих процеса. Даља прекогранична сарадња са Бугарском, а пре свега у развоју одрживог туризма и заштити природе (Стара планина, Власина и Крајиште), биће остварена посредством граничних општина са Бугарском, што се односи и на општину Бабушница.

Посебна напомена: У току је израда новог Просторног плана Републике Србије са планским периодом до 2035. године. Јавни увид у Нацрт овог планског документа је завршен и предстоји фаза усвајања истог. Током израде ИДППО коришћена су планска решења наведена у материјалима Нацрта ПП РС у мери у којој су могла имати утицаја на просторни развој подручја општине Бабушница, те су тиме ИДППО максимално усклађене са актуелним плановима Републике Србије у погледу просторног развоја, са којима предстоји и усклађивање остале планске документације регионалних просторних планова и просторних планова подручја посебне намене који су донешени у ранијем периоду и за које ће се по потреби радити усклађивање са новим републичким просторним планом.

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Стратешком проценом утицаја нису разматрана питања и проблеми управљања ризиком од технолошких удеса и природних непогода; климатске промене и заштита озонског омотача; смањење буке, вибрација, јонизујућег и нејонизујућег зрачења. Посебна пажња усмерена је на подручја са изузетно загађеном животном средином и великим притисцима на простор, ресурсе и становништво; осетљива подручја у погледу загађивања и притисака на животну средину; потребу за рационалним коришћењем природних ресурса; управљање чврстим отпадом.

Стање животне средине у највећој мери је резултат концентрације становника, индустрије и саобраћаја, што резултује са једне стране угрожавањем квалитета животне средине, а са друге трендом депопулације руралних и заштићених подручја која су, углавном, са очуваном животном средином.

Квалитет ваздуха вреднован је у односу на емисије SO₂, NO_x, CO, чађи, прашкастих материја и других загађујућих материја (главни извори загађивања су производи сагоревања горива у домаћинствима, индивидуалним котларницама и индустрији, саобраћај, старост и неадекватни технички стандарди возила, грађевинарство, неадекватно складиштење и одлагање нуспродуката, депоније отпада и др).

Квалитет површинских вода вреднован је у односу на рад индустријских постројења, пољопривредну производњу, као и појаву дуготрајних сушних периода (главни извори загађења су нетретиране индустријске и комуналне отпадне воде, дренажне воде из пољопривреде, оцедне и процедне воде из депонија, као и загађења везана за пловидбу рекама и поплаве).

Ерозија је један од основних узрока деградације квалитета земљишта (извори загађења су како антропогеног порекла: отпадне воде-индустријске, пољопривредне и из домаћинства, тако и загађивачи из атмосфере-контаминирање земљишта спирањем падавинама или седиментацијом и чврст отпад различитог порекла).

Комунална бука потиче претежно од саобраћаја, а мање од индустрије, мале привреде, грађевинарства и других активности. Највећа прекорачења дозвољених нивоа буке су у зони општинског центра и поред прометних саобраћајница.

Код заштићених природних добара и биодиверзитета највећи је притисак на шумске и осетљиве екосистеме (недовољна шумовитост, бесправна сеча, неадекватан мониторинг, шумски пожари и тд.). Значајни су утицаји неконтролисаног развоја туризма, нелегалне и непланске градње, саобраћаја, лова, риболова, пољопривреде и шумарства у заштићеним природним добрима.

Систем управљања отпадом није у потпуности уведен, већина одлагалишта је неуређена, без пратећих објеката и имплементираних мера заштите. Градске депоније су углавном несанитарне и неадекватне а изражен је проблем одлагања отпада сеоских насеља. Проблематично је неконтролисано спаљивање отпада. Општински центар-Бабушница користи несанитарну депонију-смртилиште, чије је затварање предвиђено.

Обновљиви извори енергије, са изузетком термоминералних вода, имају низак степен искоришћења.

Решења и мере за смањење негативних и увећање позитивних утицаја Просторног плана на животну омогућавају нову просторну диференцијацију према степену загађивања и притисака на животну средину, у којој неће бити подручја у категорији веома загађене животне средине.

Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана за подручје Нишавског, Топличког и Пиротског управног округа („Службени гласник РС”, број 1/13)

Регионалним просторним планом за подручје Нишавског, Топличког и Пиротског управног округа ("Службени гласник РС", бр. 1/13) (у даљем тексту: РПП), у области демографске политике, планирано је да задржавање становништва у Бабушници (прогноzirани број становника за 2020. годину је био 11019 са индексом промене броја становника 2020/2002 година од 64,2) омогући покретање привредних активности, побољшање нивоа комуналне и саобраћајне инфраструктуре и повећање нивоа базичних услуга (социјалних, здравствених, птт услуга и сл.).

У вишестепеној хијерархији центара у мрежи насеља у оквиру РПП-а, Бабушница је планирана у петој хијерархијској равни као општински центар II реда (у гравитационој зони пирота као ФУП-а регионалног значаја), док су Љубераћа и Звонце одређени као центри заједнице села. На руралном подручју Региона најпогоднији инструмент имплементације модела децентрализоване концентрације, је примена концепта центара заједница насеља – нуклеуса социо-економске трансформације руралних и слабо урбанизованих делова региона. То би била насеља са развијеном јавно-социјалном инфраструктуром и нуклеусима производних делатностима и услуга предиспонирани за лоцирање нових индустријских погона, прилагођених савременим технологијама, еколошким стандардима и аутохтоним сировинама. Уз одговарајуће подршке и стимулације развоја производње базиране на локалним ресурсима омогућило би се отварање нових радних места и развој допунских, алтернативних или двојних (комплементарних) занимања становништва у домену пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, занатства, трговине, угоститељства, туризма и јавних служби. Комплементаран развој пољопривреде и осталих делатности водиће успоравању депопулације и социјално-економском преображаја села. Због тога, обнову села и оживљавање сеоске економије треба темељити на креативној интеграцији савремених производних и потрошачких тенденција, као и економској валоризацији локалне баштине, ресурса, културе, традиције и знања. Без стимулативног вредновања рада и јавне афирмације квалитета и начина сеоског живота не може се у руралним подручјима задржати становништво, нити се она могу просторно и економски развијати. Улога микроразвојних центара је да омогуће допуњавање сеоске и градске економије. У развоју и унапређењу руралне

инфраструктуре приоритет има опремање микроразвојних центара савременим објектима и услугама у домену саобраћаја, водопривреде, телекомуникација и информатичких технологија, као и у домену јавних служби. Сеоском становништву је потребно омогућити квалитетну изградњу или реконструкцију стамбених и објеката сеоске економије, уз поштовање традиционалних образаца уређења предела, организације и биоклиматске изградње објеката и увођење савремених технологија грађења.

У просторној дистрибуцији привреде у оквиру РПП-а, Бабушница је планирана као центар ранга V - општински центар као привредно, производно, услужно, административно и друго чвориште, док су Велико Боњинце, Љуберађа, Звонце ранга VI – мали центри и појединачна насеља која имају привредне садржаје и економски потенцијал за одређене врсте производње и услуга. У општинском центру Бабушница су и најповољније зоне за смештај привредних капацитета.

Значајну улогу подручје општине Бабушница има у контексту развоја шумарства (на пространим планинским теренима Руја, Стола и Суве планине и стрмим речним долинама које се спуштају низ планинске обронке), пољопривреде (у оквиру полиморфног рејона од 350-700 метара н.в. – воћарства и ратарства, а рејона ливада и пашњака преко 700 метара н.в. – нарочито сточарства и планинског ратарства као основе одржања сеоског становништва), а посебно туризма (ослањајући се на бањске потенцијале, шуме и добре агроклиматске услове, као и бројне природне и културне атракције и заштићене вредности (Звоначка бања, заштићено подручје Специјалног резервата природе "Јерма", подручја предвиђеног за заштиту "Венерина падина", ловишта, Туризам ће активирати развој комплементарних активности и структура (села, пољопривреде, мале привреде, јавних служби и објеката, инфраструктуре и др.), подржати и унапредити заштиту и културолошку презентацију природе, природних и културних вредности, као темељних ресурса и услова укупног, здравственог, еко-, етно- и других видова туризма, производње еко-хране и сл.; развој сеоског туризма стимулисаће се првенствено у ближем контакту са највреднијим деловима планинских подручја, туристичким центрима, местима, бањама и садржајима понуде у простору и засниваће се на физичком и функционалном повезивању села са овим дестинацијама. На простору општине Бабушница првенствено ће се развијати бањски, планински (поготово у летњој сезони у комбинацији лова, излета, планинарења, рекреације, специјалних интересовања и сл.), сеоски туризам и туризма везан за природне и културне атракције и манифестације. Главне локације и зоне за развој туристичке понуде су Бабушница, Звоначка бања, клисура Јерме и др.

Такође, истраживања и експлоатација минералних сировина терена општине Бабушница ослањају се на резерве камена ("Војници"), руде злата ("Звонце – Руј планина"), бентонита ("Завидинце").

План развоја путне инфраструктуре претпоставља подизање квантитета и квалитета путне мреже (државних и општинских путева).

Планирано је коришћење локалних изворишта Бабушнице и Љуберађе из којих ће се снабдевати Бабушница и околна села. У Бабушници је планирано постројење за пречишћавање отпадних вода са биолошким пречишћавањем (нитрификацијом и денитрификацијом), са Лужницом као крајњим реципијентом пречишћених вода.

У општини Бабушница планирани су радови за заштиту од поплава на бујичним водотоцима: поток Мрморица – КО Калуђерово, КО Драгинац и КО Бабушница, поток Сабач – КО Калуђерово, КО Драгинац и Река Мурговица – Деоница Радиње – Љуберађа – Модра Стена, као и регулациони радови на бујичним водотоцима: Ракитска река, Раљинска река, Река Бучјанка, Столска река, Масуровачки поток, поток Балван, и поток Сабич.

Површине за заштиту од ерозије су на најзначајнијем потенцијалном изворишту површинских вода у јужном и југозападном делу општине Бабушница, у сливу река Лужнице, Мурговице, Тегошнице и у горњем делу слива Пусте реке.

Развој енергетске инфраструктуре (за снабдевање електричном енергијом и гасом) осања се на унапређење мрежеелектроводова и трафостаница, мреже и објеката гасоводне инфраструктуре, али и коришћење обновљивих извора енергије (поготово биомасе, енергије слунца и сл.). Што се малих хидроелектрана тиче, иако је РПП-ом предвиђена могућност њихове изградње, с обзиром на тада расположиву недовољно поуздану техничку документацију, као и недовољно обраћање пажње његолошким аспектима изградње ових капацитета, ови плански предлози се не сматрају довољно поузданим и проученим, те се могу посматрати уз велику резерву и опрез и обавезно сагледати у садашњем времену кроз призму свих актуелних и савремених планских и законских поставки и искуства које је показало да се изградња малих хидроелектрана и делова система цевовода у пракси показала као еколошки тешко оправдана и неповољна за одржање природних ресурса и услова за живот људи и пољопривредну производњу, екосистем, хидролошке ресурсе, микроклиму и сл.

У склопу управљања отпадом планирана је трансфер станица Бабушница а отпад би се одвозио на регионалну депонију изван територије општине Бабушница.

Са аспекта заштите животне средине, општину Бабушница карактеришу квалитетна животна средина. Подручја квалитетне животне средине имају релативно позитиван утицај на човека, квалитет живота и живи свет и морају се спроводити мере како би се тај позитиван утицај увећао и како би се елиминисали постојећи загађивачи и спречило настанак нових. То су подручја шума и шумског земљишта, ливада и пашњака. У подручјима веома квалитетне животне средине треба спроводити мере које ће обезбедити очување постојећег квалитета животне средине. Овде спадају природне вредности, као што су специјални резервати природе „Јерма“ и „Венерина падина“, . Очување квалитета животне средине и квалитета живота на овом подручју може се остварити помоћу одређених мера и смерница, које чине основне планске концепције и решења а односе се на заштиту ваздуха, вода, земљишта, биодиверзитета, здравља, управљање отпадом, заштиту од буке, заштиту од удеса, елементарних непогода и заштиту и очување еколошких и пејзажних вредности пољопривредних и шумских предела, обнове и рекултивације деградираних простора.

Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Јерма" („Службени гласник Републике Србије“, бр. 9/19).

На територији општине Бабушница налази се спољни резерват природе „Венерина падина“ и део специјалног резервата природе „Јерма“.

Иако **Специјални резерват природе "Јерма"** има тростепену заштиту, терени у оквиру општине Бабушница катастарских општина Јасенов до и Звонце су у режиму заштите III степена.

Површине које су у граници **Специјалног резервата природе „Венерина падина“**, на левој обали Звоначке реке, односно на југоисточној падини Титеве главе, 1051 m, КО Звонце и обухвата површину од 0,2724 ha, и то: катастарске парцеле бр. 858/1 и 860 у приватној својини и део катастарске парцеле број 859 (пут). На подручју СРП „Венерина падина“ укупне површине 0,2724 ha, установљава се режим заштите I степена површине 0,2453 ha и режим II степена заштите површине 0,0271 ha.

Режим заштите I степена обухвата катастарску парцелу број 860 у КО Звонце, где је лоцирано станиште и популација врсте *Adiantum capillis veneris* L.

Режим заштите II степена обухвата катастарску парцелу број 858/1 и део катастарске парцеле број 859 (пут), КО Звонце. Према Уредби о заштити Специјалног резервата природе „Венерина падина“ о СРП „Венерина падина“ стара се Угоститељско-туристичко предузеће Хотел „Мир“ из Звоначке Бање (у даљем тексту: Старалац). Како Угоститељско-туристичко предузеће Хотел „Мир“ више не постоји, планско опредељење је да се старатељство додели Управљачу СРП „Јерма“ – ЈП „Србијашуме“.

У режиму заштите I степена у СРП "Венерина падина" забрањује се коришћење природних богатстава и искључују сви други облици коришћења простора и активности, осим спровођења мера заштите популације венерине власи, научних истраживања и контролисане едукације.

На подручју режима заштите I степена обезбеђује се: спровођење техничких мера заштите ради обезбеђења опстанка и повећања бројности популације венерине власи (регулисање дотока воде, антиерозиони радови, садња аутохтоних врста дрвећа ради повећања влажности и сенке на станишту); успостављање мониторинга са приоритетом праћења стања природних реткости и хидролошких карактеристика; контролисане и организоване посете и обављање едукативних активности; обављање научноистраживачких активности које имају за циљ обезбеђење повољног статуса заштићене врсте.

У подручју режима заштите II степена у СРП "Венерина падина" забрањује се:

- 1) извођење радова и активности којима се мења режим и квалитет вода (испуштањем отпадних вода и др.) које дотичу на заштићено природно добро;
- 2) изградња стамбених, викенд и других објеката;
- 3) изградња инфраструктуре и провођење електро или других инсталација, ширење и асфалтирање дела пута који пролази кроз заштићено природно добро, као и паркирање и дуже задржавање возила на том делу пута;
- 4) експлоатација бигра и других минералних сировина;
- 5) сеча шуме, кошење траве, уклањање, паљење или било који други вид уништавања вегетације и обављање других шумских, пољопривредних, техничких и земљишних радова који могу нарушити естетске и друге вредности заштићеног добра и простора;
- 6) напасање стоке и приступ домаћих животиња, као и формирање пешачких стаза и пролаз кроз станиште;
- 7) уношење алохтоних врста;
- 8) сакупљање свих врста флоре и фауне у било које сврхе, као и сакупљање и чување из корена заштићене врсте;
- 9) употреба хербицида и других хемијских агенаса који негативно утичу или уништавају биљне врсте;
- 10) складиштење или депоновање комуналног или било каквог другог отпада или материјала.

На подручју режима заштите II степена обезбеђује се: изградња одливног система канала ради одвођења вишка воде која отиче са станишта; уређивање прилаза до станишта венерине власи, ограђивање станишта и постављање рампе на делу пута који води кроз резерват ради контролисаног проласка само службених возила; извођење радова на спровођењу мера техничке заштите (проређивање вегетације и др.); уређење и опремање подручја за пријем посетилаца.

У режиму заштите III степена у СРП "Јерма" и СРП "Венерина падина" могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинства, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктурну и другу изградњу.

На простору режима заштите III степена забрањује се:

- 1) промена намене површина која може имати утицај на темељне вредности заштићеног подручја;
- 2) пустошење и крчење шумског комплекса, као и свака непланска сеча и уништавање;
- 3) уклањање аутохтоних врста дрвећа и жбуња осим узгојно-санитарних радова и активности на очувању локалитета са реликtnом шумском вегетацијом;

- 4) уништавање, узнемиравање, сакупљање и предузимање других активности којима би се могле угрозити биљне и животињске врсте и њихова станишта обухваћене националном и међународном легислативом;
 - 5) радови којима се могу нарушити естетске и амбијенталне вредности заштићеног подручја и погоршати карактеристике његове примарне вредности;
 - 6) извођење земљаних, грађевинских и других радова којима се може оштетити или угрозити заштићено подручје и његова околина;
 - 7) извођење активности које могу довести до оштећења или деградације објеката геонаслеђа;
 - 8) узимање фосилних материјала са геолошких профила.
- На простору режима заштите III степена ограничава се:
- 1) одлагање отпада у границама заштићеног подручја;
 - 2) инфраструктурно опремање и уређење простора за потребе рекреације и туризма, образовног и научног рада, планинарских активности и друго;
 - 3) уређење и унапређење амбијенталне разноврсности предеоног лика и високих квалитета елемената животне средине.

Прогнозира се да доминантни вид туризма на простору читавог СРП "Јерма" буде излетнички, са одговарајућим целогодишњим рецептивним и смештајним капацитетима, структурно различитим, атрактивним и бројним активностима и садржајима овог и других видова туризма (спортско-рекреативног, гео, еко, сеоског, бањског, транзитног и културног), а у оквиру излетничких, сеоских, шумских, планинских, речних, језерских и других итинерера и локалитета, добро интегрисаних са природним и културним вредностима окружења.

Концепција развоја туристичке понуде, засниваће се на следећим опредељењима:

- 1) развој туристичке инфраструктуре, као јавног интереса, уз подстицаје за иницирање развоја и увођење механизма за финансирање (према препознатим развојним приоритетима);
- 2) развој туристичке супраструктуре – специјализација, професионализација, одговорност, кооперација и интеграција субјеката који формирају туристичку понуду;
- 3) развој туристичких организација на нивоу туристичке зоне, са адекватним финансијским и људским ресурсима за обављање функција дестинацијског менаџмента и маркетинга;
- 4) развој тржишта рада у туризму и професионализација људских ресурса;
- 5) умрежавање са другим секторима који учествују у креирању нових вредности у туризму и формирају комплементарни пакет туристичке понуде.

Смештајни туристички капацитети су планирани у зони Звонца као насеља са туристичком понудом, а за бањско туристичко место Звоначку Бању урађена је планска разрада на детаљном нивоу, на основу које се ППППН непосредно спороводи. Подручје детаљне разраде обухвата делове две општине: Бабушница – КО Звонце (12,0 ha) и КО Јасенов Дел (2,0 ha); Димитровград – КО Трнски Одоровци (5,8 ha). Налази се једним делом (КО Трнски Одоровци и КО Јасенов Дел) у границама СРП „Јерма“ (успостављени режим заштите III степена), док је у целости обухваћено еколошки значајним подручјима IBA (Јерма) и EMERALD (PC 0000035). У обухвату подручја детаљне разраде (КО Звонце), налази се заштићено природно добро – Специјални резерват природе „Венерина падина“, на чијем подручју су успостављени режими заштите I степена (кп. број 860, површина 0,2453 ha) и II степена (кп. број 858/1 и део кп. број 859 – пут, површина 0,0271 ha).

Планом је дефинисан обухват грађевинског земљишта за сваку катастарску општину, као и правила употребе земљишта у складу са режимима заштите, правила уређења и грађења.

Планска решења ППППН за подручје СРП "Јерма" ће се уградити у планске поставке Првих измена и допуна ППО Бабушница, односно на простору обухваћеном ППППН-ом примењиваће се решења из тог плана вишег реда, као стечене планске обавезе.

1.1.3.2. ОСТАЛИ РЕЛЕВАНСНИ ДОКУМЕНТИ (СТРЕТГИЈЕ, ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ И ДРУГО)

Националне и локалне стратегије, планови и остали документи

Израда Просторног плана заснива се на планској, студијској, техничкој и другој документацији, резултатима досадашњих истраживања и важећим релевантним документима у Републици Србији: Национална стратегија одрживог развоја („Службени гласник РС”, број 57/08); Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара („Службени гласник РС”, број 33/12), Стратегија развоја туризма Републике Србије за период 2016 – 2025. („Службени гласник РС”, број 85/14); Национални програм заштите животне средине („Службени гласник РС”, број 12/10); Стратегија биолошке разноврсности Републике Србије за период од 2011. до 2018. године („Службени гласник РС”, број 13/11); Стратегија развоја пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014 – 2024. године („Службени гласник РС”, број 98/16); Стратегија развоја шумарства Републике Србије („Службени гласник РС”, број 59/06); Стратегија управљања водама на територији Републике Србије до 2034.године („Службени гласник РС”, број 03/17), Стратегија развоја телекомуникација у Републици Србији у периоду од 2006. до 2010.године („Службени гласник РС”, бр. 99/06 и 4/09), Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. године („Службени гласник РС”, број 29/10); као и на стратешким документима за националну безбедност и одбрану земље: Стратегија националне безбедности Републике Србије (усвојена у августу 2019. год.) и Стратегија одбране Републике Србије („Службени гласник РС”, број 88/09) и др.

На регионалном и локалном нивоу израда Просторног плана заснива се на досада донетим стратешким документима (Стратешком општинском акционом плану 2010-2013, Стратегији локалног одрживог развоја општине Бабушница 2010-2015) и локалним акционим плановима из области управљања отпадом, енергетске ефикасности, развоја појединих социјалних и јавних сектора и др. на локалном нивоу, као и извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину појединих просторних планова подручја посебне намене и Плана генералне регулације Бабушнице и измена и допуна истог.

При изради ППО сагледавају се и планска решења из локалне планске документације, која се уграђују у овај Просторни план и његове измене и допуне уколико нису у супротности са планском стратешком и техничком документацијом вишег реда:

1. Просторни план Општине Бабушница („Скупштински преглед општине Бабушница“, број 13/12)
2. План генералне регулације Бабушнице и Прве и Друге измене и допуне плана генералне регулације Бабушнице („Скупштински преглед општине Бабушница“ бр. 4/14, 9/17 и 36/21).
3. План детаљне регулације за К. П. бр. 2677 КО Велико Бојинце („Скупштински преглед општине Бабушница“, број .../18)
4. План детаљне регулације “Пословно производни комплекс 4-1” („Скупштински преглед општине Бабушница“, број .../16)
5. План детаљне регулације „Постројење за пречишћавање отпадних вода Бабушница” („Скупштински преглед општине Бабушница“, број .../16)

Сва валидна решења су искоришћена и адекватно укључена у концепт развоја Планског подручја презентиран у овом Материјалу за рани јавни увид и биће укључена у планска решења нацрта 1ИДППО.

Поред наведених за планско подручје су релевантне и бројне међународне конвенције које је прихватила и чији је потписник Република Србија, односно сви документи / конвенције које Република Србија спроводи, а који се односе на област заштите природе, енергетику, заштиту ресурса, саобраћај, демографски и економски развој, права људи итд..

Приказ извода из појединих стратешких докумената и акционих планова

УРЕДБА О ЕКОЛОШКОЈ МРЕЖИ ("Службени гласник РС", бр. 102/10)

Еколошком мрежом управља се на начин који обезбеђује очување повољног стања осетљивих, ретких, угрожених и типова станишта од посебног значаја за очување и популација строго заштићених и заштићених дивљих врста од националног и међународног значаја, као и одржање и унапређење функционалне и просторне повезаности њених делова.

Разлози за развој еколошке мреже су:

- очување биодиверзитета на екосистемском, предеоном и регионалном нивоу; - подршка и јачање еколошког повезивања подручја значајних за заштиту;
 - обезбеђивање заштите критичних подручја од потенцијалних спољних штетних утицаја - обнављање деградираних екосистема;
 - промовисање комплементарности између коришћења земљишта и очувања биодиверзитета, посебно очувања потенцијалних вредности биодиверзитета у полуприродним пределима.
- Концепт еколошке мреже у основи је формулисан ради смањења процеса фрагментације станишта у којима:
- појединачне врсте фауне немају приступ подручјима где се налазе станишта за њихов опстанак;
 - миграторне врсте фауне нису у могућности да се крећу ка подручјима где би могли периодично боравити током године;
 - природне популације и заједнице нису у могућности да се померају кроз пределе ради промене услова животне средине посебно климатских промена;
 - генетске размене између различитих локалних популација би могле бити спречене;
 - делови станишта у којима је нека локална врста већ изумрла али се не могу лако ре-колонизовати насељавање од стране друге локалне популације исте врсте и др.

Сходно томе, еколошку мрежу чине: 1)

еколошки значајна подручја;

2) еколошки коридори који повезују еколошки значајна подручја на простору Републике Србије као коридори од националног значаја и еколошки коридори који омогућују повезивање са еколошким мрежама суседних земаља у складу са међународним прописима као еколошки коридори од међународног значаја;

3) заштитна зона тамо где је потребна да штити еколошки значајна подручја и еколошке коридоре од могућих штетних спољних утицаја.

Уредбом је такође дефинисано да еколошки значајна подручја из члана 2. ове уредбе обухватају просторне целине на којима се налазе:

1) одређена заштићена подручја проглашена на основу закона са приоритетним циљем очувања биодиверзитета, укључујући подручја у поступку проглашења заштите и подручја која су одговарајућим стратешким документима планирана за заштиту;

2) подручја од посебног интереса за очување, односно Емерлад мрежа, која су идентификована на основу Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта (Бернске конвенције);

3) одређена подручја дефинисана на основу међународних програма за идентификацију значајних подручја за птице (IBA), биљке (IPA) и дневне лептире (PBA);

4) подручја која се налазе на листи Конвенције о влажним стаништима од међународног значаја (Рамсарска подручја) или су планирана за упис у ту листу;

5) одређених спелеолошких објеката;

6) погранична еколошки значајна подручја која омогућују повезивање са еколошким мрежама суседних земаља у складу са међународним прописима;

7) одређена подручја типова станишта од посебног значаја за очување идентификована у складу са Правилником о критеријумима за издвајање типова станишта, типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта, као и мере заштите за очување типова станишта („Службени гласник РС“, број 35/10);

8) одређена станишта дивљих врста утврђених Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, број 5/10);

9) осталих еколошки значајних подручја која нису обухваћена овим подручјима која су као еколошки значајна утврђена просторним плановима;

Заштита еколошке мреже обезбеђује се спровођењем прописаних мера заштите ради очувања биолошке и предеоне разноврсности, одрживог коришћења и обнављања природних ресурса и добара и унапређења заштићених подручја, типова станишта и станишта дивљих врста у складу са Законом о заштити природе, подзаконским актима, овом уредбом, актима о проглашењу заштићених подручја и међународним уговорима.

ВОДОПРИВРЕДНА ОСНОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ("Службени гласник Републике Србије", бр. 11/02)

Основни циљ водопривредне основе је одржавање и развој водног режима којим се обезбеђују најповољнија и најцелисходнија техничка, финансијска и еколошка решења за јединствено управљање водама, заштиту од штетног дејства вода, заштиту вода и коришћење вода. Водопривредна основа Србије има задатак да обезбеди остваривање основног стратешког

циља, водећи рачуна о интересима појединих водопривредних области и грана и у великој мери супростављеним захтевима осталих корисника простора.

Имајући у виду природне карактеристике подручја Србије, просторни и временски размештај ресурса вода и њихових корисника, као и међусобну интеракцију коришћења вода, заштите вода и заштите од вода, водама на читавој територији Србије мора се газдовати интегрално, јединствено, комплексно и рационално, са гледишта свих наведених аспеката, а у склопу интегралног уређења, коришћења и заштите свих ресурса и потенцијала на простору Србије.

Посебни циљеви значајни за заштиту животне средине су: -

рационално коришћење вода;

- рационално управљање водама;

- осигурање заштите и унапређење квалитета вода до коришћења за предвиђене намене; - заштита и унапређење животне средине и квалитета живота;

- заштита од поплава, ерозија и бујица;

- заштита и ревитализација угрожених екосистема; - антиерозионо газдовање шумама;

- очување и унапређење природних и створених ресурса и вредности.

НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ("Службени гласник РС", бр. 12/10)

Национални програм заштите животне средине (у даљем тексту: Националног програма заштите) израђен је за период од десет година, ради стварања услова за подизање квалитета животне средине и унапређење квалитета живота становништва у Србији.

1. Утицај неких сектора развоја на животну средину

За имплементацију Националног програма заштите примењиваће се сва начела из Закона о заштити животне средине и Закона о заштити природе. Природни ресурси су сагледани са аспекта заступљености, очуваности и могућности даљег коришћења.

Процењене количине подземних вода се могу увећати вештачким прихрањивањем. Значајна је издашност термоминералних и термалних вода са температуром од око 180 °C.

Србија располаже довољним количинама вода за задовољење својих потреба, уколико се рационално користе, штите од загађивања и изграде неопходни објекти за изравнање просторне и временске неравнотежности протикања. Међу кључним изворима загађења вода су индустријске и комуналне отпадне воде, дренажне воде из пољопривреде, оцедне и процедне воде из депонија. Квалитет вода у Србији је генерално лош и погоршава се. Примери веома чисте воде (класе I и I/II) су веома ретки и налазе се у планинским подручјима. Квалитет воде за пиће је генерално незадовољавајући. Проблеми у области вода су:

- загађење водотокова из тачкастих и расутих извора загађења;

- повећана концентрација нитрата у подручјима осетљивим на загађење нитратима услед расутог загађења из пољопривреде;
 - честе поплаве које изазивају велике штете;
 - притисак на животну средину и природне ресурсе у зони утицаја акумулација укључујући таложње вученог и суспендованог наноса у акумулацијама, промене режима подземних вода у приобаљу, утицај на биодиверзитет итд;
 - неадекватан мониторинг вода.
- У погледу притиска на природу и биодиверзитет, истакнути су као значајни утицаји:
- коришћење необновљивих енергетских и минералних ресурса без адекватних мера унапређења и заштите;
 - загађивање ваздуха, вода и земљишта материјама из индустрије, енергетике, пољопривреде, саобраћаја;
 - урбанизација и интензивни туризам (отпадне воде, комунални отпад, премашени капацитети инфраструктуре и броја туриста итд);
 - шумарске делатности у заштићеним природним добрима;
 - развој саобраћајне инфраструктуре, хидромелиорација, изградња водних акумулација.

2. Процес одређивања приоритета

Фазе овог процеса су: избор критеријума за одређивање приоритета, одређивање система пондерисања, успостављање система бодовања, одређивање приоритета од стране заинтересованих страна. Критеријуми за одређивање приоритета су: очекиване користи за животну средину, очекиване користи по здравље, испуњавање захтева за приближавање ЕУ и међународних споразума, уштеда природних ресурса и енергије, отварање сталних радних места, укупни трошкови потребни за постизање циља, очекиване користи у погледу природе и биодиверзитета и станишта, стварање основе за примену других циљева политике, очекиване користи за заштићена природна добра и величина популације корисника.

СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ТУРИЗМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ("Службени гласник РС", бр. 91/06)

Стратегија развоја туризма Републике Србије садржи: опис постојећег стања у туризму Републике Србије, могућности развоја туризма у Републици Србији у односу на кретања у светском туризму, опис развојних инструмената конкурентских земаља, стратешке предности и недостатке туризма Републике Србије, циљеве развоја туризма Републике Србије, визију туризма Републике Србије, стратешко туристичко позиционирање Републике Србије, избор приоритетних српских туристичких производа, туристичко структурирање Републике Србије, модел раста, предуслове за ефикасну политику развоја туризма Републике Србије, план конкурентности, инвестициону стратегију и план потребних улагања и маркетинг план.

Очекивани резултати примене Стратегије су постизање повећања конкурентности српског туризма, повећање девизног прилива, домаћег туристичког промета, као и раст запослености путем туризма, у циљу трансформације Републике Србије у конкурентну туристичку дестинацију.

На основу концентрације различитих типова ресурса у појединим деловима Србије извршено је начелно позиционирање појединих кластера, којим је подручје општине Бабушница сагледано у оквиру кластера Источне Србије, који предвиђа коришћење простора Просторног плана за следеће видове туризма: кружна путовања, специјални интереси (камповање, пешачење бициклизам, активности везане за природу, јахање, лов, риболов, проучавање пљина, планинарење и пењање), планине и језера, здравствени туризам бањски и планински) и рурални туризам (за насеља мања од 10.000 становника: агротуризам, активности у природи, еко-туризам, сеоски, културни и комбиновани туризам).

ИЗВОД ИЗ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ТУРИЗМА РС 2016-2025

Стратегија развоја туризма РС 2016-2025 сврстала је Бабушницу у ширу дестинацију „Стара планина“ која обухвата просторни оквир Пирота, Књажевца и Димитровграда. Као кључне вредности (атрактивности), препознати су: Културно наслеђе, Природна богатства, Стара планина и Мали градови. Бабушница управо припада малим градовима. Наведеном стратегијом је предвиђен развој следећих кључних туристичких производа на територији општине Бабушница: Планински туризам, Рурални туризам, Манифестације, Етнотуризам и Туризам специјалних интересовања.

СТРАТЕГИЈА УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ("Службени гласник РС", бр. 29/10)

Стратегијом управљања отпадом Републике Србије 2010 - 2019. планирана је мрежа регионалних центара за управљање **комуналним отпадом**. Општина Бабушница је, према Стратегији управљања отпадом Републике Србије 2010 -2019, у саставу региона број 20, у коме је носилац активности изградње регионалног центра за управљање комуналним отпадом, Пирот. Комунални отпад из општине Бабушница (као сировина или неререциклабилни) треба да буде збринут на локалитету Мунтина падина у Пироту;

Управљање опасним отпадом регулише се на националном нивоу. Предвиђено је да постројење за физичко-хемијски третман опасног отпада буде обезбеђено на локацији која ће се одредити у централној Србији (Моравички, Шумадијски, Поморавски, Рашки и Расински управни округ), након израде студије оправданости, којом ће се разматрати више локација. Предвиђено је да регионално складиште за опасан отпад за општину Бабушница буде у Нишавском управном округу - локација ће се утврдити по извршеној анализи постојећег стања у области управљања

опасним отпадом. У градовима треба одредити локације центара за сакупљање опасног отпада из домаћинства (могу бити уз локације центара за одвојено сакупљање рециклабилног отпада), а периодично треба планирати акције сакупљања опасног отпада из домаћинства и користити мобилне станице за сакупљање;

У мрежи централних места за третман инфективног медицинског отпада за територију региона, општина Бабушница је у региону чије је централно место за третман инфективног медицинског отпада Здравствени центар Пирот (централно место број 22). Медицински отпад који настаје у ветеринарским организацијама, треба збринути на адекватан начин, по организовању мреже за прикупљање и третман.

РЕГИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ У ПИРОТСКОМ ОКРУГУ

Стратегија је дефинисала неопходно за потребе успостављања регионалног система управљања отпадом и то: успостављање система који би довео до смањења количине отпада, успостављање система оптималног сакупљања отпада, успостављање оптималног система сакупљања и транспорта отпада (коришћењем трансфер станица са претоварном површином за општине Бабушница, Бела Паланка и Димитровград и трансфер станица са директним претоваром за општине Бабушница, Бела Паланка и Димитровград), успостављање система за рециклажу и компостирање отпада и обезбеђење одрживог одлагање отпада на санитарну депонију.

СТРАТЕШКИ ОПШТИНСКИ АКЦИОНИ ПЛАН 2010-2013.

Општина Бабушница је на путу планирања по методологији Европске уније и процесима израде развојних планова по тим стандардима. Израда, доношење и спровођење Стратешког општинског акционог плана (2010-2013) је један од најважнијих предуслова и могућности ефикасног функционисања општине Бабушница и њеног будућег развоја. То је план који преводи статичке планове у динамичан процес.

Економски развој општине у претходном периоду карактерише оријентација на развој индустрије, као и приватна иницијатива у области трговине. Но, услед проблема око приватизације, индустрија је у међувремену постала и главна слабост општине. Слабости су још и пољопривреда, обзиром на то да је њен развој потпуно запостављен и одвија се углавном на уситњеним старачким и ситноробним газдинствима, као и не развијање туризма.

Веће шансе за економски развој општина има само у развоју: индустрије, занатства, пољопривреде, шумарства, ловне приверде, водопривреде, туризма и рударства.

Непосредне развојне опасности леже у негативним трендовима демографског развоја и миграционим кретањима.

Општина Бабушница има основне предуслове да постане привредно развијенија општина, у којој посебан значај има конфекцијска производња, производња у гумарској, хемијској и опекарској индустрији на нивоу производње какав постижу мала и средња предузећа.

Географски положај, климатски и природни услови, утичу на то да је општина још увек економски здрава и чиста животна оаза. Производња органске хране, као и интензиван развој сточарства и воћарства, експлоатација шума и шумских плодова, представља изазов за младе школоване људе.

Стратешке циљеве треба остварити у оријентацији на активан приступ изазовима развоја и праћењу визије општине. Ти циљеви су: смањење иселавања људи из општине, повећање наталитета, модернизација улица и путева, побољшање водоснабдевања, унапређење локалне самоуправе, боље функционисање служби и институција, развој културног и спортског живота у општини.

За реализацију Стратешког акционог плана предвиђа се период од 3 године, са ревизијом стратешког плана и усклађивањем после две године.

ИЗВОД ИЗ СТРАТЕГИЈЕ ЛОКАЛНОГ ОДРЖИВОГ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА 2010-2020.

Стратегије одрживог економског развоја треба да дефинишу визију и стратешке правце привредног развоја у периоду од 2010. до 2020. године. Ова стратегија узима у обзир локалне потребе и специфичности општине Бабушница и у сарадњи са Републиком Србијом и страним донаторима треба да омогући: снажнији економски раст, задржавање постојећих и отварање нових радних места, развој предузетништва и иновација.

Визија економског одрживог развоја општине Бабушница је да своје природне и пословне потенцијале усмери на изградњу савремене еколошке општине под **брендом Лужничка оаза**, како би се убрзао раст постојећих и поспешило оснивање нових локалних предузећа, предузетничких радњи и пољопривредних газдинстава и успоставила пуна запосленост становника општине Бабушница.

Стратешки циљеви локалног одрживог економског развоја су следећи:

стварање услова за развој пословне инфраструктуре, као предуслов за преобликовање локалне економије општине Бабушница;

стварање услова за убрзани развој локалних предузећа и предузетничких радњи, који раде у индустрији прераде и извоза органских пољопривредних производа, еко - туристичкој индустрији и индустрији услуга;

стварање услова за ефикасно искоришћење природних еколошких ресурса, органске пољопривреде и убрзани развој локалних пољопривредних газдинстава, пољопривредних удружења и задруга;

стварање услова за побољшање живота и пословања у сеоским насељеним местима општине Бабушница.

СТРАТЕГИЈА ЗАЈЕДНИЧКОГ РАЗВОЈА ГРАНИЧНИХ ОПШТИНА У ОБЛАСТИ СОФИЈЕ И ОКРУГА ПИРОТ

Прекогранична сарадња између Републике Бугарске и Републике Србије је нови, повратни моменат у развоју односа између две балканске земље. Република Бугарска, од 01.01.2007. године, је већ део велике породице Европске уније, а Република Србија има статус потенцијалног кандидата. Стимулисање овог заједничког облика развоја је у складу са новим реалностима у Европској регионалној политици.

Пројекат „Прекогранична социјално - економска сарадња заједничким стратешким планирањем регионалног развоја“ усмерен је ка становништву и територији општине Годеч, Драгоман, Костинброд, Своге и Сливница (у Софијској области, с бугарске стране) и општина Бабушница, Бела Паланка, Димитровград и Пирот (у Пиротском округу, с српске стране). Као целина, територија у којој се остварује овај пројекат, може се окарактерисати као периферна и заостала за обе стране. Већина општина у региону је са веома погоршаним демографским показатељима, са релативно високом стопом незапослености, са преовладавањем профитабилних грана и земљорадње. Високотехнолошка производња локалне економије је слабо заступљена, а инфраструктурна безбедност није на завидном нивоу.

Имајући у виду, да у овој фази прекогранични односи у региону нису довољно развијени и да су процеси регионалног планирања дуготрајни, пројекат прати утврђивање дуготрајне и корисне сарадње међу заинтересованим странама (регионалне власти, НВО, бизнис организације и др), које доприносе ефективном и заједничком управљању и планирању граничних територија с обе стране границе.

Пројекат има за циљ да допринесе **развоју прекограничне сарадње** изграђивањем капацитета у области стратешког планирања регионалног развоја, истраживања на административној основи о прекограничном кооперирању и сарадњи, као и на потенцијалу граничних територија с обе стране границе. Као резултат ове делатности обезбеђени су неопходни услови разраде стратешког документа, који има за циљ да пружи помоћ у спровођењу заједничке регионалне политике у граничној територији Републике Бугарске и Републике Србије.

.ЛОКАЛНИ ПЛАН УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА 2010 - 2020.

Комунални отпад у општини Бабушница се одлаже на депонију која не задовољава основне критеријуме за безбедно и правилно депоновање отпада. Овај проблем захтева проналажење модела за решавање овог проблема у што скорије време, из разлога што оваква депонија представља ризик од загађивања животне средине и угрожавања здравља становништва.

На основу анализе стања у управљању комуналним отпадом, разрађен је план одрживог управљања отпадом за период од 2010. до 2020. године. План уређује управљање чврстим комуналним отпадом на територији општине Бабушница од његовог настанка до коначног збрињавања, са основним циљем успостављања целовитог система управљањем отпадом у складу са Националном стратегијом и постојећим европским захтевима и стандардима. Циљеви интегралног управљања отпадом су: смањивање генерисане количине отпада, смањивање количина отпада одложеног на депоније применом примарног издвајања корисног отпада, смањивање удела биодеградибилног отпада у депонованом комуналном отпаду, смањивање негативног утицаја депонованог отпада на животну средину и људско здравље, управљање генерисаним отпадом по принципу одрживог развоја, искоришћавање отпада за производњу енергије.

План подразумева примарно одвајање на извору пластике, стакла, папира и картона. Остале количине генерисаног комуналног отпада се односе из свих домаћинстава на депонију или одвозе на трансфер станицу.

Трансфер станица би требала да буде пројектована тако да обезбеди привремено складиштење отпада генерисаног у планом одређеним насељеним местима. На овом постројењу отпад би био подложен механичком и биолошком третману, у зависности од композиције отпада који се третира. Након секундарне сепарације отпада због издвајања корисних рециклабила, као што су пластика, метали, стакло и папир, они се могу продавати на тржишту као секундарне сировине. Остатак отпада који је у највећој мери биодеградибилан бива подложен биолошком третману, како би се добили продукти, као што су биогаз и компост, који имају своју тржишну вредност. Друга могућност третмана комуналног отпада је његово спаљивање и производња електричне енергије или водене паре који се даље могу пласирати на тржиште.

У периоду од 2010 – 2015. године планира се израда студија и пројеката, пуштање у рад и употребу регионалне депоније и проширење обухвата становништва у сакупљању отпада.

У надлежности општинског комуналног предузећа биле активности: сакупљања отпада, транспорта од места прикупљања отпада до трансфер станице и од трансфер станице до регионалне депоније/ постројења, управљање трансфер станицом.

СТРАТЕГИЈА ЛОКАЛНОГ ОДРЖИВОГ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА 2010-2015.

Стратегије одрживог економског развоја треба да дефинишу визију и стратешке правце привредног развоја у периоду од 2010. до 2015. године. Ова стратегија узима у обзир локалне потребе и специфичности општине Бабушница и у сарадњи са Републиком Србијом и страним донаторима треба да омогући: снажнији економски раст, задржавање постојећих и отварање нових радних места, развој предузетништва и иновација.

Визија економског одрживог развоја општине Бабушница је да своје природне и пословне потенцијале усмери на изградњу савремене еколошке општине под брендом Лужничка оаза, како би се убрзао раст постојећих

и поспешило оснивање нових локалних предузећа, предузетничких радњи и пољопривредних газдинстава и успоставила пуна запосленост становника општине Бабушница.

Стратешки циљеви локалног одрживог економског развоја су следећи:

1. стварање услова за развој пословне инфраструктуре, као предуслов за преобликовање локалне економије општине Бабушница;
2. стварање услова за убрзани развој локалних предузећа и предузетничких радњи, који раде у индустрији прераде и извоза органских пољопривредних производа, еко - туристичкој индустрији и индустрији услуга;
3. стварање услова за ефикасно искоришћење природних еколошких ресурса, органске пољопривреде и убрзани развој локалних пољопривредних газдинстава, пољопривредних удружења и задруга;
4. стварање услова за побољшање живота и пословања у сеоским насељеним местима општине Бабушница.

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА ЗА 2011.

Акционим планом запошљавања општине Бабушница за 2011. годину дефинишу се циљеви и приоритети политике запошљавања у 2011. години и утврђују програми и мере које ће се реализовати, како би се достигли постављени циљеви и омогућило повећање запослености и на територији општине Бабушница.

Циљеви активне политике запошљавања у 2011. години усмерени су на: повећање запослености, улагање у људски капитал, социјалну инклузију.

Акционим планом се утврђују приоритети активне политике запошљавања за 2011. годину и то су:

1. усклађивање понуде и потражње радне снаге на тржишту рада,
 2. спровођење стручног усавршавања и стицања додатних знања и вештина у циљу добијања квалификоване радне снаге,
 3. отварање нових радних места,
 4. реализовање програма стручног оспособљавања младих који први пут заснивају радни однос,
 5. подстицање запошљавања теже запошљивих група незапослених лица и рањивих категорија,
 6. унапређење социјалног дијалога на територији општине. Акционим планом предвиђене су следеће мере:
1. организовање јавних радова од интереса за општину, ради запошљавања теже запошљивих категорија незапослених лица;
 2. подстицање запошљавања младих путем финансирања запошљавања и стручног оспособљавања волонтера – приправника за самостални рад у струци;
 3. субвенције за samozapošljavanje;
 4. друге мере за које се благовремено уочи потреба, а за које ће се додатна средства обезбедити ребалансом буџета.

1.2. ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ПЛАНА

ПРИРОДНИ РЕСУРСИ И УСЛОВИ

Општина Бабушница (раније Лужница) у Југоисточној Србији лежи у Пиротском округу на површини од 529 km² у долини реке Лужнице. Простор општине обухвата Лужничку котлину, део Звоначког краја (Дерекул) и Горње Заплање који су претежно (око 80%), брдско-планински део Карпатско - балканског система насталог у терцијеру.

Рељеф планског подручја чине јасно издвојена два морфолошка елемента: Лужничка котлина и ободни планински предели, које чине делови Суве планине, Големог Стола, Таламбаса и Руја. Цела општина припада брдско-планинској области, са око 80% површине у интервалу изнад 500м надморске висине, док преостали део има равничарски карактер. Заступљен је крашки рељеф у коме доминирају вртаче и крашке долине.

Истичу се морфолошке целине (Лужничка, Звоначка и део Заплањске котлине) и ниске и средње планине са највишим врхом Руј (1.706 m.n.v.), и најнижом тачком у кориту реке Лужнице у селу Мезграја на 338 m.n.v. Река Лужница гради Лужничку котлину од 470 до 520 m.n.v. коју окружује Сува планина на западу, огромна планина Руј на југу и Влашка планина на североистоку са врхом Големим стол (тзв. Столски камен), висине 1.239 m. Сува планина се протеже од села Љуберађа ка северозападу са Големим врхом (1.535 m), највишом тачком на простору бабушничке општине. Доминира крашки рељеф и неповољна географска конфигурација.

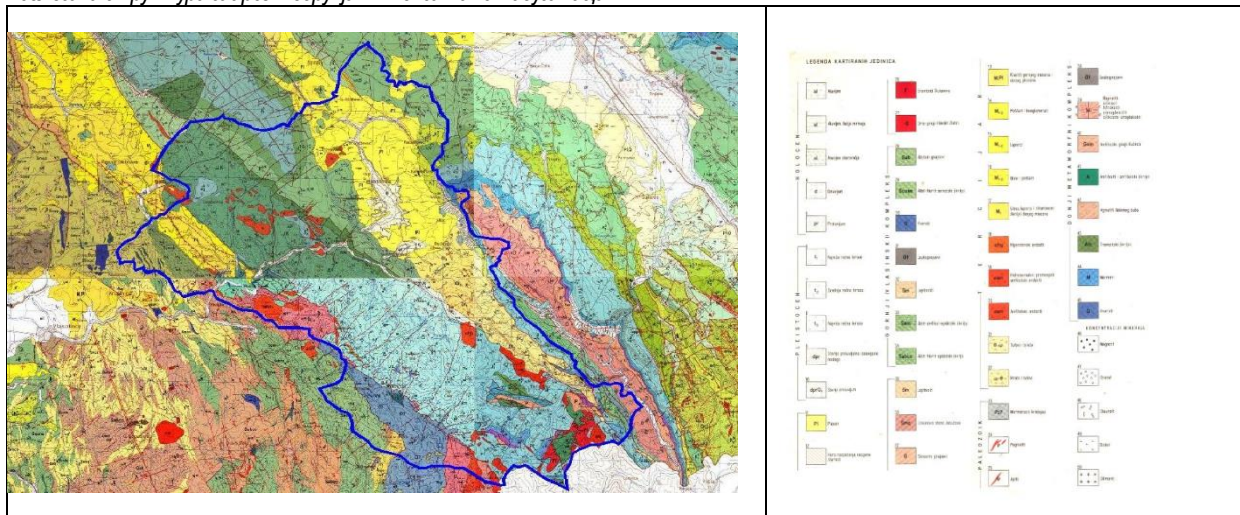
1.2.1. ТЕКТОНСКИ СКЛОП, ГЕОЛОШКА ГРАЂА И РУДНО БОГАТСТВО

На тектонски склоп ширег подручја општине Бабушница су првенствено утицала ендегена збивања која су се дешавала у централном делу Балкана. Херцински орогени покрети дали су основну структуру рељефа читаве источне Србије па и самог подручја ПП. Теренским истраживања и увидом у геолошке карте утврђено је да је

геолошка подлога територије општине Бабушница састављена од палеозојских кристалистих шкриљаца, који су овде престављени

зеленим шкриљцима такозваног власинског комплекса, кретацејских формација, јурских творевина и терцијерних наслага олигомиоцене и миоплиоцене старости, као и од квартарних дилuviјалних и алувијалних

Геолошка структура ширег подручја ГП општине Бабушница

наслага. Поред тога, све ове творевине су на многим местима пробијене еруптивима дацита и андезита. Терцијарне творевине су доста широко распрострањене у два лужничких удолинама:

- у Лужничкој котлини која је настала као посебна тектонско-морфолошка и орографска целина у југоистичном делу коритничко-лужничке удолине на простору од ниске повије Превале код Ресника и Стрижеваца, па даље иде на југоисток све до Асеновог калеа код села Звонце, са изразитим сужењем испод кречњачког гребена Стола;

- у пусторечко-лужничкој удолини на простору од Равне Дубраве до ушћа Јабланице у Лужницу, која се јавља као продужетак Запаљске потолине.

И у једном и другом локалитету терцијерне творевине су заступљене олигомиоценим пешчарима, лапорима и шкриљцима и миоплиоценим врстама песка, шљунка, глине и конгломератима, али тако што су старије терцијерне творевине распрострањене у прибрежним деловима удолина, а младе по њиховим најнижим деловима где су преполовљене квартарним алувијалним наслагама.

Јурски пешчари, конгломерати, лапорци и кречњаци јављају се у две одвојене зоне; северној и јужној. У северној зони ове творевине чине подину кретацејског кречњачког развоја између Блаташнице и Мурговице с једне, и Кусованске и Присјанске реке, с друге стране, на простору од Стола до села Нашушковице и Петаћинце, где се сучељавају са палеозојским кристалистим шкриљцима. Јужна зона распрострањења јурских формација почиње на широком фронту од села Звонце до коте Дешчаног кладенца, пружајући се према СЗ долином Мурговице, Лужнице, Јабланице и Пусте реке са тенденцијом постепеног сужавања. Овде су на више места откривени и угљоносни слојеви, а нарочито око села Студене и Раките. Кретацејске творевине су углавном представљене отривским пешчарима, лапорцима, глицима, онгломератима, баремским кречњацима и лапорцима. Ове творевине чине основну грађу Суве планине и њених огранака са правцем пружања према кристалој маси и изворишним делу Блаташнице и Шљивовичком вису, Мељанском гребену, Великом Столу и Асеновом калеу, као и око села Звонце. Кречњаци ове области су крајњи југоисточни издаци велике антиклинале Суве планине, који овде тону и покривају их друге формације.

Кристаласта маса је у овој области представљена са две петрографски доста различите партије. У прву од тих партија су формације праћене конгломератима, пешчарима и шкриљцима које су укљештена између северног и јужног запаљског раседа. На овим просторима су развиле своја сливна подручја све десне притоке Тегошнице, као и Пуста река, Јабланица и Лужница. Друга партија је знатно старија од прве и представљена је прекамбријским зеленим шкриљцима где се као најраспрострањеније геолошке подлоге јављају микашисти. Гнајсева има мање, а ретко филита и то, претежно, по североисточним и источним границама. Општа им је особина да су јако набрани, поломљени и врло метаморфисани. Распрострти су између главног тока Власине и јужног запаљског раседа на потезу од доњег тока Пусте реке, па све до југословенско-бугарске границе на ЈИ, чинећи углавном подлогу левог крила сливног подручја Тегошнице.

Еруптивне стене су представљене дацитима и андезитима праћене вулканским туфовима, који се не јављају у партијама какав је случај у долини Луковске реке, леве притоке Нишаве, већ су овде-онде разбацани њихови изливи дуж свих напред поменутих запаљских и лужничких раседа. Даците и андезите у околини Руј планине изливени су још у палеогеном вулканизму, док су мање масама туфова откривени на ободу запаљског басена и Лужнице.

Поред ових формација, у периферним деловима територије Бабушнице откривени су, у уским зонама, пермске и доњотријаске творевине.

На подручју Општине присутне су појаве и лежишта минералних сировина различитог степена истражености и у највећој мери до сада неискоришћене. Од енергетских минералних сировина регистроване су резерве каменог

угља у басену Јерме чија је експлоатација трајала до 1962. године. Садашње резерве процењене су на 8.000.000 тона и обезбеђују експлоатацију од око 50 година. На локалитету Раљин регистроване су појаве угљаних шкриљаца са недовољним економским садржајем угља. Од минералних сировина метала присутне су руде алуминијума-црвени боксит, али истраживања нису довршена и нису утврђене укупне резерве. Из групе неметала и сировина за индустрију грађевинског материјала, познате су резерве кварца, бентонитске глине и барита. Кварца има на подручју Раките а резерве угљаних шкриљаца на потезу Завидинце – Бањица. Идентификоване су, али недовољно истражене појаве барита на локалитету Ветренски поток, као и појаве гранита на подручју Раков Дол. На далеко су познате и лековите термо-минералне воде код Звоначке Бање, која се експлоатише још од доба Римљана. С обзиром на степен искоришћености, утврђене резерве и могућност експлоатације, од развојног значаја за Општину је наставак истраживања и експлоатација каменог угља и бентонитске глине.

Жива тектонска активност у прошлости указује да се читава територија Источне Србије простира на лабилном терену, испресецаном бројним уздужним и попречним раседима. Зато се на основу досадашњих истраживања сеизмичности, шире подручје Бабушнице сврстава у VII MCS скале. Овај интезитет представља основни степен сеизмичког интезитета којим се вреднују средњи услови тла, док су могућа извесна одступања у оквиру тог основног степена зависно од распореда стенске масе. У том случају до измене интезитета у позитивном или негативном смислу долази у зависности од тога да ли је одговарајуће тло боље или лошије од средњих услова тла. Таква оцена произилази пре свега од геолошког састава тла, присутности подземних вода и савремених геоморфолошких карактеристика

Звоначком басену, у коме је извршено сучељавање најстарије кристаласте масе са Балканидима и на чијем подручју се не сустичу само главни лужнички и запаљски, а можда и знепољски, већ су се формирала и два секундарна раседа у пределу села Раките, дуж којих се кроз читав миоцен одвијала најживља вулканска активност, што све скупа увећава његову нестабилност. Са таквим степеном сеизмичке нестабилности могло би окатерисати и читаво подручје Великобоњинског басена, где се сустиче и укршта више од пет раседа и дуж којих је такође у прошлости била жива вулканска активност.

1.2.2. ГЕОМОРФОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Данашња пластика рељефа ове Општине по Г. Видановићу, је резултат деловања, пре свега, херцинске орогенезе карбона и средње креде, затим деловања олигомиоцених, постнеогених и данашњих рецентних радијалних тектонских покрета, а, с тим у вези, и резултат деловања трансгресија и регресија Панонског мора у ове пределе и постнеогеног формирања токова Јужне Мораве, Нишаве, Јерме, Власине, Лужнице, Јабланице, Пусте реке, Тегошнице и других њихових бочних притока, које су у постнеогеној фази изградиле своју долину мрежу.

Херцински орогени покрети дали су специфичну структуру рељефа читавој источној Србији, па и рељефу ове области. Ова структура се, по В. Петковићу карактерише полеглим борама, краљушастим најактивнијим и другим облицима од битног значаја за данашњи облик и правац пружања Суве планине и њених огранака, Руј планине и њених огранака, Крушевице и власинске групе планина, као и за облик и правац пружања запаљско-лужничке и коритничко-лужничке тектонске удолине и других околних тектонских дислокација и планинских навлака.

Тектонски покрети, који су се и овде испољили као процеси старе родопске масе су набирањем млађих веначних планина источне Србије дали рељефу изражену пластичност. На коначно уобличавања рељефа овог подручја дали су уздужни и попречни раседи дуж којих је дошло до спуштања Лужничке котлине, Звоначко-ракичког басен и Пусторечко-лужнички или Великобоњински басен, и издизања Сува планина са Шљивовичким висом, Мељанским грebenом Рњцом, Корбесом, Великим Столом и Асеновим калеом, као и онај други сувопланински кречњачки повијак од Црног врха, Срнакова код Љуберађе, Цикуља, Говедарника, Таламбаса, Кусог дела, Чуке и Врха.

Основне геоморфолошке црте, после ових радијалних покрета, формирале су се после повлачења вода Панонског мора у виду језерских тераса или абразионих подова. Према истраживањима П. Јанковића, централна језерска равна би се свела на данашњу површ од 620-640 м, доњи абразиони под на ниво површи од 700-750 м, средњи абразиони под на ниво површи од 800-840 м и трећи абразиони под на ниво од 900-950 м и преко 1000 метара висине. Сви ови подови су у виду приобалних одсека, прегиба и заравњених темена кречњачких коса и кристаластих маса, уз извесну поремећеност постнеогеним тектонским покретима, са већом или мањом јасноћом присутни у Лужничкој котлини, Звоначко-ракичком и Великобоњинском басену, као и у долини Пусте реке и Јабланице, десних притока Лужнице.

У постнеогеној фази дошло је до формирања првих речних токова који су потекли по иницијалном рељефу акумулативне равни дна језера и то тако што је речни ток са Руј планине наставио да тече преко звоначког и лужничког дела басена према Коритничком басену, чинећи јединствени ток, све до његовог ушћа у Нишаву код Беле Паланке.

То се исто догодило и са речним токовима Јабланице, Рђавице и Пусте реке које су удружено потекле по иницијалном рељефу акумулативне равни здруженог терцијерног језера Запаља и Великобоњинског басена према Барбешкој удолини, чинећи јединствен магистрални ток све до њеног ушћа у моравско језеро које је још увек егзистовало у лесковачко-нишавско-алексиначкој котлини. До распадања поменутих магистралних речних токова дошло је путем пиратерисања и изградње пробојничких епигенија Кутинске реке која више не тече преко Барбешке удолине према Ј. Морави, већ се преко ове епигеније улива директно у Нишаву. Исти је случај и са токовима Пусте реке, Рђавице и Јабланице које се, преко изграђених пиратерисаних епигенија у кристаластој вишој маси

Крушевице, директно уливају у Власину и заједно с њом уливају у Ј. Мораву северно од Лесковца. Слично се догодило и са коритничко-лужничко-звоначком реком после изградње пиратеријских епигенија код Звоначке Бање, коју је Блатаница, као десна притока Јерме, изградила регресивном ерозијом и преузела горњи ток поменуте магистралне реке, а изградњом епигеније код села Љуберађе, Лужничка река се оријентише ка Мурговици и Власини. То важи и за све десне притоке Мурговице које полазе са северног обода Лужничке котлине и уместо да, као и раније, теку према Коритници, оне сада клисурасто пресецају јужни виши кречњачки обод од дна лужничког басена и директно се уливају у Мурговицу. Једино од тога одступају Власина са Тегошницом које су задржале свој првобитни правац отицања према Власотиначком терциарном басену, којим је удолина Ј. Мораве најдубље продрла у кристалу масу Крушевице.

Врло лагано спуштање дна поменутих басена и исто тако лагано издизање њихових ободних делова, наставила су се од неогена све до данас. О томе нам говоре врло неусаглашени уздужни профили свих ових речних токова, односно повећана акумулација речних наноса на дну басена и знатно увећани падови у виду брзака, мањих и већих водопада и њиновских лонаца у свим поменутих клисурама.

Од постнеогене регресије па до данас, у речним долинама лужничких река, а нарочито у тектонским басенима и ерозивним проширењима, флувијална ерозија је изградила, поред рецентне алувијалне равни, и стару алувијалну раван од 2-5 м релативне висине и још четири до пет речних тераса. Ове терасе и алувијална раван најбоље су изражене у Лужничкој котлини, чија дужина иде и до 14 км, а ширина до 4 км, затим у долини Мурговице, Звоначком и Великобоњинском басену, док су у долини Тегошнице врло слабо изражене. Ту се највеће равне површине не налазе на дну долине, већ на десном развоју Тегошнице, па су и сеоска насеља лоцирана у средишњим деловима долине бочних притока, како би се приближила заравњеним и благо заталасаним површима од 1000-1200 м висине. То је и основни разлог што су на том развоју, као и на развоју са Власином, изграђени најбољи локални и општински путеви.

Високе површи и абразиони подови у кречњачким пределима Суве планине и њених огранака чине највиши обод лужничког басена, јаким крашким процесом претворени у праве карсне платое са бројним вртачама свих облика кречњачким косама, чукама и главицама, а речне терасе, изграђене у неогеним седиментима и вулканским туфовима, толико су разорене и избраздане савременим морфолошким процесима што је допринели да данас на подручју ПП само 1/3 његове територије има својства обрадивих површина.

1.2.3. ХИДРОЛОШКЕ И ХИДРОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Хидрографија се на територији Лужнице се, поред речне мреже река Лужнице, Тегошнице - десне притоке Власине - и Блатанице, леве притоке Јерме, карактерише и богатим подземним водама за које су везана бројна крашка врела, контактни и нормални извори.

Лужничка врела су највећи крашки хидрографски објекти у Лужници. Избијају у Љуберађској клисури названој Ждрело, почевши од Луке изнад села Горчинце, па све до излаза Лужнице из ове клисуре. Овој групи крашких хидрографских објеката припадају и врела у селу Сурачеву и изнад села Извора.

После ове групе, по количини воде и значају, долазе контактни извори који су најјачи и најбројнији у Лужничкој котлини, а има их и у осталим басенима Лужнице.

У Лужничкој котлини најпознатији су крашки извори у атарима села Војинаца, Валниша, Ваве, Калуђерова, Шљивовика, Радошевца, Проваљеника, Линова, Грнчара, Брестовог Дола и других месета. Овде се јављају најчешће на контакту кречњака и језерских седимената и скоро увек су узрок настанка врло снажног процеса клижења, који је најбоље оранице у атарима поменутих села претворио у праву пустош. Међутим, у сливном подручју Масуровске реке и изворишту Блатанице, притоке Јерме, јављају се и на контакту кречњака и других вододржљивих слојева. Највећи број ових извора ни у чему не заостају иза извора из претходне групе и најчешће су каптирани у сеоске чесме и сточна појила, а некада су покретала и велики број воденица.

Нормални извори се јављају у свим вододржљивим стенама где је издан оголићена, а нарочито на осојним странама речних долина и њихових бочних притока, посебно у вододржљивим теренима Блатанице и Тегошнице, где скоро сваки поточић и поток почиње од једног или више нормалних извора. Они су по правилу слабије издашности а најчешће преко лета пресуше.

Поред извора и врела запажени су и извори термоминералног типа. Најзначајнији је свакако Звоначка Бања. Налази се 28 km источно од Бабушнице на 680 m надморске висине. Топли извори избијају дуж звоначког раседа. Главни извор капацитета 9 l/s је крашко врело са топлим водом раселинског типа. Температура воде износи 28°C, бистра је и без боје. У једном литру највише има калцијума и магнезијума од катјона, а од ањона бикарбоната, хлорида и сулфата. Хемизам термалне воде је типичан за воде из кречњачких средина: вода је HCO₃-Ca типа, укупне минерализације 0,37 g/l. У гасном саставу преовлађује азот са 81% запремински. Површинска вода се спушта до дубине од 600 m, загрева се и минерализује, долази у контакт са радиоактивним стенама па се асцедентно пење. Та минерална и радиоактивна вода се цевима спроводи у купатилу, подигнуто на речној тераси. Бања у великој мери лечи болести локомоторног апарата, нервне болести, климактеричне тегобе, поремећај приферне циркулације реуматизам и хипертензију.

Река Лужница је водом најбогатија притока Власине и уједно представља највећи и најзначајнији површински ток на територији општине Бабушница. Постаје од више потока који се састају недалеко од узвишења и тврђаве „Јеремиджа“ недалеко од Бабушнице, на надморској висини од 515 m. Дужина Лужнице, са главним изворишним

потоком између Дебелог дела (961 м) и Момчиловца (960 м), износи 38 км. Површина слива је 310,5 км², а укупна дужина свих токова 489 км. Главне притоке Лужнице су: Стрижевачка река, Проваљеник, Изворска река, Линовшица, Долска река, Брестовачки поток, Јабланица и Рђавица, као десне, а Паписка долина, Мала река, Мурговица са Средњом, Балван поток и Сланиште, леве притоке. Укупан пад Лужнице износи 541 м, а просечан пад 14,2%, по једном дужном километру речног тока.

Хидролошки показатељи реке Лужнице су дати у доња два табеларна прегледа. У првом су дати хидролошки подаци за средње годишње количине протицаја вода у кориту Лужнице и река у сливу Мурговице, док у другом табеларном прегледу су, пак, дати исти подаци за читав слив Лужнице.

Средња годишња количина протицаја воде у кориту Лужнице и река у сливу Мурговице

Сливно подручје	F	X	Y	Q	q	C
Слив Лужнице до врела	104	740	134	0,440	4,23	0,18
Врела	-	740	-	1,650	-	-
Слив од врела	104	740	634	2,090	20,10	0,86
Слив од Мурговице	217	720	488	3,355	15,46	0,67
Мурговица	113	700	352	1,265	11,15	0,50
Камбелевачка река	31	700	319	0,313	10,11	0,45
Масуровска река	6	700	434	0,082	13,75	0,62
Ралинска река	10	700	315	0,104	9,95	0,45
Валнишка река	9	700	386	0,110	12,22	0,55

Средња годишња количина протицаја воде за слив реке Лужнице

Сливно подручје	F	X	Y	Q	q	C
Станица Свође	310,5	771	312	3,100	9,9	0,40
Власина код Свођа	318	771	416	4,200	13,2	0,56
Власина код Власотинца	879	702	325	9,100	10,3	0,46

Објашњење: F = површина слива у км²; X = просечна висина талогa у мм; Y = висина отицања талогa у мм; Q = протицај у м³/сек; q = специфични отицај у л/сек/км² слива; C = коефицијент отицаја.

Река Тегошница постаје спајањем више потока код села Црвена Јабука. Дугачка је 41 км, а дужина свих токова у њеном сливу износи 169 км. У средњем делу тока, развијена је на више места ерозија, представљена дубоким јаругама и бујичним токовима. У сливу се јављају 34 извора и то више на левој него на десној страни. Поред вододржљивих стена, у сливу Тегошнице јављају се и кречњаци. Површина слива износи 89,5 км².

Коефицијента отицања за Тегошницу износи 0,57 за чији је иначе утврђено да у просеку годишње добија око 800 мм талогa.

Пуста река извире испод врха Преслап на Сувој планини и нашој области припада само незнатним делом у свом изворишту. Укупан пад износи око 1000 м, а просечни 50 промила. Због тога је ово један од изразитијих бујичних токова у сливу Власине. Укупна дужина свих токова у сливу је 135 км, а само Пусте реке 20 км. Површина слива јој износи укупно 117 км². На ушћу у Власину акумулирана је огромна количина шљунковитог материјала, због чега је ушће представљено плавинам. Таквих плавина има дуж читавог тока, а нарочито на ушћу њених бочних притока и бујичних токова, тако да јој је дно долине тешко проходно.

Река Блатаница или Звоначка река постаје од Нашушковске и Ракитске реке које се састају код села Звонце, на 641 м.н.в. У Јерму се улива недалеко од манастира Св. Јован, у селу Трнски Одоровци, на 549 м.н.в. Ерозија у сливу ове реке је доста велика, иако је око 56% слива под ситном храстовом и грабовом шумом. Звоначка река и њене притоке граде на ушћима простране плавине од крупног камена и шљунка. По овоме је нарочито карактеристична Ракитска река која је лева притока Јерме.

Водостај и протицај токова у сливу Лужнице осматрају се само на Лужници код Свођа, непосредно пре ушћа у Власину. Забележене вредности омогућиле су сагледавање водостаја Лужнице преко ниских, средњих и високих вода по месецима, које су дате у табели:

Мале, средње и велике воде Лужнице код Свођа - годишњи ток протицаја

Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	СГП
Ниске воде	2,0	2,8	2,5	3,4	2,0	1,5	1,0	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0	1,7
Средње воде	3,0	6,6	6,7	5,7	3,3	2,4	1,4	1,3	1,2	1,2	1,9	2,2	3,1
Средње воде	30,8	35,0	23,5	9,0	9,6	7,2	2,2	5,8	2,8	2,5	7,0	15,4	12,5

При високим водостајима настају поплаве које су ограничене на ниску, добро обрађена алувијалну равну па су и штете велике. Са променама водостаја мења се и протицај. За време малих вода Лужница је слаб поток, а за време великих вода - брза, мутна и „дивља“ река која изазива поплаве и наноси велике штете..

Заустављање процеса клижења у Лужничкој котлини и санирање процеса ерозије у читавом сливу Лужнице, Тегошнице, Звоначке реке и Пусте реке, представљају основни водопривредни проблем ове општине. То се већ чини засађивањем младих борових, јелових, јасових и багремових садница с тенденцијом да ово шумљавање обухвати сва угрожена подручја. Међутим, водне снаге Лужнице и осталих река на овом подручју нису довољно искоришћене. Услови за изградњу већих хидроенергетских постројења, обзиром на мали протицај, нема. Уклапањем вода свих врела и јачих извора у регионални водовод Ниша, а нарочито Лужничких врела у ждрелу Лужнице, допринеће се побољшању снабдевања водом не само Ниша већ и свих насеља лоцираних у подножју Суве планине и шире од ове области.

На територији општине Бабушница формирао се и терен без површинских отицања. Он је распрострањен на свим кречњачким површинама Сува планина који чини највећи део овог хидрографског комплекса. Њихова хидрографија је углавном крашка, те је безводност њихова општа карактеристика. Јер, осим кратких и краткотрајних поточића, који се са свих страна сливају после сваке кише и отапања снега према дну крашких улегнућа, најчешћи хидрографски објекти се овде јављају у виду извора и локава а сасвим ретко у виду извора.

Од познатијих и по количини воде значајнијих извора вредно је поменути извор Ракош на Сувој планини и извор у ували Радова ливада у атару села Сурачева са количином воде од 0,2 до 2 л/сек.

Локава има после кише у свим улегнућима, а до позног лета одрже се само у онима која су добро зачепљена црвеницом. Такав је случај са улегнућима на Сувој планини, затим на темену Стрвна у атару Калуђерова, у сувој долини између Прибавице и Црног врха у атару Сурачева и на Трештеници у атару села Г. Крњино, са дубином воде и од 15-30 см. Многе од њих се и вештачким путем одржавају до дубоко у лето, а на Трештеници су изграђене и цистерне.

1.2.4. КЛИМАТСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Шире подручје Просторног плана има обележје умерено континенталне климе, на коју поред спољних фактора утичу и локални, унутрашњи фактори, од којих су најзначајнији правци пружања Лужничке долине, гребена Суве планине, Крушевице и Руј планине, као и повезаност Лужнице са долином Јужне Мораве (преко превоја Дубрава) и долином Нишаве (преко клисуре Јерме), надморском висином, продорима ваздуха из северних и североисточних крајева вегетацијом и другим климатолошким елементима.

Како на територију Просторног плана нема метеоролошке станице, при одређивању вредности појединих климатских елемената, по препоруци Републичког хидрометеоролошког завода послужили смо се подацима са главне метеоролошке станице Димитровград и њене подручне мреже климатолошких и падавинских станица, које смо прилагодили физичко-географске услове Лужнице, посебно из разлога што се ради о клими котлинске, средње планинске и планинске области, где утицај рељефа вишеструко модификује годишњи ток и вредности свих климатских фактора.

На основу анализе температурних услова, закључује се да је средња годишња температура ваздуха у подручју Лужнице 10,3°C и да је најхладнији месец јануар са средњом температуром од -0,8°C, а најтоплији јул са 20,9°C. Годишња амплитуда температуре ваздуха износи, 21,7°C, што заједно са поменутом два екстрема, даје клими Лужнице континентално обележје. Међутим, маритимни утицај огледа се у тенденцији померања минимума на фебруар и максимума на август, као и томе да је јесен топлија од пролећа за 1,5°C. Иначе средња температура зиме (децембар-фебруар) је око 1,0°C, пролећа (март-мај) око 10,0°C, лета (јун-август) око 20,0°C и јесени (септембар-новембар) 11,9°C, док је средња температура ваздуха у вегетационом периоду (април-септембар) око 17°C. Даље се констатује да је температурни прелаз од зиме ка лету приближан ономе од лета ка зими, јер је повећање од марта до маја 10,3°, а смањење од септембра до новембра 10,2°C, што такође указује на континентални карактер климе у Лужници. Иначе, летње температуре су стабилније од зимских, а нарочита нестабилност се уочава у јануару и фебруару, у којима је највећи распон средњих дневних температура. То је констатовано и на основу фреквенције појава најтоплијих и најхладнијих месеци у појединим годинама опсервационог периода, као и распона колебања амплитуда средњих месечних температура.

Према изведеним годишњим изотермама, испада да је најтоплије подручје оивичено изотермом од 11°C, које обухвата само део око Мезграје, В. Боњинца и Модре Стене, Бабушница и њено уже подручје према Љуберађи је оивичено изотермом од 10°C. Подручје око Стока, Ваве, Дучевца, Валница и Раљина има средњу годишњу температуру од 8°C. Подручје од Богдановца и Црног врха према гребену Суве планине почиње са средњом годишњом температуром од 8°C да би се на одрчују од 1800 м спустила на годишњи просек од 4°C и мање. Остало подручје је покривено изотермом од 9°C.

Апсолутни максимум температуре износи 42°C, а минимум -27,2°C, при чему је констатовно да се ниске температуре испод 0°C појављују и у мају, али доста ретко. Учесталост ледених дана на подручју ПП када је максимална дневна температура испод 0°C, износи у току године 21,5 дана или 5,9% од године. Честина мразним дана, у којима је минимална температура испод 0°C, износи 98,7 дана или 27% од године, тако да период без мраза траје просечно 176 дана, односно 25 седмица или 48,2%. Најранији мразни дан се јавио 30. септембра, а најкаснији 24. маја. С друге стране, учесталост топлих и јако топлих дана, у којима је максимална температура од најмање 25, односно 30vC, у Лужници износи просечно годишње 90,0 односно 33,4 дана у другом случају, или 24,7% односно 9,1%.

Трајање одређених вегетационих периода са одговарајућим сумама активних температура, на бази биолошких минимума, је такође утврђено за Лужницу овако: док период са температурама вишим од средње годишње температуре износи просечно 183 дана или 50,1% од године са почетком трајања од 15. априла до 15. октобра, дотле поједини временски периоди, са различитим вредностима средњих дневних температура од 5°C и више, у Лужници почињу просечно 18. марта, а завршавају се 21. новембра - у трајању од 248 дана или 67,9% од године са сумом активних температура од 3367,6°C. Период са средњим дневним температурама од 10vC и више почиње просечно 13. априла, а завршава се 17. октобра - у трајању од 187 дана или 51,2% од године са температурном сумом од 2870,8°C. Међутим, период са средњим дневним температурама од 15°C и више, почиње просечно 12. маја, а завршава се 23. септембра у трајању од 134 дана или 37,2% од године, са сумом активних температура од 2302,2°C

Просечна годишња вредност релативне влажности је 72,2%. Највећу релативну влажност показује зима са 80,7%, затим јесен са 73,8%, док је у пролеће 70,5%, а лети 65,9%. Повећана релативна влажност у јесен, у односу на пролеће које је хладније од јесени, објашњава се разликом у количини падавина у вези са интензивнијом циклоналном активношћу.

Облачност у Лужници, у просеку, није велика и износи 57% покривености неба. Најведрији месец је август са просечном облачношћу од 32%, а најоблачнији јануар са 75%, док је екстремно годишње колебање у облачности 77%.

Из дневног тока облачности види се да у Лужници најмању средњу облачност имају вечерњи часови дана, а највећу поподневни. Иначе, Лужница има ведрих дана просечно годишње 63,7 или 17,4%, док је мутних дана 112,2 или 30,7% од године, тако да највећи проценат долази на умерену облачност од 51,9% од године.

Кишни периоди се у Лужници доста ретко јављају, док сушних периода има знатно више. Сушних периода се најчешће јавља у септембру и октобру и потпуним одсуством у јуну. У Бабушници, падне просечно годишње 607,7 мм талога, док максимална прелази 1.200 мм, а минимална је нешто виша од 400 мм.

Средња висина падавина у пролеће износи 175,9 или 29%, лети 170,2 мм или 28%, у јесен 143,6 мм или 23,6%, док је најсувље годишње доба зима са 118 мм или 19,4% од средње годишње висине талога.

Висина падавина у вегетационом периоду (април-септембар) износи 345,1 мм или 56,9% средње годишње висине.

У току године падне највише падавина у мају (87,1 мм) или 14,4%, а најмање у јануару -око 33,4 мм или 5,5% од годишње вредности.

Падавине у облику снега у Лужници се просечно годишње јављају у 35 дана или 27% укупног броја падвинских дана. Снежне падавине су ограничене просечно на период од 15. новембра до 19. априла, са најранијим јављањем 10. октобра а најкаснијим 22. маја. Учесталост

дана са снежним покривачем износи просечно годишње 46,7 дана, док је максимална висина констатована у износу од 64 цм. Иначе просечни период снежног покривача у овој области је 49 дана краћи од просечног периода појаве снега.

Учесталост слане у току године износи 40 дана што представља 11% од године, са периодом јављања од 11.октобра до 23. априла, односно у трајању без слане 171 дан или 46,8% од године. Најранија слана је констатована 19. септембра, а најкаснија 24 маја.

Дани са непогодама (грмљавинама) су уочени углавном у топлој години са просечном годишњом честином од 44,2 дана или 12,1% од године. Највећу месечну честину показују јун и јул са 10,5 и 10 дана. Међутим, просечна годишња честина појаве града је свега 1,6 дана са максималном годишњом честином од 4 дана и периодом јављања од марта до јула.

Ветрови имају значајну улогу као модификатори климе на ширем подручју општине Бабушница, јер преносе собом карактеристичне особине оне климе одакле долазе. Специфичне карактеристике рељефа, које се огледају кроз правце пружања Лужничке котлине и планинских венаца, првенствено утичу на правце кретања ваздушних маса.Анализом учесталости и брзине ветрова може се закључити да у Лужници највећу честину јављања имају источно-југоистични (ESE) ветрови, који су затупљени са 15,2%, западно-северозападни (WNW) са 14,4% и северозападни (NW) са 13,1%, а тек после тога тишине са 10,2%. Најмању честину јављања показују ветрови из северног квадранта са 8, односно 10 и 13%. Највећу просечну брзину показују северозападни (NW) ветрови са 3,6 м/сек а најмању северни и западни ветрови са 1,6 м/сек. На основу терминских осматрања утврђена је највећа терминска брзина ветрова код северозападнoг (NW) ветра у износу 15,5 м/сек или 55,8 км на час. Ове вредности се не могу сматрати апсолутним, пошто су мерене у једном од терминских посматрања, што значи да је између њих могло бити и већих брзина. Честина дана са јаким ветром у овом локалитету није велика и износи свега просечно годишње 8,1 дана, одосно 2,2% од године.

Закључује се да у Лужничкој котлини преовлађује умерено континентална клима са варијететом планинске климе под утицајем Азорског антициклона и циклонских активности са Атлантика, Средоземног мора, Егејског мора и мањим делом Сибира и Афричког континента. Климатске прилике условљене су географским положајем котлине у југоисточном планинском делу Србије и централном делу Балканског полуострва. Умерено континентална клима се одликује умерено топлим летима, умерено хладним зимама и јасно израженим годишњим добрима. На висинама од 600 до 1000 m у долини Јерме и на Сувој планини преовладава планинска клима. Средња годишња температура ваздуха је 10.5°C уз просечну релативну влажност ваздуха од око 73%. Инсолација (сунчева радијација) траје око 2.100 сати годишње. Јесен је топлија од пролећа па је вегетациони период продужен што омогућава гајење воћа, винове лозе, житарица и сл. Просечна облачност се креће око 6/10. Годишње се у просеку излучи око 607 mm падавина. Највише

током маја, јуна, октобра и новембра а најмање у августу, септембру, јануару и фебруару. Дебљина и трајање снежног покривача варирају али се снег у просеку задржава од 40 до 64 дана годишње.

Подручје Лужнице добро је заштићено од хладних ваздушних маса и олујних ветрова. Најчешће дувају северозападни, а ређе северни и југозападни ветрови. Кошава се јавља из североисточних квадраната и њен утицај се зими осећа све до Пирота и Ниша. Током лета дувају југозападни и западни ветрови доносећи освежење и кишу.

У погледу лековитих фактора, климатолошки елементи и чист ваздух валоризовани су као развојни потенцијал овог краја.

1.2.5. ПЕДОЛОШКИ ТИПОВИ ЗЕМЉИШТА

На подручју општине Бабушница развијени су генетски и продукционо различити типови земљишта. Тако су зависно од физичко – географских услова, утицаја времена и човека, као главних педогенетских чиниоца у стварању продуктивног земљишта, развило више типова, подтипова и варијација земљишта, која су по вертикалној зоналности сврстана у три ареала.

Први ареал обухвата алувијалнеравни река у Лужничком, Звоначком и Великобоњинском басену, на чијим су се наносима формирала делувијално-алувијална земљишта и захватају око 25% пољопривредне површине Општине. Она су најчешће средње дубока и дубока без јасно диференцираних хоризоната на попречним профилима. Претежно су песковитог састава, пропустљива за воду, добрих ваздушних особина и лака за обраду, па спадају у ред потенцијално најплоднијих земљишта погодна за ратарство, воћарство и виноградарство, за дуван и друге културе.

Други ареал обухвата читаво неогено побрђе у Лужничком, Звоначком и Великобоњинском басену у чијим су језерским седиментима речни токови изградили напред изнети систем тераса. У његовим границама развила су се земљишта из групе смоница, гајњача и црница. Смонице су развијене изнад алувијалних земљишта, на благо нагнутим нижим и средње високим терасама котлинског побрђа на претежно глиновитим и лапоровитим подлогама. То су врло плодна, дубока, глиновита или глиновито-иловаста земљишта. Са повећавањем надморске висине и нагиба ова земљишта су изложена процесу огајњачавања или пак еволуирају ка еродираним смоницама. Ова земљишта се посебно срећу на надморским висинама до 600м. и на заравњеним теренима Лужничког поља. Најчешће се јављају у већим или мањим просторним јединицама, јер су терени, на којима су изражена ова земљишта, често испресецани бројним долинама, долиницама и јаругама које су усекли бројни бујични потоци и поточићи.

Трећи ареал обухвата брдско-планински и високо-планински обод Лужничког, Звоначког и Великобоњинског басена у коме је рељеф најизраженији, клима хладнија и влажнија, а вегетација бујнија, разноврснија и нешто друкчија у односу на остале делове Лужнице. На геолошку подлогу коју чине једри кречњаци, вертикалну зоналност земљишта чине црвеница у нижим деловима а са порастом висине смењују се разни подзоли, литогена земљишта, руда земљишта и делувијуми посебно на Сувој планине и њених огранака који припадају територији ове Општине, док су планинске црнице или буавице присутне у највишим деловима Суве планине, Шљивовичког виса и Великог Стола. Вертикална зоналност у овом ареалу такође је условљена на подзонастим земљиштима и на шкриљцима, од којих су саграђени виши делови десне притоке Тегошнице, Пуста река, Јабланице и Лужнице.

1.2.6. ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

У административним границама општине Бабушница укупна површина под шумом износи 43.558 хектара, што чини 25,3 % шумовитости општине, у наредном периоду планира се увећање за 10 %.

У ареалу меких лишћара и барско-мочварних травнатих формација поред реке Мурговице, Лужнице и њихових бочних притока, распрострањена је врба, топола, трепетљика и по које стабло дуда, јасена, зове, беле и црне јасике, кленака и других меких лишћара.

Одмах изнад овог, иначе врло уског ареала, настаје појас храстових шума који се на присојним странама издиже до 1000 метара а на осојним странама речних долина и планинских гребана до 600 м.н.в. какав је случај у долини Мурговице, Тегошнице и Власине. Високе шуме храста, јасена, цера, горуна, бреста, липе, дуба, диволеске, дивље јабуке, дивље крушке и граба, очувале су се још једино по приватним забранима, док су на највећем простору потпуно искрчене. На преосталом простору овог појаса, а нарочито на стрмим долињским странама и планинским гребенима, уколико нису засађени шумским садницама, преовлађују деградиране изданаке шуме. Ове шумске састојине сусрећу се најчешће на топлијим експозицијама кречњачких узвишења Прибовице, подножја Суве планине, Масуровске горе, Тумбе, Таламбаса, Рњоса, Великог Стола, Мељанског виса и Асеновог Калеа, као и у пределима Ракитске горе, Ветрена и Руја. Иначе, руј је имао велику улогу у развоју кожарства у овом крају и околини Пирота, јер се његови састојци и данас често користе за штављење кожа.

Највиши делови Лужнице су покривени буковим шумама и претежно се јављају у пределима Војине главе, Руја, Ветрена, Шипа, Тумбе, Таламбаса и Масуровачке горе, као и на северним и северозападним експозицијама главног гребена Суве планине.

У Општини Бабушница у државној својини налази се 32.518,48 ха површине, што чини 48,5 % од укупне површине шумског подручја. Обраслог земљишта има 7.519,54 ха, а необраслог 1.416,37 ха од чега на шумско земљиште отпада 343,06 ха.

Шуме и шумско земљиште ове општине просторно су подељени у пет газдинских јединица: Гребен (део), Тумба - Ракитска гора, Тегошница, Рњос и Сува Планина.

Укупна запремина у овој општини износи 939.604,1 м³ или 22,6 % од укупне запремине шумског подручја у државној својини. Текући запремински прираст је 19.583,3 м³, или 19,8 %. Просечна запремина на обраслој површини износи 125,0 м³/ха, а текући запремински прираст је 2,6 м³/ха, док је проценат запреминског прираста 2,1 %. У овој општини најзаступљеније су Изданачке шуме букве које су заступљене на 34,6 % површине, затим следе Шикаре на 13,7 %, Високе једнодобне шуме букве на 12,5 %, Шибљаци на 8,9 %, Девастиране шуме букве на 8,0 %, Вештачки подигнуте састојине смрче е на 5,7 %, док су остале састојинске целине заступљене на мањој површини (испод 5,0 %). Лишћари су заступљени са 93,4 % по запремини, а четинари са 6,6 %. Од врста дрвећа најзаступљенија је буква са 87,4 % по запремини, затим следи црни бор са 4,1 %, цер са 2,5 %, смрча са 1,6 %, китњак са 1,1 %, док остале врсте дрвећа учествују са мање од 1,0 % по запремини. У укупном инвентару танак инвентар заступљен је са 76,1 %, средње јак инвентар са 21,4 %, а јак инвентар са 2,6 %.

Према приоритетним узгојним потребама у овој општини на 20,97 ха треба извршити попуњавање младих разређених састојина, на 16,87 ха треба спроводити адекватне мере неге шумских култура, на 747,03 ха треба извршити сече чишћења у младим састојинама у фази касног подмлатка и раног младика, на 3.654,48 ха треба извршити прореде као мере неге, на 214,49 ха треба наставити процес природне обнове састојина, на 63,64 ха треба започети процес конверзије изданачких састојина у високи узгојни облик. Реконструкцију као дугорочни циљ треба урадити на 642,11 ха. На неосталих 2.159,95 ха у овом уређајном периоду нису потребни узгојни захвати (прелазно газдовање).

Укупна површина приватних шума на територији општине Бабушница износи 12.040,00 хектара, са запремином од 779.668,0 м³ и текућим запреминским прирастом од 11.520,0 м³. Просечна запремина износи 64,76 м³/ха, текући запремински прираст је 0,96 м³/ха док је проценат запреминског прираста 1,48%. Најзаступљенија врста на овом подручју је буква, затим храст, па граб. Имајући у виду састав шуме према врстама дрвећа, као и њихову старост и могућност ових шума за продукцију, процењује се да се текући годишњи прираст у ниским шумама креће од 0,4 до 2,0 м³, а у високим, које су заступљене веома мало, око 2,2 м³. У погледу намене, приватне шуме имају веома важну улогу у заштити земљишта од ерозије, као и за производњу огревног и техничког дрвета за потребе становништва. Шуме у приватној својини на подручју општине Бабушница по свом пореклу спадају у категорију ниских шума, тј. шума које воде порекло из пањева-изданачке, а мањи део је семеног порекла, незанемарљив је и удео лисничких шума, шикара и шибљака. Од укупне површине од 12.040,00ха, високе шуме чине 1.300,00ха, изданачке 9.609,00ха, а шикаре, шибљаци и лисничке шуме заузимају 1.131,00ха. По структури преовлађују једнодобне и приближно једнодобне састојине, мада има и површина са типично пребирном структуром. Шуме у приватној својини су углавном у веома лошем стању. Испарцелисане су у мале парцеле до 0,5 ха. Ове шуме су добрим делом на неприступачним местима, па се између осталог и због тога у њима не примењују неопходне мере гајења и неге. Најзаступљенија врста је буква, затим храст, па граб, а од осталих врста багрем, бор, смрча јављају се у вештачки подигнутим културама. Склоп у већини случајева је потпун, задовољава, како у ниским, тако и у високим шумама, осим у шумама где је вршено лисничарење. Здравствено стање је углавном задовољавајуће. Појава ентомолошких и фитопатолошких обољења је местимична, али углавном у границама које не наносе никакве штете.

1.2.7. ПРЕДЕО, БИЉНИ И ЖИВОТИЊСКИ СВЕТ, УГРОЖЕНЕ И ЗАШТИЋЕНЕ ВРСТЕ, СТАНИШТА И БИОДИВЕРЗИТЕТ

Главне црте рељефа подручја Плана резултат су деловања ерозивних сила на тектонској основи, чиме су се створиле основе за формирање просторних целина, које непосредно утичу на укупну валоризацију потенцијала и функционалну и просторну организацију. У оквиру сваке целине могу се издвојити посебни предели који својим специфичностима могу различито да утичу на укупан развој подручја Просторног плана. Долински тип предела је предео где су се развијала насеља, различити облици пољопривредне производње и саобраћајна мрежа, брдски тип предела захвата ободни део, изнад уских и издужених долина и израженог планинског рељефа; на вишим терасама овог подручја, простиру се ораничне површине, које су знатно слабијег квалитета од нижих где се претежно гаје жита, док више и присојне стране представљају област винограда и воћњака. Изражени планински тип предела се налази на самом југу Општине који захвата део Суве планине. Као клисурасто кањонски тип предела на подручју Плана постоји део специфичних природних карактеристика и лепоте- Кањон реке Јерме. Водотоци на подручју плана припадају поточно изворишном типу предела и речном типу предела (Лужница, Тегошница, Блатаница и Пуста река). Културни предео чине људске делатности, грађевине и околни амбијент. Усмеравање развоја ће се заснивати на одржају историјског континуитета у формирању одређених делова простора као препознатљивих структура па је при извођењу интервенција неопходно поштовати интегритет положаја и везе са физичким окружењем као и одржати специфичност предела.

Територија Општине обилује очуваним природним богатствима и великом разноврсношћу биљног и животињског света. На територији Просторног плана могу се издвојити три фитогеографска ареала:

- ареал меких лишћара и барско-мочварних травнатих формација,
- ареал храстових шума и пашњака утринског типа са равнатим формацијама на сувим стаништима и
- ареал букових шума са планинским и високопланинским травнатим формацијама. Лужница располаже природним травним површинама у пределу подножја Таламбаса, Црвеног бучје и Дешчаног кладенца, као и у пределима Суве планине који припадају територији ове Општине.

Шумске крчевине, препуштене самониклим травним формацијама, данас су само пашњаци. У склопу пашњака Лужнице, разликујемо два типа:

- пашњаци барског и полубарског типа на подводним и влажним теренима Лужници доминирају травне формације са лисичијим репом, високом ливадском куницом, барским вијуком, трском, високим бусом, барском ливадарком, црвеним вијуком, белом росуљом, црвеном и белом детелином, а на напуштеним влажним ораницама има нане или менте, која се овде гаји и као култура за добијање истоименог екстрата.

- пашњаци утринског типа у брдско-планинском пределу где преовлађују следеће врсте трава: мачји реп, високи типац и пасјача, жути овсик, затим црвена и бела детелина, жути звездан, грахор, житњаци и многе друге високе и ниске траве. Поред оних правих високопланинских сувата који се једино јављају на највишим пропланцима Руј планине и Суве планине, али претежно изван граница ове Општине.

Поред ових трава, на обема категоријама пашњака настаниле су се и многе коровске биљке које садрже и отровне материје. То су: бурјан, сапуњача, пастирска торбица, камилица, вратић, отровна салата, раставић, сунцоглед, барска млечика, бела и црна чемерика, мразовац, кукурек, црна и бела дивизма или лепен, гороцвет, црна буника, татула, папрат и многе друге биљке. Све оне имају широку примену у фармацеутској индустрији, али се за сада најчешће користе у сеоским домаћинствима за спремање разних чајева и народних лекова, а врло мале количине се организовано беру и отпремају прерађивачкој. На подручју Венерине падине налази се једино станиште биљке Венерина влас.

Венерина влас

На крају треба споменути и секундарне користи од биљног покривача општине Бабушнице које се огледају кроз организацију локалног становништва у сакупљању лековитог биља, печурака и дивљих плодова, као и коришћење медоносних биљака за производњу меда, обзиром да је пчеларење на овом подручју у новије време све више заступљено.

Као и код других суседних области, и на територији општине Бабушница основу фауне чине медитерански, субмедитерански, средњеевропски и средњевалкански ендемски фаунистички елементи са незнатним примесима источноевропских врста.

Данас је, међутим, природна фауна доста уништена или врло проређена, јер је и биљни покривач, као њихово природно станиште, такође проређен, а на великом простору и потпуно уништен и замењен културама или голетима и кршом. То је и основни разлог што су рептили -сиви гуштер, зелени гуштер, змије отровнице (поскок, шарка), белоушка, слепић и др. остали као најбројнија фауна у овом крају.

Од крупне ловне дивљачи највише је заступљена срна, која углавном насељава шуме и пропланке средње планинског висинског појаса. Дивља свиња се повремено среће на читавом подручју, а нарочито у појединим деловима храстових шума и у буковим, у оним деловима у којима је већа популација биљних врста са развијеним корењем, којима се она храни. Зећ је распрострањен по читавом подручју, а нарочито у средње планинским и брдским деловима комплекса у којима се среће и лисица. Вук је још увек стално настањен по брлозима Суве планине, Руја и у осталим тешко приступачним пределима Лужнице, док је медвед потпуно уништен. Срна никада није била истиснута из ових крајева, али је њен број сведен на само стотину грла која претежно пребивају на Сувој планини, Руј планини, Масуровачкој гори, Ветрену, Тумби, Таламбасу и другим планинским шумовитим и травним пределима, док је јелен, као њен најкрупнији сродник, потпуно истребљен. Поред наведених врста дивљачи на овом комплексу су заступљене и друге врсте, али у знатно мањем броју.

Фауна птица је такође богата и разнолика, а посебно су карактеристични сури орао и јаребица камењарка са стаништем на високим стенама планинског гробена. Фазан, као највећи украс шума и поља Лужнице, био је потпуно уништен, да би га ловци после другог светског рата, преко увоза из фазанерија, поново населили и размножили у свим пределима ове области. Пољска јаребица се, и поред претереног лова, још увек налази у великом броју у равничарским пределима и побрђу Лужнице, док број јаребица камењарки, иако њихово станиште чини велико пространство, због оскудице у храни све више опада.

На подручју Плана постоје ловишта «Јерма» и «Руј», која представљају станишта за одређене врсте дивљих животиња.

Преглед ловишта по корисницима

Назив ловишта	Општина	Површина	Решење о установљењу ловишта		Корисник
		ха	Број решења	Сл.гласник број	
"Јерма"	Бабушница	38.343,00	324-02-00054/ 2-94-06	59/94	Повачки савез Србије
"Руж"	Бабушница	14.532,00	324-02-00054/1-94-06	59/94	Повачки савез Србије

Бројно стање главних ловних врста дивљачи

Назив ловишта	Срна	Дивља свиња	Зеца	Фазан	Јаребица пољска
	Комада	Комада	Комада	Комада	Комада
"Јерма"	312	126	980	120	1.180
"Руж"	501	120	1.040	0	0

По С. Сотирову, реке овог краја су настањене са преко 16 врста риба од којих је најбројнија фамилија клена. Од осталих, вредно је поменути крушу, плочку и скобаља, који у последње време осваја све речне токове Лужнице јер њене реке нису још загађене индустријским отпадним водама, какав је случај са Нишавом и Јужном Моравом.

Ради заштите биљног и животињског света на подручју Плана неопходно је понашати се по одређеним прописима у подручјима од изузетног националног и међународног значаја са аспекта одабране подручја IBA (Important Bird Areas)- значајна подручја за птице у Србији и заштићених природних подручја "Емералд мрежа"- подручја еквивалентног приоритета за заштиту и управљање. Емералд мрежа има за циљ успостављање еколошке мреже састављене од просторних целина и станишта које су од посебног националног и међународног значаја са аспекта очувања биолошке разноврсности. На подручју Плана ова мрежа обухвата део КО Звонце, КО Јасенов дел и на северу Општине заузима мали део КО Ресник и КО Богдановац. Подручје IBA се простира на делу КО Штрбовац, Богдановац, Братишевац, Ресник, Звонце, Јасенов дел и Вучи дел.

Природни ресурси – рекапитулација

Природни ресурси су: пољопривредно и шумско земљиште, воде и водно земљиште, рељеф, минералне сировине, лековити фактори и потенцијал у обновљивим изворима енергије. Значајан природни потенцијал општине Бабушница представљају шуме, здрава изворска вода, поједини типови тла и лежишта енергетских, металичних и неметаличних минералних сировина, али су недовољно искоришћени.

Ресурс пољопривредног земљишта чини земљиште претежно IV до VII бонитетне класе. Високе површи и абразиони подови у кречњачким пределима Суве планине и њених огранака чине највиши обод лужничког басена, јаким крашким процесом претворени у праве карсне платое са бројним вртачама свих облика кречњачким косама, чукама и главицама, а речне терасе, изграђене у неогеним седиментима и вулканским туфовима, толико су разорене и избраздане савременим морфолошким процесима што је допринели да данас на подручју ПП само 1/3 његове територије има својства обрадивих површина. На нижим деловима подручја су ратарске површине и воћњаци. На средњим висинама су ливаде и пашњаци и заступљено је сточарство.

У структури ратарске производње, највише је заступљена производња пшенице, јечма и кукуруза. Узгајају се скоро све повртарске културе: кромпир, пасуљ, паприка, парадајз и др. Под воћем најзаступљеније културе су јабука, вишања и шљива.

У области сточарства највише се гаје: у области крупног сточарства - говеда, у области средњег сточарства - свиње и у области ситног сточарства - живина. Некада добро заступљено гајење оваца, данас је сведено на минимум.

Због депопулације подручја, необрађиване пољопривредне површине спонтано мењају намену и трајно се губе за примарну намену. Газдовање је отежано: пољопривредна газдинства су уситњена, пољопривредно домаћинства поседују мали број грла стоке. Пољопривреда је претежно екстензивна.

Код шума и шумског земљишта утврђене су три наменске целине: производња техничког дрвета, заштита земљишта од ерозије I степена и стална заштитна шума.

Код државних шума, високе састојине у укупно обраслој површини учествују са око 13,2%, а изданаčke састојине са око 50,0%; вештачки подигнуте састојине и културе са 14,2%, шикаре са 13,7% и шибљаци са око 8,9%. У укупној површини, најзаступљеније су изданаčke шуме букве, а остало су црни бор, цер, смрча, китњак и друго.

За приватне шуме не постоје програми газдовања или општа основа. Квалитет приватних шума је низак, газдовање неконтролисано.

На планском подручју су ловишта "Руј" - 14 532 ha и "Јерма" - 38 343 ha (срна, дивља свиња, зец, фазан, пољска јаребица, јелен-обичан, јаребица-камењарка), која нису ограђена и немају организована узгајалишта, а покривају читаву територију општине.

Од **минералних сировина**, врши се истраживање злата и пратећих полиметала на локалитету „Звонце - Руј планина“ и габра на локалитету „Раков Дол“, експлоатација каменог угља на локалитету „Јерма“ и постоје резерве каменог угља на локалитету „Јерма“.

Резерве каменог угља у Ракити се могу експлоатисати око 50 година. Уљаних шкриљаца има у реону села Раљин на око 4km², дебљине око 20 м са 5-7% нафте, црвеног боксита у атару села Радошевца и Калуђерева, грађевинске глине у Завидицу, Извору и Радошевцу, бентонита у Завидицу, а украсног камена у селу Раков Дол.

Водни ресурс планског подручја чине: део слива река Лужница и Тегошница (подземне и површинске воде) и извориште "Љуберађа" и део слива реке Јерме (површинске воде). Површинску хидрографску мрежу чине мањи водотокови који Лужницом и Тегошницом отичу ка Власини и Јужној Морави, а Јермом ка Нишави и Јужној Морави. Од неколико крашких врела са око 3000 л/с највећу издашност имају врела Љуберађе, док је за туризам најзначајније крашко термално врело Звоначке Бање са 28⁰ С на изворишту. У крашком рељефу доминирају вртаче и крашке долине са кључним морфолошким елементима: Лужничком котлином и ободним планинским пределима.

Обновљиви извори енергије планског подручја до сада нису значајније коришћени, те представљају потенцијал подручја. То су: хидроенергија, геотермална, соларна, енергија ветра и енергија биомасе. Обновљива енергија се обнавља приближно истом брзином којом се одвија исплатива експлоатација, па се планско коришћење мора заснивати на резултатима истраживања капацитета; локације морају бити проверене нарочито са становишта заштите разних природних система и ресурса.

Лековити фактор планског подручја чине: термалне воде Звоначке Бање (28⁰ С), која се налази на 670м надморске висине и чист ваздух у незагађеној животној средини.

Лужничка котлина обилује лековитим травама од којих су најзначајније: мајчина душица, хајдучка трава, лопур, кађун, чебрица, пелин, жалфија, драгоцвет, кантарион, бела рада, линцура, матичњак, јагорчевина и друге. Различити елементи флоре условљени су природно - историјским развојем вегетације кроз геолошке периоде, географским положајем, орографским, геолошким, педолошким, климатским и другим обележјима.

СТВОРЕНЕ СТРУКТУРЕ И РЕСУРСИ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА

Општина Бабушница се налази на магистралном путу I Б-39 од Лесковца ка Пироту који повезује аутопут Е-75 (ка југу Европе) и аутопут Е-80 (ка истоку Европе). Удаљена је око 300 km од Београда, 65 km од Ниша, 25 km од Пирота и 55 km од Лесковца. Најближи међународни аеродроми су Константин Велики у Нишу и аеродром Софија који страном туристима омогућава најбржи приступ подручју бабушничке општине.

Овим крајем пролазе транспортни и инфраструктурни коридори, од значаја за шири регион и целу југоисточну Европу. Најзначајнији су: коридор 10ц, који је део паневропског Коридора кроз Србију и најкраћи пут од Европе ка Блиском Истоку. Међународни пут Е-75 (Будимпешта – Суботица – Београд – Ниш – Скопље – Атина) један је од најпрометнијих транспортних коридора који обједињује правце из западне, северне и средње Европе ка Грчкој и малој Азији. У Нишу се међународни пут Е-80 (Ниш – Бугарска граница), рачва ка Солуну и Атини, те Софији и Истанбулу.

Главне саобраћајнице су:

- Државни пут IБ-39: Пирот – Бабушница – Власотинце – Лесковац – Лебане – Медвеђа – Приштина – Пећ – државна граница са Црном Гором (гранични прелаз Чакор), дужине 30,23 km.

- Државни пут IIA-223: Периш – Бела Паланка – Бабушница – Звонце – Трнски Одоровци – Суково – веза са државним путем 43, дужине 33,239 km.

- Државни пут IIA-224: Нишка Бања – Гаџин Хан – Бољинце, дужине 7,365 km. Укупна дужина путева у општини Бабушница је 230,988 km од којих су 160,15 km

општински путеви. Мрежа локалних путева је разграната али недовољно квалитетна.

Локација општине је једна од компаративних предности за све који воле мир, чисту природу, свеж ваздух, здраву храну и гостољубиве домаћине, управо зато што не лежи директно на главним путним правцима али је близу евроазијског коридора 10. Саобраћај је ослонац за даљи развој овог подручја. Од значаја је оспособљавање локалних предузећа за превоз путника у међумесном и локалном саобраћају, измештање деонице регионалних веза из уже зоне насеља и боља техничка опремљеност локалне мреже.

Топлификација се углавном врши из индивидуалних ложишта чврстим горивом (дрво, пелет и угаљ), електричном енергијом и преко локалних котларница на мазут и угаљ, што девастира простор преко сече шума и загађења простора од емисије штетних материја при сагоревању. Довођења природног гаса и гасификација би умањила штетне последице.

Ограничења у области водопривреде се односе на неизграђене јавне водоводне и канализационе системе и дивље депоније отпадних материја у приобаљу водотокова.

Покривеност сигнализацијом је слабија, те је потребна "гушћа" мрежа базних радиостаница са примопредајницима мањих снага, како би се покрила цела територија општине квалитетним сигнализацијом свих оператера мобилне телефонije.

Водопривредна инфраструктура на подручју општине Бабушница оцењује се као недовољна и неравномерно изграђена.

Насеља у којима је изграђен **систем водоснабдевања** се, према начину захватања воде, могу поделити на три групе са једним изузетком. Прву групу чине насеља која захват врше из потисног ценовода регионалног система Љубераћа – Ниш, и то су: Доње и Горње Крњино, Војници, Горчинци, Доњи Стрижевац, Љубераћа, Бабушница и Драгинац. Другу групу чине насеља Грнчар, Модра Стена, Мезграја, Мало и Велико Боњинце, која јединственим водоводним системом врше захват из карстног врела Љубераћа 1. У трећој групи су насеља Радињинци, Стрелац и Завидинце, која имају властити захват воде, из каптираних природних извора. Изузетак је Сурачево, чији водовод има двоструки захват: из каптираног природног извора, а недостајуће количине допуњује захватом из потисног ценовода регионалног система Љубераћа – Ниш. Остала насеља имају локално и индивидуално организован и уређен начин водоснабдевања.

Систем за одвођење **отпадних вода** делимично је изграђен у два насеља на подручју општине и то у Бабушници и Љубераћи (по основним карактеристикама на линији сепаратних система). Одвођење атмосферских вода врши се површински и спорадично отвореним каналима.

У Бабушници је изграђен главни одводни колектор са уливом у Лужницу. Каналски садржај се не пречишћава. Слична је ситуација и у Љубераћи. На осталом делу планског подручја проблем је решен, по правилу, технички и санитарно неусловним септичким јамама.

Третман отпадних вода се не врши.

На подручју Просторног плана постоје, у мањој мери, изграђени **системи за наводњавање и одводњавање**.

На подручју општине Бабушница постоје бројна микросливна подручја са бујичним отицањем. Река Лужница је основни водоток планског захвата, а водотоци на подручју општине су у основи бујичарског карактера. Неуређеност сливног подручја водотокова и нерегулисани или делимично и парцијално **регулисани** токови, представљају опасност од плављења подручја.

На територији општине Бабушница не постоје **електроенергетски објекти** напонских нивоа 400 kV, 220 kV, 110 kV.

Потрошачи на територији општине Бабушница снабдевају се електричном енергијом из следећих трафостаница:

- ТС 35/10 kV "Бабушница 1", снаге 4 + 2,5 MVA,
- ТС 35/10 kV "Бабушница 2", снаге 1 x 4 M MVA,
- ТС 35/10/6 kV "Љубераћа", снаге 1 x 2,5 M MVA.

Трафостаница 35/10 kV "Звонце" је изграђена као грађевински објекат (без уграђених трафоа) и далековод 35 kV, који ради на напонском нивоу 10 kV.

Напајање трафостаница врши се на следећи начин:

- из трафостанице 110/35 kV "Пирот 1" долази далековод 35 kV до трафостанице 35/10 kV "Бабушница 2" и даље продужава до ТС 35/10 kV "Бабушница 1";
- други правац напајања је преко далековода 110 kV (који ради под напоном од 35 kV) из ТС 110/35 kV "Пирот 2" до разводног постројења (на планираној локацији за изградњу трафостанице 110/35 kV "Бабушница"), одакле један далековод 35 kV иде у ТС 35/10 "Бабушница 1", а други у трафостаницу 35/10/6 kV "Љубераћа";
- из разводног постројења иде далековод 35 kV до трафостанице 35/10 kV "Звонце".

Дистрибутивна мрежа 10 kV на територији општине је, у највећем делу, ваздушна, сем у самом насељу Бабушница, где је део мреже изведен као кабловска мрежа.

Трафостанице 10/0,4 kV у насељу Бабушница су, најчешће, изведене као типске, слободностојеће лимене или монтажне – бетонске, снаге 1 x 630 kVA, док су у насељима на територији општине трафостанице 10/0,4 kV најчешће типа "кула" или новије типа "стубне".

У области **фиксне телефоније** постојећа телекомуникациона мрежа на територији општине састоји се од мреже комутација, транспортне мреже (мрежа оптичких каблова и преноса) и приступних мрежа.

Мрежа комутација је организована тако да је телефонска централа "Бабушница", ранга чворне централе, повезана у регионални оптички прстен Р-17 (Ниш – Бела Паланка – Пирот – Бабушница – Власотинце – Лесковац – Ниш) и централама ранга крајњих централа на територији општине углавном оптичким кабловима. Поред телефонске централе "Бабушница", на територији општине у раду је одређен број аналогних комутационих система, нове дигиталне комутације у појединим насељима и базна станица фиксне телефоније у CDMA технологији.

У транспортној мрежи је дошло до великих промена због увођења оптичких каблова и система преноса ранга STM 1 до STM 64, што је и довело до повезивања највећег броја постојећих комутација (централа).

Приступна мрежа повезује претплатнике са комутационим уређајима. Новије тенденције у пројектовању приступних мрежа су тежиле да се постигне дужина претплатничке петље до 1,5km (принцип "last mile"). За све нове комутације су изведене приступне мреже по овом принципу и урађене су у потпуности као кабловске (подземне) и бакарним кабловима.

Укупан број инсталираних телефонских прикључака у комутацијама износи 7.688.

Опремљеност подручја општине Бабушнице телефонском мрежом је добра и износи око 40 телефонских претплатника на 100 становника, што је мало више у односу на територију Републике Србије, где опремљеност износи 36,5 телефонских претплатника на 100 становника.

На телекомуникационом тржишту Србије постоје три јавне телекомуникационе мреже **мобилне телефоније** (GSM) и делују три оператора: Предузеће за мобилне телекомуникације "Телеком Србија" – МТС, "Теленор" и "А1".

Централни и источни део територије општине је релативно добро покривен сигнаlima све три мреже. Остали делови територије општине, као брдски делови, су подручја са slabим или без сигнала мобилне телефоније.

Сва три оператора имају базне радиостанице груписане на приближно истим локацијама.

У оквиру **поштанске мреже**, поштанске услуге на територији општине Бабушница обављају се у пет пошти и то у следећим насељима: Бабушница (18330), Велико Боњинце (18215), Љуберађа (18217), Стрелац (18332) и Звонце (18333).

Распоред пошти на територији општине није адекватан размештају насеља у општини. Радијуси опслуживања су изузетно велики и потребно је отварање нових пошти у насељима која ће представљати центре заједница насеља.

Обезбеђење **топлотне енергије** се врши углавном преко индивидуалних ложишта, а изузетно мали број објеката преко локалних котларница.

На територији општине Бабушница не постоје објекти **гасоводне мреже**.

Комплекси за комуналне делатности.

Депонија комуналног отпада (сметлиште) налази се у месту званом „Крушка“, КО Горње Крњино, са леве стране пута Бабушница - Пирот, удаљена 10км од Бабушнице, између села Војници (општина Бабушница) и села Блата (општина Пирот). Неадекватно поступање са отпадним материјалом представља претњу животной средини и здрављу људи. Од стране Института „Кирило Савић“ а.д. - Београд, урађен је (2007. године) пројекат санације, затварања и рекултивације постојећег сметлишта.

Капацитет гробља у Бабушници је скоро искоришћен. Потребно је проширити и 26 сеоских гробља (за насеља Братишевац, Вава, Велико Боњинце, Војници, Врело, Горње Крњино, Горчинци, Грнчар, Доње Крњино, Доњи Стрижевац, Завидинце, Звонце, Извор, Јасенов Дел, Љуберађа, Мало Боњинце, Нашушковица, Пресека, Радињинци, Радошевац, Ракита, Стол, Стрелац, Студена и Сурачево). Остала сеоска гробља имају довољне површине за употребу у планском периоду, а ни једно у Општини није санитарно прописно опремљено.

на територији општине Бабушница нема ниједног постројења за пречишћавање отпадних вода, али је за локацију истог урађен План детаљне регулације 2016.године. Планирана је изградња централног ППОВ за групу насеља: Бабушница, Братишевац, Војници, Горње Крњино, Горњи Стрижевац, Доње Крњино, Извор, Проваљеник, Горчинци, Сурачево са око 7.000 становника, а локација је јужно од Бабушнице у обухвату Плана генералне регулације Бабушнице на пољопривредном земљишту.

КВАЛИТЕТ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

1.2.8. КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА И АЕРОЗАГАЂЕНОСТ

На подручју Просторног плана не врши се мерење и контрола квалитета ваздуха, па се загађење може дати само као процена на основу постојања потенцијалних загађивача на подручју Плана.

Извори загађења ваздуха могу се поделити на следеће:

- *тачкасти извор* представља изоловану тачку са великом емисијом загађујућих материја, као што су индустријски погони, топлане, котларнице, сервиси, складишта и слично или, без обзира на јачину емисије, индустријски погони са одређеним специфичним технологијама производње (хемијски и металуршки погони и др.);
- *површински извор* представљен је групом одређеног броја малих извора, распоређених по одређеним зонама са вишепородичним, колективним становањем и одређеним пословним функцијама, као што су ложишта за загревање стамбених просторија или аутомобилски саобраћај са малом густином;
- *линијски извор* загађења представља аутомобилски, аутобуски, железнички и авио саобраћај велике густине на градским примарним саобраћајницама, као и на великим инфраструктурним коридорима који повремено тангирају или пролазе кроз сама насеља.

На квалитет ваздуха на подручју Плана извори загађења ваздуха се због слабе развијености Општине, могу свести на не тако велики утицај друмског саобраћаја, кућних индивидуалних ложишта и дивљих депонија. Утицај индустрије на квалитет ваздуха је скоро не приметан, с обзиром да предузећа раде са смањеним капацитетом, неуспешно су приватизована или уопште не раде. Најинтензивнији саобраћај се обавља државним путевима I и II реда.

Сумпор диоксид је један од најчешћих полутаната присутних у ваздуху. Најзначајнији антропогени извор сумпор диоксида је сагоревање фосилних горива. При сагоревању ових горива ослобађа се сумпор који у ваздуху углавном оксидише у сумпор диоксид. Према правилнику о граничним вредностима („Службени гласник РС“, бр. 54/92, 30/99 и 19/2006), гранична вредност имисије за сумпор - диоксид на годишњем нивоу износи 150 g/m³/h за настањена подручја и 100 g/m³/24h за настањена и рекреативна подручја. Уз сумпордиоксид значајни полутант у ваздуху је чађ чија гранична вредност на годишњем нивоу износи 50g/m³/24h за настањена подручја и 40 g/m³/24h за настањена и рекреативна подручја. Граничне вредности имисије за остале честе полутанте који су последица саобраћаја, су: за угљен - моноксид вредност износи 3 g/m³/24h за настањена и настањена подручја, за азотне оксиде је вредност 85 g/m³/24h за настањена подручја и 70 g/m³/24h за настањена подручја.

1.2.9. БУКА И ВИБРАЦИЈЕ

Национално законодавство, технички прописи и стандарди, својом актуелношћу обезбеђују све предуслове да феномен буке у животној средини буде третиран на нивоу високо развијеног друштва. Према правилнику о дозвољеном нивоу буке у животној средини (Службени гласник РС, бр.54 од 8. VIII 1992.), дозвољена вредност нивоа буке за средину у којој човек борави је 40 dB за дан и 35 за ноћ. Мерење нивоа се врши методама које су прописане у стандарду JUS U.J6.090.

Подручје плана је са значајним акустичким оптерећењем у близини државних путева I реда који пролази кроз један део насељеног подручја насеља Бабушница и државног пута II бр. 244 Ниш- Димитровград реда који пролазе територијом Општине.

Меродавни ниво за услов слободног простирања буке

Растојање (м)	25	50	75	100	200	300	25	50	75	100	200	300
Leg.dB(A) Дан	73,5	70,3	68,3	66,9	63,1	60,6	74,2	70,9	69,0	67,5	63,7	61,2
Leg.dB(A) Ноћ	62,1	58,9	56,9	55,4	51,6	49,2	62,7	59,5	57,5	56,1	52,3	49,8

Поред просторног положаја државног пута I реда којим се на подручју Плана обавља најфреквентнији саобраћај на меродавни ниво буке поред карактеристичног саобраћајног оптерећења утичу и следећи елементи: процентуално учешће теретних возила и аутобуса у укупном броју возила, корекциони фактор за брзину кретања, карактеристика површине коловоза и његовог нагиба, корекциони фактори за рефлексију и апсорпцију звука итд. Вибрације у знатно мањој мери негативно утичу на стање животне и радне средине од буке али овај критеријум у одређеним ситуацијама може представљати релативну чињеницу у смислу намене планираних објеката. Негативне последице вибрације углавном се испољавају у две основне сфере утицаја: као утицај на људе и као утицај на објекте. Последице вибрација на људе се огледа кроз директна механичка дејства променљивог убрзања на покретне делове човечијег тела као и кроз секундарна биолошка и психолошка дејства услед надражаја и оштећења нервних рецептора. Негативни ефекти вибрације на грађевинске објекте огледају се првенствено у замору материјала, који доводи до скраћење века њиховог трајања.

1.2.10. СТАЊЕ, ЗНАЧАЈ И КВАЛИТЕТ ВОДА

Одређивање класе водотока и праћење квалитета воде у рекама на подручју Плана не врши се редовно. Систем мониторинга је недовољно развијен.

Загађивачи се могу поделити на концентрисане и расуте. Концентрисани загађивачи су погони у којима се обавља одређена делатност, насеља из којих се отпадна вода без предходног пречишћавања испушта у водотокове. Утицај расутих загађивача не може се тачно утврдити, али је евидентно да је њихов укупан допринос општем загађењу вода велики. У расуте загађиваче спадају сметлишта (дивље депоније), мања насеља без канализације, саобраћај, третирање обрадивог земљишта агрохемијским средствима.

Према доспелим условима водотоци на подручју Плана сврставају се, према квалитету воде, у IIb класу. На овом подручју не врши се пречишћавање отпадних вода а количина отпадне вода која оптерећује реципијенте је 94.190 m³/god.

1.2.11. СТАЊЕ ЗЕМЉИШТА

Земљиште је један од најважнијих природних ресурса. Састав земљишта, односно присуство различитих супстанци, воде и гасова утиче на цео екосистем. Спада у ред условно обновљивих ресурса али се мора имати на уму да се квалитетно земљиште у природи јако дуго образује, а у процесу деградације, брзо уништава.

Земљиште је на подручју Просторног плана, као и остали параметри животне средине, релативно доброг квалитета. Утицаји који у некој мери нарушавају квалитет земљишта су пољопривреда, сметлишта, близина путева, непланска сеча шума која проузрукује процесе ерозије и огољавања и поплаве.

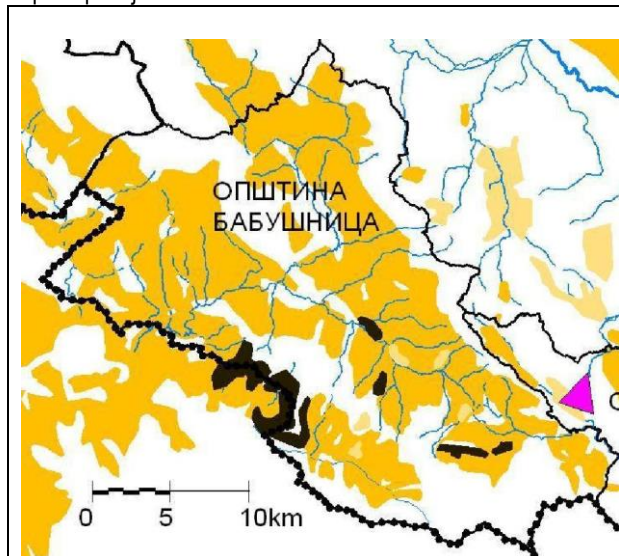
На делу територије која је под пољопривредним земљиштем, постоји могућност угрожавања квалитета земљишта коришћењем хемијских средстава која се у пољопривреди користе ради постизања већих приноса. Пољопривредно земљиште заузима 55,8% укупне површине Општине (29.533 ha).

На подручју Плана евидентирана су клизишта у близини путева на територији КО Вучи Дел на 3 локације, КО Ракита, КО Звонце, КО Нашушковац на 5 локација, КО Берин Извор, КО Раков Дол, КО Љуберађа, КО Радошевац,

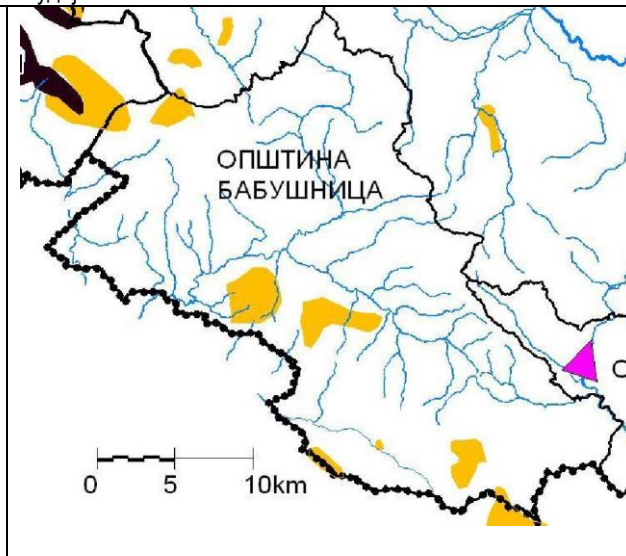
КО Горње Крњино, КО Братишевац, КО Извор, КО Линово, КО Остатовица на 2 локације, КО Велико Боњинце, КО Калуђерово, КО Горчинце.

На следећим сликама дате су површине захваћене ерозијом: на слици лево приказана је карта ерозије СР Србије, Институт за шумарство и дрвну индустрију, Одељење за ерозију и мелиорације, Београд, 1983 а на слици десно Генерални пројекат са предходном студијом оправданости, уређења Јужне Мораве од Грделице до састава са Западном Моравом, Институт за водопривреду "Јарослав Черни" АД, Београд, 2005.

Карта ерозије

Студија ЈМ

Заступљеност ерозионих површина категорија I и II у укупној површини општине Бабушница, према Карти ерозије СР Србије из 1983. године и Студији ЈМ која одговара тренутном стању

Општина	Карта ерозије			Студија ЈМ		
	I категорија	II категорија	I+II; укупно	I категорија	II категорија	I+II; укупно
	%	%	%	%	%	%
Бабушница	2	53	55	0	6	6

Вршена је анализа параметара плодности земљишта и то вредности киселости, садржај карбоната, хумуса и лакоприступачних форми фосфора и калијума.

На подручју Плана најраспрострањеније је земљиште слабе киселости или са неутралном и алкалном реакцијом, односно рН износи 5,5 до 8,5. На мањем делу територије, земљиште има рН вредност од 4,5 до 5,5.

Према садржају карбоната у земљишту, у појединим узорцима добијена је вредност већа од 20% СаСО₃.

Што се тиче садржаја хумуса, на подручју Општине највећи део узорака имао је садржај хумуса преко 5%. Земљишта богата хумусом садрже велике залихе биогених елемената које хумус чува од испирања, а по минерализацији ставља биљкама на располагање. Велики проценат земљишта на овом подручју је добро снабдевен калијумом.

У оквиру испитивања садржаја опасних материја у земљишту одређује се концентрација опасних материја (As, Cd, Cr, Hg, Ni, Pb, F) и потенцијално штетних елемената (укупан Cu и Zn и приступачан B).

Вредност измерене концентрације бакра је на подручју Плана веома ниска. Испитивањем узорака, највећим делом је утврђена концентрација која је мања од 25 mg/kg. Високе вредности Cu у земљишту неповољно би утицао на биљке и целокупну животну средину.

Високи садржаји укупног Ni су нађени у малом броју узорака. У 1.1 % узорака концентрације су > 50 mg/kg, а у 0.3 % преко 100 mg/kg. На то утиче геолошки састав терена, где доминирају кречњаци, киселе магматске и метаморфне стене, сиромашне Ni и другим тешким металима.

Концентрације Cr су у границама од 0.6 до 295.5 mg/kg (просек 27.8 mg/kg).

Садржај кадмијума у земљишту испитиваног подручја у само 1.9 % узорака премашује ниво од 3 mg/kg, док се у 8.4 % узорака креће од 2-3mg/kg. Повећане концентрације Cd се јављају најчешће на рендзинама, више у источном делу испитиваног подручја. Сматра се да поред геохемијског порекла (Cd се налази често у земљиштима богатим рудом Zn), високи садржаји могу бити последица антропогеног загађивања.

Олово се јавља у малом броју узорака у концентрацијама преко МДК. Повећани садржаји олова су забележени нарочито поред путева са интензивним саобраћајем, у овом случају то је државни пут првог и другог реда.

Садржај живе ни у једном узорку не прелази концентрацију од 0,5 mg/kg, која може изазвати штетне ефекте на околну средину која је у контакту са земљиштем.

Повећане концентрације арсена се обично јављају у земљишту, седиментованим чврстим честицама и отпадним водама у околини рударско-енергетских погона. На подручју Плана концентрација As најчешће је у границама до 20 mg/kg, а у малом проценту узорака та вредност је достигала и 40 mg/kg.

Резултати показују да земљиште највећег дела испитиваног подручја није загађено наведеним потенцијалним полутантима. У јако малом проценту узорака садржај једног или више полутаната достиже МДК. Мали број узорака у којима је констатовано загађивање последица је превасходно геолошког састава терена, пошто знатан део заузимају стене природно богате појединим тешким металима.

1.2.12. ОТПАД

За постојеће сметилиште на територији општине Бабушница планира се затварање, санирање и рекултивација, а у наредној фази, на делу сметилишта се предвиђа изградња трансфер станице.

1.2.13. ПРИРОДНА И КУЛТУРНА ДОБРА

На територији општине Бабушница (према Решењу о условима заштите природе које је донело Министарство заштите животне средине (Број: 353-02-02558/2022-04 од 25.08.2022.год.) су следећа природна добра или њихови делови:

1. Специјални резерват природе „Јерма“, природно добро I категорије, чије границе захватају делове административних подручја општине Пирот, Димитровград и Бабушница, заштићен је Уредбом о проглашењу Специјалног резервата природе "Јерма" („Службени гласник РС", број 101/14). Део овог природног добра у општини Бабушница је у режиму заштите III (трећег) степена. Специјални резерват природе "Јерма" („Службени гласник РС", број 101/14) чини јединствен комплекс долина и кречњачких клисура са импозантним литицама, које су изузетне флористичке и фитоценолошке разноврсности са екосистемима са присуством великог броја ендемичних, ендемо-реликтних, ретких и угрожених биљних и животињских врста.

2. Специјални резерват природе “Венерина падина” у Звоначкој Бањи, за који је Влада Србије донела Уредбу о заштити Специјалног резервата природе “Венерина падина” („Службени гласник РС”, бр. 4/05), природно добро I категорије, а који представља једино станиште строго заштићене врсте *Adiantum capillus-veneris* (венерина влас) у Србији; природно добро је у режиму заштите II (другог) степена. Специјални резерват природе "Венерина падина" („Службени гласник РС", број 4/05) се налази на левој долиној страни Звоначке реке, притоке Јерме, односно на југоисточној падини Титове главе. Површина заштићеног природног добра је 0,27,24 ha. Локалитет "Венерина падина" налази се на бигреној тераси која је настала као продукт природних процеса таложења бигра из термалних вода извора Звоначке Бање.

3. Еколошки значајно подручје „Сува планина“, чији се мањи део налази на територији административног подручја општине Бабушница. Сува планина, због изузетног богатства биљног и животињског света, као и геоморфолошких облика, представља један од потенцијалних центара биодиверзитета Балканског полуострва. За то подручје је покренут поступак заштите, те се оно сматра заштићеним сходно чл. 42. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09). У обухват Плана улази:

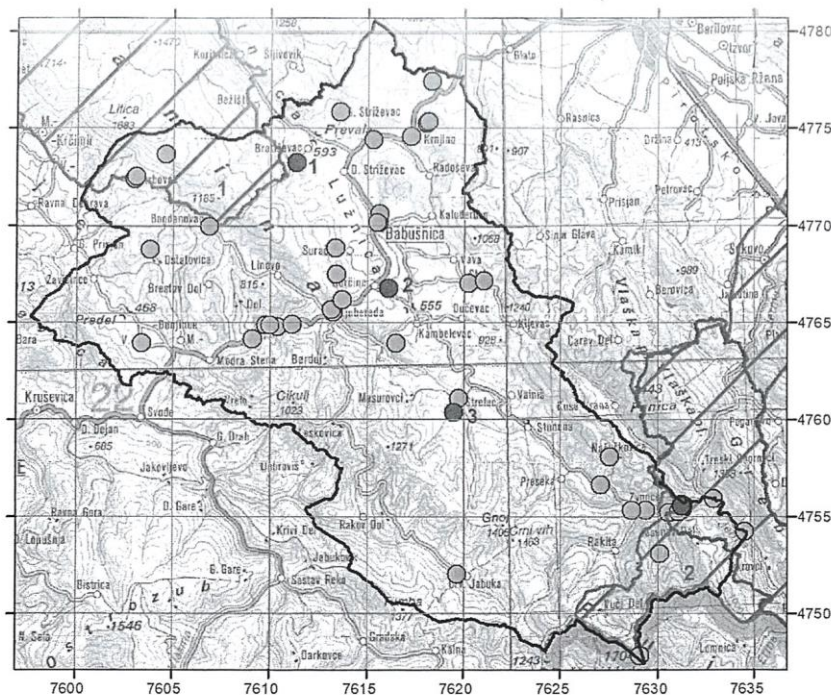
- еколошки значајно подручје еколошке мреже Републике Србије - „Јерма" (85), у чијем обухвату се налазе Емералд подручја "Јерма" (RS0000035) и међународно значајна подручја за биљке (IPA подручје - Important Plants Area) „Клисура Јерме".

- еколошки значајно подручје еколошке мреже Републике Србије - „Сува планина" (82), у чијем обухвату се налазе и међународно и национално значајно подручје за птице (IBA подручје - Important Bird Area), под називом "Сува планина" (RS039IBA), међународно значајно подручја за биљке (IPA подручје - Important Plants Area), под називом "Сува планина".

У просторном обухвату Плана, Завод за заштиту природе Србије је извршио валоризацију подручја за заштиту потенцијалних подручја и проследио Студије заштите на даље поступање за следећа потенцијална заштићена подручја: „Два стабла храста лужњака у Братишевцу", стабло лужњака у Горчинцу" и „Стабло јасена у Стрелцу".

ПОЛОЖАЈ ПП ОПШТИНЕ БАБУШНИЦА
У ОДНОСУ НА ЗАШТИЋЕНА ДОБРА
И ЕКОЛОШКИ ЗНАЧАЈНА ПОДРУЧЈА

1:250.000

Легенда:

— ПП Општине Бабушница

● СРП Венерина падина (режим заштите II степена)

● Студије заштите

■ СРП Јерма (режим заштите III степена)

● Локалитети станишта

● Станишта заштићених врста

▨ Еколошки значајно подручје

Студије заштите

1. СРП Два стабла хрста лужњака у Братишеву

2. СРП Стабло лужњака у Горчинцу

3. СРП Стабло јасена у Стрепцу

Еколошки значајно подручје

1. Сува планина

2. Јерма

Завод за заштиту природе Србије - Београд, 2022.

Слика: Заштићена природна добра и еколошки значајна подручја

(Извор: Решење о условима заштите природе прибављено за потребе израде 1ИДППОБ)

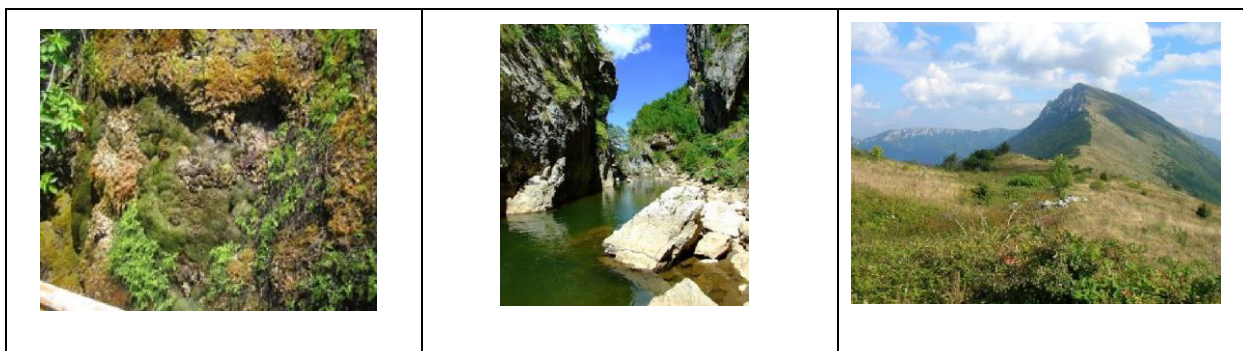
Квалитет предела и физичка структура су од посебног значаја за развој планског подручја, па не треба предвиђати никакве активности којима би се пореметили.

Уређење простора у заштићеним просторима, амбијенталним целинама и заштићеној непосредној околини споменика природе, мора се одвијати искључиво и у свему у складу са утврђеним мерама заштите у правним актима и уз поштовање општих и посебних услова заштите природе који проистичу из важеће законске регулативе.

Све наведене просторе треба укључити (селективно и под условима заштите) у туристичку понуду Општине, Округа и ширег окружења, а пожељно је и коришћење у едукативне сврхе.

Увођење природних добара и предела посебних карактеристика у туристичку понуду, представља приоритет развоја у планском периоду, с обзиром на то да је туризам један од основних праваца развоја Општине. Развој туризма

на целом подручју мора бити усаглашен са принципима очувања и унапређења природних и споменичних вредности и реткости и амбијенталних целина.

Венерина падина, кањон реке Јерме, Сува планина

Код непокретних културних добара, на територији општине Бабушница има заштићених културних добара. Заштићена културна добра су:

- српско војно утврђење из XIX века у Доњем Стрижевцу, -
- манастир Свете Петке у Горчинцу и
- црква Светог Николе у Студени (у поступку заштите).

На територији општине Бабушница има и значајнијих евидентираних културних добара, као и добара која уживају претходну заштиту.

1.2.14. РИЗИК ОД ПРИРОДНИХ НЕПОГОДА И ТЕХНИЧКИХ НЕСРЕЋА

Ризик од настанка хемијског удеса постоји током целог процеса производње, транспорта и складиштења хемијски токсичних материја. Према подацима Међународне организације за рад (ИЛО) у свету се процентуално око 40% од укупног броја удеса догоди у производним погонима, око 35% удеса се дешава при транспорту, а око 25% се односи на удесе приликом складиштења. На подручју Плана производња опасних материја је неразвијена тако да је опасност од оваквог начина изазивања техничких несрећа, мала.

На подручју Плана забележени су случајеви изливања реке Лужнице и плављење насељених места и пољопривредних површина.

Изливање реке Лужнице

Неконтролисана антропогена активност у шуми често доводи до изазивања пожара што само по себи намеће потребу за бољом заштитом шума. Пожари су честа појава, а како је глобална температура Планете из годину у годину све већа, опасност од пожара је све извеснија. На овом простору је било мањих приземних пожара и то углавном у четинарским културама, који су на срећу спречени без већих штета и то искључиво правовременом интервенцијом надлежних органа и организација. Угроженост шумских састојина од пожара се може разврстати према М. Васићу у шест категорија:

Степен угрожености врста састојина

Степен угрожености врста састојина	
I степен	састојине и културе борова и ариша
II степен	састојине и културе смрче јеле и других четинара
III степен	састојине и културе четинара и лишћара
IV степен	састојине храста и граба
V степен	састојине букве и других лишћара
VI степен	шикаре, шибљаци и чистине

Општина Бабушница према публикованој карти Сеизмолошког завода Србије из 1987. године, припада зони са могућим интензитетом удара од VII° MCS за повратни период од 100 година.

1.2.15. ЗДРАВЉЕ СТАНОВНИШТВА

Загађење ваздуха је једна од најзначајнијих последица загађења животне средине и представља проблем како у развијеним тако и неразвијеним земаљама, мада се у зависности од економског развоја земље значајно разликују главни извори аерозагађења, као и доминирајући полутанти. Високе концентрације потенцијално штетних гасова и честица које се емитују у ваздух у целом свету, доводе не само до оштећења здравља, већ и до погоршања квалитета животне средине уопште, што оштећује ресурсе неопходне за дуготрајан одрживи развој планете.

Досадашња сазнања о деловању аерозагађења

ЗДРАВСТВЕНИ ЕФЕКТИ	ПОЛУТАНТИ
Респираторна обољења	Дувански дим, сумпор диоксид, азотни оксиди, тропосферски озон, респирабилне честице, споре гљива, полен, гриње, длака, епител и екскрети домаћих животиња
Кардиоваскуларна обољења	Дувански дим, угљен моноксид, респирабилне честице, олово
Карцином	Дувански дим, азбест, пестициди, издувни гасови дизел горива, радон, тешки метали итд.
Обољења коже	Тешки метали (никл), пестициди, УВ зрачење
Поремећај репродукције	Хемијске материје које доводе до хормонских поремећаја олово, кадмијум, неки органски растварачи итд.
Поремећаји у феталном развоју и развоју деце	Олово, жива, ХД, дувански дим итд.
Извор: ЕЕА	

Подаци из досадашњих истраживања показују да високе концентрације полутаната у ваздуху делују штетно на здравље, пре свега осетљивог дела популације (деце, старијих особа, хроничних болесника итд.) и за сада не постоје подаци о било каквом њиховом благотворном деловању на људе. Главни проблем који се јавља код испитивања деловања аерозагађења, на здравље, пре свега из комуналне средине, је тај што је у ваздуху обично присутна мешавина полутаната, те је тешко издвојити утицај појединих полутаната. Додатни проблем представља испитивање дуготрајне изложености ниским концентрацијама полутаната.

Аерозагађење различито делује на здравље изложене популације. Здравствени ефекти могу да иду од повремених физиолошких или психичких промена до акутних или хроничних обољења, док у екстремним случајевима може да дође и до смрти.

Деца су осетљивија од одраслих на деловање аерозагађења, јер у односу на своју телесну масу уносе знатно већу количину ваздуха у организам, већи део времена проводе у спољној средини, а и удео удисања на уста је код деце већи у односу на одрасле, те је делимично онемогућено заустављање полутаната, пре свега честица, у носној шупљини.

У предшколском узрасту организам се интензивно развија. Плућа врло брзо расту у прве две године живота, те организам у расту апсорбује много већу количину полутаната у односу на одрасле особе. Процеси апсорпције, дистрибуције, биотрансформације и екскреције ксенобиотика разликују се у односу на одрасле, а капацитет организма за опоравак је мањи у овом периоду.

Различити органи и системи код деце развијају се неједнаким темпом, па су и последице оштећења веће јер се напада ткиво у расту. Како су испитивана деца расла у специфичним друштвено - економским условима са

исхраном која је била далеко сиромашнија, пре свега у минералима и витаминима у односу на претходне генерације, ово је највероватније деловало и на њихов имуни систем, па се очекивало да су и осетљивија на полутанте из ваздуха.

1.2.16. КАТЕГОРИЗАЦИЈА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Подручје према степену загађености	Карактеристике	Подручје просторног плана	Извори загађења
Подручја загађене и деградиране животне средине	Локалитети код којих се јавља прекорачење граничних вредности загађења.	Подручја захваћена клизиштем	Деградирано земљиште које угрожава путеве и изграђене објекте
Подручја угрожене животне средине	Локалитети са повременим прекорачењем граничних вредности загађења.	Државни путеви I и II реда, зоне интензивне пољопривреде	Нарушавање квалитета животне средине као последица употребе агрохемијских средстава која се користе у пољопривреди, угроженост буком и издувним гасовима из саобраћаја
Подручја квалитетне животне средине	Подручја са преовлађујућим позитивним утицајима на човека, живи свет и квалитет живота.	Шуме и шумско земљиште, ливаде и пашњаци	Утицај човека негативно утиче на квалитет животне средине, неконтролисано крчење шума.
Подручја веома квалитетне животне средине	Подручја заштићених природних добара	Специјални резерват природе Венерина падина, простор за који је покренут поступак заштите Клисуре реке Јерме и Сува планина	Занемарљиви негативни утицаји на квалитет животне средине

1.3. КАРАКТЕРИСТИКЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБЛАСТИМА ЗА КОЈЕ ПОСТОЈИ МОГУЋНОСТ ДА БУДУ ИЗЛОЖЕНЕ ЗНАЧАЈНОМ УТИЦАЈУ

Значајном утицају могу бити изложени сви природни ресурси, у варијанти нереализовања Просторног плана. Због присутног дугогодишњег смањења броја становника и депопулације (евидентан је значајан број напуштених сеоских домаћинстава), дошло је до промене основних намена на деловима планског подручја, самозасејавањем се пољопривредно земљиште претварало у лоше шумско, што би, у случају наставка тренда, довело и до промене предеоних карактеристика. Подручја која су званично евидентирана као еродибилна или склона клижењу, делимично су учвршћена претварањем (самозасејавањем) у шумско, но, до додатног стручног истраживања и оцене, третирају се сада према званичним налазима.

1.4. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПЛАНУ И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗОСТАВЉАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ПИТАЊА И ПРОБЛЕМА ИЗ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ

1.4.1. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПЛАНУ

У Просторном плану су разматрана питања и проблеми заштите животне средине који се односе на заштиту њених следећих основних чинилаца и области: природни системи и ресурси (ваздух, воде, земљиште, али и лековити фактор и геолошки ресурси), заштићена природна добра, културно-историјска баштина, становништво, здравље људи, градови и друга насеља, инфраструктурни, индустријски и други објекти и друге створене вредности.

При одлучивању о питањима животне средине, ослањало се на прибављене услове и мишљења прибављена у претходним консултацијама и уважени су налази и закључци Извештаја о стратешкој процени утицаја рађених за планове вишег реда. Анализирано је стање животне средине, идентификовани су постојећи

утицаји на чиниоце животне средине, међусекторски узроци деградације животне средине и утицаји привредних сектора на животну средину и процењени су могући природни и социо - економски утицаји.

Предложена су решења за спречавање неких могућих негативних утицаја, тј. за заштиту и за очување и унапређење. Извршено је вредновање варијантних решења и опредељење за најповољније, којим се оптимизирају могући утицаји (спречавају евентуални негативни - или минимизирају њихови ефекти, а подстичу се позитивни утицаји).

1.4.2. ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗОСТАВЉАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ПИТАЊА ИЗ ПОСТУПКА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

При обављању Стратешке процене, осим одредби из Одлуке о изради стратешке процене, уважене су одреднице Извештаја о Стратешкој процени рађених у склопу плана вишег реда. У складу са Одлуком о изради стратешке процене, у оквиру Стратешке процене посебно се не разматра прекогранична природа утицаја на животну средину. У складу са Извештајем о стратешкој процени утицаја Просторног плана Републике Србије на животну средину, посебно се не разматрају питања и проблеми управљања ризиком од: технолошких удеса и природних непогода, климатске промене и заштита озонског омотача, бука, вибрације, јонизујућа и нејонизујућа зрачења.

1.5. ПРИКАЗ ПРИПРЕМЉЕНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА КОЈА СЕ ОДНОСЕ НА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПЛАНУ, УКЉУЧУЈУЋИ ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ НЕРЕАЛИЗОВАЊА ПЛАНА И НАЈПОВОЉНИЈЕ ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ СА СТАНОВИШТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У оквиру Концепта плана, по секторима развоја су варијантно рађене једино демографске пројекције (избор пројекције нема утицаја на животну средину, јер су разлике мале). Планска решења су рађена на основу најоптимистичније варијанте демографског развоја, одабране у оквиру Концепта.

У оквиру Стратешке процене разматрана су, упоређивана и вреднована, два могућа варијантна решења која се односе на заштиту животне средине, тј. два могућа сценарија:

- нереализовање плана као варијантно решење - варијанта нултог развоја, у еколошком и социо-економском погледу подразумева стагнацију и деградацију;

- развојно решење – варијанта потпуног реализовања Просторног плана у више имплементационих периода, подразумева напредак у еколошком и социо-економском погледу, тј. једину повољну варијанту са аспекта заштите и очувања животне средине.

У склопу израде ИДППОБ разматране су поједине варијанте које се односе на микролокацијска планска решења у појединим насељима, али које нису од значаја за укупне основен варијанте нереализације, односно реализације ППО у целини.

1.6. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА БИТНЕ СА СТАНОВИШТА ЦИЉЕВА И ПРОЦЕНЕ МОГУЋИХ УТИЦАЈА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

У току израде Концепта плана, тражени су услови и мишљења од надлежних институција. Истовремено су вршене и усмене консултације са представницима заинтересованих органа и организација, битне са становишта циљева и процене могућих утицаја стратешке процене. Резултати свих тих активности уграђени су у Извештај.

У складу са Законом о планирању, Законом о стратешкој процени и Законом о заштити, учешће јавности се обезбеђује разматрањем Извештаја о стратешкој процени у оквиру излагања Просторног плана на јавни увид и одржавања јавне расправе. Тиме се спроводи и начело информисања и учешћа јавности.

У току израде Просторног плана, као и току израде ИДППОБ прибављени су нови услови имаоца јавних овлашћења и вршене консултације о питањима животне средине са представницима:

- Министарства за пољопривреду, шумарство и водопривреду – Дирекција за воду,
- Хидрометеролошког завода Србије;
- ЈП за газдовање шумама "Србијашуме";
- ЈП "Путеви Србије";
- осталим институцијама од значаја за ово подручје.

2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

2.1. ПРИКУПЉЕНИ ПОДАЦИ О СТАЊУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗНАЧАЈНИМ ПИТАЊИМА, ПРОБЛЕМИМА И ПРЕДЛОЗИМА У ПОГЛЕДУ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПЛАНУ

При анализи стања на терену, услова за израду плана и важећих планских докумената, кроз интервјуе са становницима, искуства запослених у ресорним општинским службама и предузећима, прикупљени су подаци о стању животне средине и значајним питањима и проблемима (који су дефинисани као "Могући утицаји") и предлози у погледу заштите животне средине у плану (које су вредновани у сврху оптимизирања утицаја, тј. спречавања лоших утицаја и подстицања добрих, што је дефинисано као "Оптимизирање утицаја планским решењима").

Како је стратешка процена вршена у току израде Нацрта плана, њени радни налази су утицали на коначна планска решења.

2.2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

2.2.1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ

Циљ обављања Стратешке процене је обезбеђивање заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме и доношења Просторног плана.

Стратешком проценом проверава се да ли је планским решењима омогућено очување, унапређење и заштита животне средине у складу са стандардима које је поставила ЕУ и циљевима које су поставили, првенствено, ППРС и Водопривредна основа Републике Србије, Национални програм заштите животне средине и Национална стратегија управљања отпадом.

Општи циљеви стратешке процене

Ознака	Области заштите животне средине	Општи циљеви стратешке процене
1	Заштита и коришћење земљишта	Релативизирати негативан утицај укупног развоја на обрадиво пољопривредно и шумско земљиште
2	Управљање водама	Створити услове за одржавање и дугорочни развој водног режима на подручју Просторног плана, уз рационално коришћење вода у оквиру интегралног комплексног и јединственог система коришћења вода, заштите вода и од вода
3	Управљање квалитетом ваздуха	Очувати вредности ваздуха; минимизирати изложеност становништва загађеном ваздуху; релативизирати утицај експлоатације минералних сировина, индустријских и радних постројења, саобраћаја и енергетике на ваздух
4	Очување чиналаца националне еколошке мреже	Очувати и унапредити еколошки значајна подручја на територији Општине (тј. елементе националне еколошке мреже)
5	Очување природних добара и биодиверзитета и унапређење предела	Очувати природна добра и унапредити биодиверзитет и предео
6	Здравље становништва	Заштитити и унапредити здравље становништва
7	Становништво, насеља	Ублажити негативан и обезбедити позитивне ефекте развоја на демографију и насеља
8	Економски развој планског подручја	Подстицати економски развој и запосленост
9	Инфраструктурни системи	Усмерити развој и контролисати однос инфраструктурних система и других сектора развоја
10	Управљање отпадом	Увести систем управљања отпадом
11	Заштита културних добара	Очувати и унапредити културна добра, заштитити незаштићена
12	Еколошка равнотежа и управљање заштитом животне средине	Поштовати еколошки праг; унапредити систем управљања заштитом животне средине

2.2.2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СА ПРЕДЛОГОМ ПОТРЕБНИХ ИНДИКАТОРА

Посебни циљеви Стратешке процене произилазе из могућности развоја и података о стању животне средине и проблемима, а истовремено представљају основ за планирање делатности, функција и садржаја, односно намене површина и коришћење простора у Просторном плану, на принципима одрживог развоја. Посебни циљеви су разрада општих циљева.

Ознака	Општи циљеви СПУ	Посебни циљеви	Индикатори
1.	Релативизирати негативан утицај укупног развоја на обрадиво пољопривредно и шумско земљиште		
1.1.	Очувати обрадиво пољопривредно земљиште		Површине земљишта која се трајно губе за примарну намену
1.2.	Повећати површине под шумом		Промена површина шумског
2.	Створити услове за одржавање и дугорочни развој водног режима на подручју Просторног плана, уз рационално коришћење вода у оквиру интегралног комплексног и јединственог система коришћења вода, заштите вода и од вода		
2.1.	Развити систем за снабдевање водом неких насеља са локалних изворишта		Количине вода Квалитет вода (физичко-хемијски и биолошки)
2.2.	Унапредити заштиту од поплава, ерозије, бујица, клижења и других видова штетног дејства вода и зауставити и спречити деградацију пољопривредно		Регулација водотокова Пошумљавање Хидротехничке мере
2.3.	Успоставити и развити систем наводњавања		Количина вода Квалитет вода
2.4.	Контролисати евентуални негативан утицај рударства на хидролошки режим и квалитет подземних и површинских вода		Промена режима и квалитета подземних вода Промена режима површинских вода Промена класе квалитета водотока
2.5.	Очувати количине и унапредити квалитет вода		Изградња комуналних система Контролисано коришћење хемијских средстава у пољопривреди
3.	Очувати вредности ваздуха		
3.1.	Сачувати климатске услове		Елементи климе
3.2.	Строго контролисати ниво емисије штетних материја у ваздух		Емисије честица и гасова
3.3.	Минимизирати изложеност становништва загађеном ваздуху		Број дана са прекорачењем граничне вредности емисије (GVI)
4.	Очувати и унапредити елементе националне еколошке мреже на територији Општине		
			Праћење стања биља, птица и дневних лептира
5.	Очувати природна добра и биодиверзитет и унапредити предео		
5.1.	Очувати биодиверзитет		Стање заштићених врста
5.2.	Извршити рекултивацију копова и одлагалишта		Рекултивисане површине
6.	Заштитити и унапредити здравље становништва		
			Број лекара на 1000 становника Морталитет деце Врсте и број учесталих болести Епидемије заразних болести Број и врата природних ризика по здравље становништва
7.	Ублажити негативан и обезбедити позитивне ефекте развоја на демографију и насеља		
7.1.	Поправити бројност и структуру становништва		Промена броја и структуре становништва Број младих породица по насељима
7.2.	Минимизирати утицај на насеља и објекте		Број објеката за рушење по насељима
8.	Подстицати економски развој и запосленост		
			% запослених код радно способног становништва % становништва које се бави пољопривредом % сеоског становништва са допунском делатношћу у непољопривредним делатностима % становништва запослено у туризму
9.	Усмерити развој и контролисати однос инфраструктурних система и других сектора развоја		

9.1.	Минимизирати утицаје на путну мрежу и минимизирати утицаје саобраћаја	Дужина путева за измештање по деоницама из разлога заштите (км) Саобраћајно оптерећење државних путева(возила/сат)
9.2.	Минимизирати негативан утицај дефицитарности водопровредне инфраструктуре	Изграђена канализациона мрежа км) Број насеља са решеном санитацијом % домаћинстава прикључених на мрежу водовода и канализације
9.3.	Сигурност напајања електричном енергијом	Број улазних праваца Напонски ниво (V)
9.4.	Повећати учешће гаса као енергента	Број обухваћених корисника
9.5.	Обезбедити оптималну покривеност телефонским мрежама	Број оператера Број телефонских прикључака
9.6.	Обезбедити обновљиве изворе енергије (ОИЕ)	Врсте ОИЕ Број обухваћених корисника
10.	Увести систем управљања отпадом	
10.1	Смањити количину комуналног отпада	% смањења комуналног отпада на месту настанка % комуналног отпада који се одлаже на санитарну депонију % комуналног отпада који се рециклира
10.2	Организовано сакупљати опасни отпад из домаћинстава	Количина сакупљеног опасног отпада из домаћинстава (јединица мере према врсти отпада)
10.3.	Контролисати поступање са медицинским отпадом пре одлагања	% прописно припремљеног медицинског отпада за одлагање
10.4	Одржати или смањити количину индустријског отпада који се депонује	% индустријског отпада који се рециклира
11.	Очувати и унапредити културна добра, заштитити незаштићена	
		Број и значај објеката културног наслеђа Број евидентираних објеката културног наслеђа које треба заштити проглашењем и уписом у регистар Површине према режимима заштите културне баштине
12.	Поштовати еколошки праг; унапредити систем управљања заштитом животне средине	
12.1	Поштовати еколошки праг	Усклађивање развоја мреже центара са капацитетима животне средине
12.2.	Искористити аутохтоне ресурсе	Значај природних ресурса за развој туризма; Значај створених ресурса
12.3.	Унапредити систем управљања заштитом животне средине, ојачати институције из области заштите животне средине	% буџета намењен заштити животне средине Број области у које се уводи мониторинг; Број мерних тачака по областима

2.4.3. ИЗБОР ОДГОВАРАЈУЋИХ ИНДИКАТОРА КОЈИ ЋЕ СЕ КОРИСТИТИ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Иако Закон није дефинисао индикаторе за стратешку процену, имајући у виду да је урађен према ЕУ Директиви, при утврђивању индикатора животне средине за ову стратешку процену, ослањало се на циљеве стратешке процене и на индикаторе Европске агенције за животну средину, а за Извештај о СПУ ИДППОБ на животну средину и на Националну листу индикатора заштите животне средине („Службени гласник РС“ бр. 37/11), која је утврђена после израде основног ППО Бабушница из 2010.године.

Осим што није стандардизован систем индикатора животне средине, у нашој земљи није формирана ни адекватна информациона основа. За анализирано подручје није успостављен мониторинг, а ни за потребе израде Просторног плана нису вршена истраживања о стању чинилаца животне средине, па недостају квантитативни и квалитативни показатељи стања животне средине. У таквим околностима, ставови о еколошким утицајима засновани су већим делом на експертском вредновању животне средине.

При стратешкој процени и изради овог Извештаја, критеријуми за оцену обима и величине утицаја били су основ за валоризацију индикатора животне средине. Величина и значај утицаја су критеријуми коришћени за вредновање утицаја планираних садржаја и функција:

- величину утицаја представља штета или корист од процењеног деловања на животну средину;
- значај утицаја мерен је простором који може бити изложен деловању промена у животној средини.

На основу циљева из планова и секторских докумената, а у вези стања животне средине, припремљени су општи циљеви Стратешке процене и идентификована питања заштите животне средине која су релевантна за План; посебни циљеви Стратешке процене представљају конкретне смернице општих циљева исказаних кроз смернице за примену акције и мера на ширем подручју Плана. Њиме се методолошки проверавају ефекти Плана на животну средину, што доприноси укупном одрживом развоју.

3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА СА ОПИСОМ МЕРА ПРЕДВИЂЕНИХ ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Планска решења (по секторима развоја) обухваћена проценом утицаја

Ознака	Планско решење по секторима развоја
1.	Земљиште
1.1.	Утврђивање површина за пољопривредно земљиште
1.2.	Утврђивање зона за пошумљавање (голети, еродибилно земљиште, под ниским и некавалитетним растињем, некавалитетно пољопривредно, у ужим зонама заштите акумулација, око саобраћајница)
1.3.	Утврђивање простора за ловишта
2.	Водни ресурси
2.1.	Услови за установљивање, законски (de iure) и на терену (de facto), зона санитарне заштите изворишта
2.2.	Услови очувања и унапређења количине и квалитета надземних и подземних вода и одрживо коришћење
3.	Минералне сировине
3.1.	Истраживање поља минералних сировина
3.2.	Експлоатација минералних сировина
3.3.	Транспорт експлоатисаних минералних сировина
4.	Демографски развитак
4.1.	Ниво утицаја планских решења је: успоравање опадања укупног становништва, стварањем просторних и социо-економских повољних услова за живот и рад
5.	Мрежа, хијерархија и функција насеља
5.1.	Два нивоа центара-центар Општине (Бабушница) и 2 центра заједница насеља (Љуберађа и Звонце), 4 насеља са ограниченим функцијама централитета (Стол, Стрелац, Доњи Срижевац и Велико Боњинце) и примарна насеља, дефинисање грађевинских подручја насеља и њихов плански развој у складу са <u>правилима уређења и правилима грађења</u>
6.	Привредне делатности
6.1.	Развој пољопривреде
6.2.	Ревитализација сточарства
6.3.	Сакупљање и узгој лековитог биља
6.4.	Модернизација постојећих и изградња нових прерађивачких капацитета
6.5.	Развој малих и средњих предузећа
7.	Туризам
7.1.	Проглашење Звоначке бање за бању и формирање туристичког центра-Звонце
7.2.	Развој излетничког, ловног, викенд, сеоског туризма
8.	Саобраћај
8.1.	Изградња обилазнице око Бабушнице (део државног пута <u>IB реда бр. 39</u> , деоница Бабушница – Доњи Стрижевац) западно од насеља
8.2.	Измештање државног пута <u>IIA реда бр. 233</u> код насеља Драгинац
8.3.	Изградња и реконструкција општинских путева
9.	Остала инфраструктура
9.1.	Комплектирање система за водоснабдевање Бабушнице
9.2.	Изградња постројења за третман отпадних вода Бабушнице
9.3.	Планирана изградња трафостаница
9.4.	Планирана изградња далековода
10.	Комуналне делатности
10.1.	Управљање отпадом
10.2.	Гробља
11.	Рекултивација деградираних површина
11.1.	Рекултивација еродираних земљишта и клизишта
11.2.	Заштита и уређење партера налазишта минералних сировина која ће се експлоатисати
12.	Заштита животне средине
12.1.	Стање природних и створених ресурса
12.2.	Стање природних и културних добара

3.1. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА ПЛАНА ПОВОЉНОГ СА СТАНОВИШТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ СА ОПИСОМ МЕРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ, ОДНОСНО УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Од два вреднована и упоређена варијантна решења, изабрано је, као повољније, развојно варијантно решење, тј. варијанта потпуног спровођења планских решења.

Извршена је идентификација постојећих и процена могућих утицаја на животну средину и предложене су мере за ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја.

Као негативни утицаји идентификовани су утицаји и предвиђене мере за њихово спречавање и ограничавање:

- индустријско и комунално загађење – мере за заштиту ваздуха, вода и земљишта;
- акцидентално загађење воде, земљишта и ваздуха - мере за заштиту ваздуха, вода и земљишта;
- подручја изложена загађивању земљишта пестицидима - мере за заштиту вода и земљишта;
- подручја изложена ерозији и клизању терена - мере за заштиту вода и земљишта;
- непланско проширење изграђеног земљишта на пољопривредно земљиште – израда и имплементација

Просторног плана и његова даља разрада урбанистичким плановима и пројектима.

Као позитивни идентификовани су утицаји и предвиђене мере за њихово увећање:

- зоне чистог ваздуха – увођење одрживог развоја овог ресурса;
- очување и унапређење природних и културних добара – у складу са важећим прописима;
- водотокови и акумулације– у складу са важећим прописима

3.2. ПОРЕЂЕЊЕ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ РЕШЕЊА

3.2.1. НЕРЕАЛИЗОВАЊЕ ПЛАНА КАО ВАРИЈАНТА (СЦЕНАРИО НУЛТОГ РАЗВОЈА)

Процена утицаја у односу на циљеве Стратешке процене у варијанти нереализовања плана (СЦЕНАРИО НУЛТОГ РАЗВОЈА)

СЕКТОР РАЗВОЈА	СЦЕНАРИО НУЛТОГ РАЗВОЈА	ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ПОЉОПРИВРЕДА	Пољопривредно земљиште обухвата више од половине територије. Карактерише га значајан удео ораница и башти (51,4% пољопривредног земљишта), а онда пашњака (26,6% пољопривредног земљишта) и ливада (17,7% пољопривредног земљишта). Пољопривредна домаћинства остала би на досадашњем просеку, а број грла стоке би опао. Део пољопривредног земљишта би се трајно изгубио за основну намену због демографског пражњења села	-	0	0	0	0	0	-	-	0	0	0	-
ШУМАРСТВО	Шуме и шумско земљиште обухватају 25,3% општине. Шуме на овом простору представљају значајан заштитни, санитарни и естетско - визуелни оквир подручја Општине. Односи под природним и вештачким насадима као и разним културама, незнатно би се променили, дошло би само до нужне рекултивације и поправљања деградираних површина, остао би проблем еродираниг земљишта, некавалитетног пољопривредног земљишта	-	0	-	-	-	0	0	0	0	0	0	-
ВОДНИ РЕСУРСИ	Бујичним водотоковима, коришћењем обалског земљишта за пољопривредне културе и непланским развијањем насеља (која углавном немају на прописан начин регулисано испуштање и складиштење отпадне комуналне воде), квалитет вода могао би бити угрожен	-	-	0	-	0	0	0	/	-	-	0	-
МИНЕРАЛНЕ СИРОВИНЕ	Искоришћавале би се залихе минералних сировина спорадично и неплански. Негативни утицаји на природне ресурсе при вађењу сировина, били би извесни и на мањој површини, остала би постојећа визуална загађења	-	-	0	-	0	0	0	/	-	-	0	-
ДЕМОГРАФСКИ РАЗВИТАК	Задржао би се тренд опадање броја становника у сеоским насељима са великим учешћем старих	0	0	0	0	0	0	/	-	-	0	0	0
	Услови за живот и рад би били лоши	0	-	-	0	0	-	0	-	-	0	0	0
НАСЕЉА	Задржао би се спонтано настали систем насеља, без утицаја на усмеравање развоја централитета насеља планским активностима а нова изградња би се одвијала стихијски/неплански и нерационално са аспекта очувања природних ресурса и са аспекта безбедности објеката у случају акцидентата, а комунална опремљеност би била недовољна или временски неусаглашена са новим потребама у селима	-	0	0	0	0	0	-	-	-	0	0	0
	Јавне службе би користиле постојећу мрежу објеката	0	0	0	0	0	0	-	-	-	0	0	0
ПРИВРЕДА	Задржао би се постојећи однос примарног (пољопривреди), секундарног (индустрија, рударство, граевинарство) и терцијалног сектора делатности, без усмерења на перспективни	0	0	0	0	0	-	-	-	-	0	-	0
ТУРИЗАМ	Изостало би обезбеђење туристичке инфраструктуре. Звоначка бања би остала на постојећој, прилично скромној понуди и изгубљеном идентитету бање. Активности на добијању статуса бање би биле успорене. Остали видови туризма не би били развијени, туристички потенцијал би остао неискоришћен	0	0	0	-	-	-	-	-	-	0	-	-
САОБРАЋАЈ	Користила би се и даље постојећа саобраћајна мрежа. Део државног пута <u>IB реда бр. 39</u> , деоница Бабушница – Доњи Стрижевац и даље би пролазио кроз најужи центар Бабушнице, као и државни пут <u>IIA</u>	0	0	-	0	0	-	-	0	-	0	0	0

	реда бр. 233 код насеља Драгинац, који тангира насеље Бабушница. Изостала би изградња и реконструкција општинских путева												
ОСТАЛА ИНФРАСТРУКТУРА	Водопривредна инфраструктура је недовољна, неравномерно изграђена, делимично дотрајала и застарела	-	-	0	0	0	-	-	0	-	0	0	0
	Не постоји систем пречишћавања отпадних вода на подручју општине Бабушница	-	-	0	0	0	-	-	0	-	-	0	0
	Сигурност напајања електричном енергијом није одговарајућа	0	0	0	0	0	0	-	0	-	0	0	0
	Капацитети не задовољавају потребе за телефонским прикључцима конзмног подручја	0	0	0	0	0	0	-	0	-	0	0	0
КОМУНАЛНЕ ДЕЛАТНОСТИ	Не би био уведен систем управљања отпадом, не би се утицало на смањивање количине отпада на месту настанка, не би се одвајао рециклажни отпад, ни опасни отпад из домаћинства, не би се организовано припремао за одлагање, нити одлагао медицински отпад	-	-	0	0	0	-	0	-	0	-	0	0
	Не би се гробља просирила и санитарно опремала	0	0	0	-	0	-	-	0	0	0	0	0
РЕКЛУТИВАЦИЈА ДЕГРАДИРАНИХ ПОВРШИНА	Код деградираних земљишта (евидентирани еродирани земљишта и клизишта), не би било заустављено даље деградирање. Интервенисало би се само у случају акцидената	-	-	0	-	-	0	0	0	0	-	0	-
ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	Потрошња природних ресурса је у границама одрживости, код пољопривредног земљишта и шума се осећа потреба за интервенцијама. Неопходна је заштита вода и од вода	-	-	0	-	-	-	-	0	0	-	0	-
	Квалитет ваздуха може незнатно бити покварен	0	0	-	-	0	-	0	0	0	0	0	0
	Заштићена добра се не унапређују. Природна добра се не штите плански.	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0	-	-
	Потребно је рекогносцирање целог подручја ради сагледавања потребе за заштитом незаштићених непокретних културних добара.	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0	-	-

3.2.1. ВАРИЈАНТЕ РАЗВОЈА И ЗАШТИТЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА ПОВОЉНЕ СА АСПЕКТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Процена утицаја у односу на циљеве Стратешке процене у варијанти реализовања плана (СЦЕНАРИО РАЗВОЈА)

СЕКТОР РАЗВОЈА	СЦЕНАРИО РАЗВОЈА И ЗАШТИТЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА	ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ПОЉОПРИВРЕДА	Смањило би се пољопривредно у корист шумског, али би се унапредио квалитет пољопривредног земљишта. Пољопривредна домаћинства би се укрупњавала	+	0	0	0	0	0	+	+	0	0	0	+
ШУМАРСТВО	Предвиђено је повећање површине шума и шумског земљишта за 12,17%, превођењем у шумско део неплодног земљишта (голети), деградирано и некавалитетно пољопривредно земљиште, деградирано ерозивно земљиште, земљиште обрасло ниским и некавалитетним растињем, земљиште нижих бонитетних класа и на већим нагибима, у зонама уже зоне заштите водоаккумуляције, као и формирањем заштитних шумских појасева око саобраћајница, насеља, радних и производних зона.	+	+	+	+	0	+	+	+	0	0	0	+
ВОДНИ РЕСУРСИ	Заштитом вода и од вода, утицало би се на очување изворног бонитета и омогућило коришћење водног ресурса првенствено за водоснабдевање	+	+	0	+	0	+	+	+	+	+	0	+
МИНЕРАЛНЕ СИРОВИНЕ	Искоришћавале би се залихе минералних сировина, по одобрењу, под условима ресорних институција за заштиту животне средине. Утицаји на загађење ваздуха због коришћења грађевинског материјала били би избегнути, визуална загађења би била отклоњена	+	0	0	+	+	0	0	+	0	+	0	+
ДЕМОГРАФСКИ РАЗВИТАК	Отварањем нових радних места, финансијским олакшицама и стварањем просторних услова за развој пољопривреде, туризма, и отварање разних породичних производњи, успорио би се тренд опадања броја становника у сеоским насељима	0	0	0	0	0	0	+	+	+	+	0	0
НАСЕЉА	Усмеравањем развоја централитета насеља планским активностима, спонтано настали систем насеља би прерастао у организовану мрежу насеља <u>Нова изградња би се усмерила на земљиште унутар грађевинског подручја насеља које би се плански комунално опремало.</u>	±	0	0	0	0	0	+	+	+	+	0	0
	Код јавних служби би се, у сврху веће функционалности и рационалности, кориговала постојећа мрежа објеката, а дотрајали објекти би били замењени новим												
ПРИВРЕДА	Пољопривреда је први правац развоја подручја, други туризам. Индустрија подразумева развој агрокомплекса, радне зоне су за пословање, мале чисте производње, складишта, услужне делатности; форсирају семалаисредњапредузећа	+	0	0	0	0	+	+	+	+	+	0	0
ТУРИЗАМ	Обезбедили би се програмски и просторни услови за бањски, сеоски и друге видове туризма. Обезбедила би се делимично локална здрава храна. Комплетирала би се туристичка инфраструктура	+	0	0	+	+	+	+	+	0	+	+	+
САОБРАЋАЈ	Изградила би се обилазница око Бабушнице (део државног пута <u>IA реда бр. 39</u> , деоница Бабушница – Доњи Стрижевац) западно од насеља. Изместио би се државни пут <u>IIA реда бр. 233</u> код насеља Драгинац. Изградили би се и реконструисали општински путеви	0	0	0	+	+	+	+	+	+	+	0	0
ОСТАЛА ИНФРАСТРУКТУРА	Водопривредна инфраструктура би се допунила	0	+	0	0	0	+	+	0	+	0	0	0
	Било би обезбеђено пречишћавање отпадних вода.	0	+	0	0	0	+	+	0	+	+	0	0
	Сигурност напајања електричном енергијом би била обезбеђена	0	0	0	0	0	0	+	0	+	0	0	0

	Обезбедили би се телефонски прикључци за потребе подручја	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0
КОМУНАЛНЕ ДЕЛАТНОСТИ	Био би уведен систем управљања отпадом, на смањивање количине отпада утицало би се на месту настанка, одвајао би се рециклажни отпад и опасни отпад из домаћинства, медицински отпад би се организовано припремао за одлагање	+	+	+	+	0	+	+	+	+	+	+	0	+
	Гробља би се потребно проширила и санитарно опремала	+	+	0	+	0	+	+	0	+	0	+	+	+
РЕКЛУТИВАЦИЈА ДЕГРАДИРАНИХ ПОВРШИНА	Обезбедило би се заустављање даљег деградационог већ деградираних земљишта, евидентирана еродирани земљишта и клизишта; благовременим интервенцијама спречило би се деградационо нових	+	+	0	+	+	0	0	0	0	+	0	0	+
ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	Потрошња природних ресурса била би контролисана, у границама одрживости, стање водног ресурса подигло би се на прописани ниво, а стање пољопривредног земљишта и шума знатно би било побољшано	+	+	0	+	+	+	0	0	0	0	0	0	+
	Заштићена добра би се унапређивала и користила под прописаним условима	0	0	0	+	+	0	0	+	0	0	+	+	+
	Извршило би се рекогносцирање целог подручја ради сагледавања потребе за заштитом незаштићених културних добара	0	0	0	+	+	0	0	0	0	0	+	+	+

Ефекти планираног развоја на животну средину

ЕФЕКТИ	ОЗНАКА
Укупно позитиван	+
Укупно негативан	-
Нема директног ефекта или нејасан ефекат	0
Нема података	/

3.2.3. ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОР ПОВОЉНИЈЕГ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА СА АСПЕКТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита животне средине постављена је за оквир укупног развоја. Од два вреднована и упоређена варијантна решења, изабрано је, као повољније, развојно варијантно решење.

Разлог одлучујући за избор датог плана са аспекта разматраних варијантних решења је то, што избору развојног решења није дата алтернатива још код дефинисања основног циља Просторног плана и дефинисања општих циљева Стратешке процене, што је потврђено и проценом ефеката варијанте развојног решења и ефеката нереализовања плана.

Одабрано варијантно решење је у директној вези са заштитом пољопривредног ресурса, као и очувањем и унапређењем пољопривредног земљишта за своју основну намену-еколошку пољопривредну производњу и развој агрокомплекса у оквиру форсираних малих и средњих предузећа (пољопривреда је први стратешки правац развоја планског подручја) и функције туризма у условима одрживог развоја подручја, тј. поштовањем еколошког прага за развој туризма (који је други стратешки правац развоја). Одабрано варијантно решење даје добре услове за ублажавање негативних демографских кретања у планском простору и успаравање депупације насеља (демографска обнова услов је одрживог развоја подручја).

3.3. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ СА ОПИСОМ МЕРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ, ОДНОСНО УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

У оквиру ИДППОБ у корелацији са изразом Извештаја о стартешкој процени утицаја за предметне Измене и допуне дефинисане су мере заштите животне средине за елементе животне средине, предео, природне вредности и културна добра, као и за аспекте који се односе на заштиту од елементарних непогода, одбране земље и сл.

ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Очување и унапређење квалитета животне средине представља један од основних предуслова за остваривање развоја Општине.

Планска решења која се односе на **заштиту ваздуха**:

- ограничење емисије загађујућих материја из привредних постројења, саобраћаја и домаћинства и спречавање великог утицаја постојећих и планираних постројења на квалитет живота становништва; обавезна је контрола и одржавање емисије загађујућих материја у ваздух у законски дозвољеним границама; реконструкција градских и осталих саобраћајница за меродавно саобраћајно оптерећење; подизање нивоа комуналне хигијене на подручју плана; сви постојећи и планирани производни и други погони, који представљају изворе аерозагађивања у обавези су да примене најбоље доступне технике и технологије у циљу спречавања и смањена емисије штетних и опасних материја у ваздух и животну средину;
- реконструкција постојећих и реализација нових пројеката (објеката, технологија, инфраструктуре) потенцијалних загађивача ваздуха, могућа је уз поступак процене утицаја на животну средину, у складу са Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Сл. гласник РС”, бр. 114/08);
- праћење квалитета ваздуха уз унапређење мониторинг система и постављање мреже мерних станица на локацијама које су за то одређене у складу са европским директивама; за случај прекорачења граничних вредности нивоа загађујућих материја у ваздуху, предузети додатне техничко-технолошке мере како би се концентрације загађујућих материја свеле у прописане вредности;
 - уређење саобраћајне инфраструктуре и постављање заштитног зеленила око саобраћајница са интензивним саобраћајем;
 - планско озелењавање јавних површина са изградњом нових паркова и спортско-рекреативних терена, дечјих игралишта, као и нових дворовеа дуж улица;
 - коришћење алтернативних енергетских извора, првенствено сунчеве енергије, геотермалне енергије, енергије биомасе и отпада, енергије ветра ...;
 - одређеним мерама стимулисање грађана са индивидуалним ложиштима на прелазак на алтернативне изворе грејања;
 - обавезан је мониторинг утицаја загађености ваздуха на здравље становништва, објављивање резултата праћења и информисање јавности и надлежних институција, у складу са важећим Законом и подзаконским актима;

- неопходна је стална едукација и подизање еколошке свести о значају квалитета ваздуха и животне средине;
- развој информационог система квалитета ваздуха за подручје Просторног плана преко Екобилтена и интернет презентација, са доступном базом података о актуелном стању квалитета ваздуха.

Планска решења за заштиту вода и заштиту од вода:

- успостави интегрално управљање водама, водним објектима и водним земљиштем;
- спровођење системског праћења квалитета водотокова;
- заштита изворишта и обезбеђење снабдевања водом, применом прописаних активности у зони заштите изворишта, ревитализацијом и проширивањем водоводног система;
- плански третман комуналних отпадних вода - ширењем канализационе мреже (канализације за употребљене и атмосферске воде), одређивање локације и изградња ППОВ;
- дозвољене су искључиво водонепропусне септичке јаме у насељима и деловима насеља, као прелазно решење до изградње канализационе мреже;
- уградња постројења за пречишћавање отпадних вода загађених нафتمним дериватима;
- атмосферске воде са манипулативних површина (паркинзи и сервиси за прање возила) морају пре упуштања у реципијент прећи третман одвајања чврсте фазе кроз таложник и третман одвајања масти и уља кроз сепаратора масти и уља прописно димензионисаног за меродавне падавине;
- објекти у којима се обавља производња и постоје технолошке отпадне воде (кланице, млекаре, хладњаче и др) морају имати посебно издата водна акта (услове, сагласности и дозволе) којима се регулишу услови и квалитет отпадне воде и њено упуштање у канализацију или природни реципијент; није дозвољено испуштање оваквих отпадних вода, без претходног пречишћавања, у подземље, водотоке, језера, бунаре или јавну канализацију;
- Пречишћене отпадне воде које се испуштају у реципијент морају испунити услове граничних вредности емисије за одређене групе загађујућих супстанци, према Уредби о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање ("Сл. гласник РС" бр.67/1 !) и Измена Уредбе ("Сл. гласник РС" бр.48/2012 и 1/2016), Мерење количина и испитивање отпадних вода урадити сходно Правилнику о начину и условима за мерење количине и испитивање отпадних вода и садржини извештаја о извршеним мерењима ("Сл. гласник РС" бр.33/2016),
- забрана изградње индустријских и других објеката чије отпадне материје могу загадити воду и земљиште или угрозити безбедност водопривредне инфраструктуре;
- дозвољена изградња објеката, ако се у пројектовању и извођењу обезбеди каналисање и пречишћавање отпадних вода у складу са стандардима прописаним законом и у складу са законом, дозвољена је изградња објеката за рекреацију и туризам под условима заштите животне средине;
- саобраћајну инфраструктуру планирати и градити тако да бууде у функцији заштите од поплава. Изградња саобраћајница не сме да ремети проток воде, наноса и леда;
- активности и намену простора усагласити са забранама, ограничењима правима и обавезама за кориснике простора у зонама санитарне заштите;
- постојећи индустријски објекти морају у најкраћем року обезбедити каналисање и пречишћавање отпадних вода у складу са законском регулативом;
- у зонама где су саобраћајнице у близини изворишта за водоснабдевање у складу са режимима коришћења простора у појединим зонама санитарне заштите изворишта, прикупити атмосферске воде са саобраћајних површина и контролисано их одвести у реципијент, уз претходни третман на сепараторима,;
- строго поштовати прописе о безбедном превозу опасних и штетних материја;
- примењивати предтретман индустријских отпадних вода пре упуштања у канализациони систем;
- примена савремених технологија које не угрожавају квалитет вода;
- контрола рада свих загађивача (првенствено производних објеката, сточних фарми);
- забрањено је депоновање отпада сваке врсте у долинама река и у зонама изворишта површинских и подземних вода; и
- примењивати едукативне мере становништва у погледу развијања свести о потреби очувања водних ресурса.
- отпад се сме сакупљати само на водонепропусним површинама, а депоновање је могуће само на теренима изван зона санитарне заштите и у складу са прописаним режимима коришћења и заштите изворишта водоснабдевања и заштите природе;
- забрана депоновања било каквог материјала на обалама водотока, коришћења напуштених бунара као септичких јам, прања возила, машина, опреме и уређаја у површинским водама и на водном земљишту, транспорта и складиштења опасних и отровних материја;

- у зони изворишта забрањена је интензивна употреба пестицида, хербицида и вештачких ђубрива на земљишту које се користи у пољопривредне сврхе;
- коришћење вода за туризам и рекреацију - риболов, излетнички туризам и др;
- заштиту од поплава извести активним мерама ублажавања поплавних таласа;
- регулацију мањих водотока, треба обављати по принципима „натуралне регулације”, која подразумева што мању употребу грубих вештачких интервенција (кинетирања корита, облагања целог попречног профила каменом и бетоном итд.) како би се у целисти очували водени екосистеми и непосредно приобаље;
- при регулацији водотока у зони насеља, поред функционалних критеријума, примерити и урбаним, естетским и другим условима који оплемењују животну средину.
- успостављање информационог система о заштити вода.

На водном земљишту дозвољена је изградња водних објеката, постављању уређаја намењених уређењу вода, одржавању корита водотока и водних објеката, спровођење заштите од штетног дејства вода, а за остале намене у складу са законом и у складу са прописаним забранама, ограничењима и правима и обавезама за кориснике водног земљишта и водних објеката. Забрањено је на водном земљишту одлагање и депонирање дрвне масе и сл. , прање механизације и возила и сл.радови који утичу на квалитет вода, стабилност и функционалност водних објеката и тд.. Није дозвољена било каква градња сталних објеката, али се може без ограничења користити за пољопривредну производњу, плантажне засаде (шуме, воћњаци, виногради), спортске и рекреационе површине - без објеката који ометају развој система за заштиту од вода и спровођење мера одбране (прилаз механизације, проширење постојећих насипа, реализацију дренажних система).

Планска решења за заштиту земљишта обухватају:

- заштиту пољопривредног земљишта до III бонитетне класе, у алувионима, долинским проширењима и на нагибима до 20°, од непотребног изузимања из пољопривреде за грађевинске сврхе
- Мере заштите од непланске и бесправне изградње могу се применити кроз израду просторно планске и урбанистичке документације, којом се дефинишу будући начини коришћења и уређења земљишта; кроз израду шумско-привредних и аграрних основа који дефинишу програме уређења и коришћења пољопривредног и шумског земљишта
- избежавати фрагментацију пољопривредног земљишта и смањити коришћење квалитетног земљишта у непољопривредне сврхе (пренамену обрадивог пољопривредног земљишта у непољопривредне намене усмерити на земљишта изнад V катастарске класе, а изузеци и евентуална пренамена обрадивог пољопривредног земљишта од I-V катастарске класе ће се обављати у складу са Законом о пољопривредном земљишту);
- подстицати органско - биолошку пољопривреду уз помоћ информација и едукацијом;
- предност дати традиционалним пољопривредним гранама које имају повољне услове за производњу и доприносе очувању еколошке равнотеже;
- заштиту најпродуктивнијег пољопривредног земљишта од плавлeња (услед екстремних водостаја и изливања река), регулацијом речних токова,
- заштиту земљишта од ерозије различитим мерама чијим ће се комбиновањем постићи успешно санирање ерозивних процеса и санирање еродираних земљишта, неплодних и необраслих земљишта, земљишта на већим нагибима терена.
- Мере заштите од ерозије обухватају примену противерозионих мера (грађевинско-технички радови за уређење бујичних токова), ретенционо технички радови; шумско технички радови на пошумљавању, интензивној нези шума, пејзажном обликовању нестабилних падина, агротехнички радови - мелиорације земљишта, побољшање структуре земљишта, уређење плодореда, терасирање, узоравање дуж изохипси, регулација река и др..
Адекватним комбиновањем ових мера постићи најбоље ефекте заштите од ерозије.
- Према Методологији за израду планова за проглашење ерозионих подручја, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Београд, 2000., антиерозионо уређење сливова подразумева предузимање антиерозионих мера које се свде на забрану: кресања лисника; гајења окопавина на стрмим њивама; орања по нагибу земљишта; чисте сече шума на нагнутим теренима и испаше на деградираним теренима; претварања деградираних њива у ливаде; обавезу орања по изохипси; мелиорације деградираних пашњака; пошумљавања голети; забрана неконторлисане сече шума; конверзије једногодишњих култура у вишегодишње на деградираним површинама и антиерозионог газдовања земљиштем и шумама; скуп мера које ће се применити зависиће од нивоа ерозионих ризика и врсте ерозије;
- контролисану примену агрохемијских средстава у пољопривреди кроз усмеравање стручних знања о коришћењу хемијских производа у пољопривреди.

- Мере заштите од фертилних средстава која се употребљавају у пољопривреди треба да се спроводи вршењем контроле и састава средстава уз смањење хемијских и већу примену природних фертилних средстава.

- рекултивисати све просторе на којима је завршена експлоатација минералних сировина (препоручује се спровођење биолошке рекултивације), при чему се отварање нових каменолома и позајмишта материјала дозвољава уз претходну сагласност органа надлежног за послове заштите животне средине;
- заштиту земљишта од осталих облика загађивања која ће се обезбедити спровођењем мера заштите ваздуха и воде од загађивања, одговарајућим третманом отпада из насеља и производних објеката на регионалној депонији на територији ЈЛС града Пирота и др.; посебно спречити одлагање комуналног отпада на за то непредвиђеним местима, посебно на плодном пољопривредном земљишту; у сврхе тога примењивати:
 - организовано управљање отпадом на подручју Плана које подразумева прикупљање, примарну селекцију, транспорт и одлагање;
 - уклањање дивљих депонија са свих локација и увођење строжије казнене политике како би се спречило поновно формирање дивљих депонија;
 - контролу управљања отпадом и отпадним водама у оквиру појединачних радних и индустријских комплекса;
 - контролу избора локације сточног гробља (изван насеља, на оцедном терену, крупно гранулираног тла и добрим протоком ваздуха где је ниво подземних вода испод 2,5–3m);
 - промовисање ограничене примене агротехничких мера-органске пољопривреде;
- спроводити санацију деградираних земљишта кроз спровођење мера рекултивације: санација клизишта и нестабилних зона; поред тога потребно је обезбедити чишћење свих дивљих депонија и спречити њихово обнављање;
- смањити ризике од загађивања земљишта при складиштењу, превозу и претакању нафтних деривата и опасних хемикалија и изградити План заштите од удеса у већим привредним објектима.

Заштита од штетног дејства буке и вибрација:

С обзиром да планско подручје није угрожено повећањем нивоом комуналне буке, основне мере заштите од њеног неповољног дејства односе се на унапређење саобраћајне матрице градског подручја, ради повећања проточности возила у ужем градском центру, као и постављање одговарајућих заштитних појасева зеленила између планираних инфраструктурних и привредних објеката који могу произвести буку већег интензитета и постојећих зона стамбене изградње.

Због смањења загађивања буком могуће је спровести следећу заштиту:

- на самом извору буке: техничко - технолошким решењима на уређајима који производе буку, као и учесталом строгом техничком контролом рада моторних и шинских возила и применом важећих прописа;
- на путу од извора буке до пријемника:
 - подизањем заштитних зидова типа екрана око извора буке, при чему се посебно наглашава потреба спровођења ове заштитне мере у зонама постојећих државних путева, као и општинских саобраћајница, у складу, како са прорачунима нивоа буке који се јављају у појасу са обе стране саобраћајнице, тако и са важећим прописима и стандардима за поједине градске зоне и објекте;
 - реконструкцијом саобраћајне мреже на подручју Плана (при чему примарни задатак представља изградња и реконструкција улица које су у саставу општинских и државних путева);
 - новим урбанистичко - архитектонским и грађевинским решењима уз одговарајућа хортикултурна решења у стамбеним и радним зонама (а нарочито у деловима зона где су оне у непосредној близини или се додирују);
 - на месту пријема звука: ефикасним архитектонским и грађевинским решењима (правилном локацијом извора буке, добрим избором грађевинских материјала слабе звучне проводљивости као и оних који имају повећану апсорпцију звука; при пројектовању објеката спровести одређивање правилног распореда просторија за спавање на страни куће која није окренута директно ка путу или другом извору буке, као и увођење боље звучне изолације при пројектовању и градњи стамбених објеката.

Смањењу буке од саобраћаја у насељима предвидети кроз одреднице овог Плана које се односе на унапређење саобраћајне мреже, изналагање и реализацију архитектонских, грађевинских и хортикултурних решења, на простору између саобраћајнице и околних објеката. Оне се такође односе на и успостављање оптималне и функционалне саобраћајне мреже са обезбеђивањем потребних профила, регулисање питања железничког саобраћаја, модернизацију горњег строја и слично.

Поред интервенција на постојећим саобраћајницама и зонама уз њих, израду техничке документације за нове саобраћајне системе и изградњу ових објеката, неопходно је пратити пројектовање и примену адекватних мера заштите од буке и вибрација, како на самом објекту, тако и у његовој околини, како би се штетни утицаји саобраћаја који се овим системима одвија, свели на законом прихватљиве оквире.

Емитовање буке из других објеката не сме прекорачити законске норме дефинисане „Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини“ („Сл. гласник РС“, бр. 75/10). Такође, Правилима уређења овог Плана, на нивоу урбанистичких уређајних основа за насеља, дефинисана је заузетост сваке парцеле под зеленим површинама, што такође доприноси смањивању евентуално негативних утицаја повишеног нивоа буке у животној средини. Посебно се истиче обавеза формирања зеленог заштитног појаса дуж дуж саобраћајница.

Заштита од притиска који бука врши на животну средину и људе подразумева опште и посебне мере, чијом применом се доприноси унапређењу стања у окружењу, а односе се пре свега на следеће:

- при изради техничке документације обезбедити да се за изградњу коловозног застора користи материјал који ће смањити ниво буке и вибрација;
- приликом изградње саобраћајница користити материјале који апсорбују буку;
- на саобраћајницама у стамбеним зонама, зонама туристичко-бањског комплекса и децијих игралишта одговарајућим пројектовањем саобраћајница успорити кретања возила;
- дуж прометних саобраћајница, по потреби, на деоницама поред зона становања, рекреативних површина предвидети звучне баријере (природне или вештачке);
- при пројектовању, односно изградњи објеката намењених становању, а нарочито ако је део објекта намењен пословању, односно делатностима, као и објеката или њихових делова у зони утицаја фреквентних саобраћајница, обавезна је примена техничких услова и мера звучне заштите помоћу којих ће се бука у стамбеним просторијама свести на дозвољени ниво, а у складу са Техничким условима за пројектовање и грађење зграда (Акустика у зградарству) СРПС У.Ј6.201:1990; објекте становања у непосредном окружењу извора буке звучно (акустично) изоловати користећи најбоље звучне изолаторе у складу са архитектонско-грађевинским карактеристикама објекта;
- при одређивању могућих намена делова и просторија објеката у зонама становања и пословања у њима водити рачуна о нивоу буке које исти могу да генеришу;
- сви инфраструктурни и други објекти који могу бити генератори буке, морају се извести према стандардима који обезбеђују да се бука не чује изван датог објекта;
- предузимати и остале мере из домена организације и регулисања саобраћаја које се предлажу за смањење притиска на квалитет ваздуха, с обзиром да те мере имају позитивне ефекте и на емисију буке.

Мере и услове заштите од буке јединица локалне самоуправе утврђује у складу са Законом о заштити од буке у животној средини. Обавезе јединице локалне самоуправе односе се на акустичко зонирање на територији локалне самоуправе, одређивање мера забране и ограничења у складу са Законом, доношење локалног акционог плана заштите од буке у животној средини, обезбеђење и финансирање мониторинга буке у животној средини и вршење надзора и контроле примене мера заштите од буке у животној средини.

Начине заштите и објекте за заштиту од буке и вибрација уз објекте, а поготово уз саобраћајнице, одређивати још у фази пројектовања, при чему водити рачуна да растине и шибље не смеју угрозити подземне инсталације.

Највиши дозвољени нивои буке изражени А - пондерисани нивоом у dB(A) у складу са Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр.75/2010), приказани су у табели која следи у којој се даје приказ прописаних граничних вредности индикатора буке у животној средини.

Табела Граничне вредности индикатора буке* на отвореном простору, према намени простора

Зоне	Намена простора	Највиши дозвољени ниво спољашње буке dB(A)	
		За дан и вече	За ноћ
I	Подручја за одмор и рекреацију, болничке зоне и опоравилишта, културно - историјски локалитети, велики паркови	50	40
II	Туристичка подручја, мала и сеоска насеља, кампови и школске зоне	50	45
III	Чисто стамбена подручја	55	45
IV	Пословно-стамбена подручја, трговинско - стамбена подручја, деција игралишта	60	50
V	Градски центар, занатска, трговачка, административно - управна зона са становима, зоне дуж аутопутева и магистралних саобраћајница ¹	65	55
VI	Индустријска, складишна и сервисна подручја и транспортни терминали без становања	На граници зоне бука не сме прелазити нивое у зони са којом се граничи	

* индикатор буке је акустичка величина којом се описује бука у животној средини и изражава се у dB(A)

Граничне вредности се односе на укупну буку која потиче из свих извора буке на посматраној локацији. При процени буке водити рачуна о синергијском деловању са осталим околним изворима буке.

Заштита од зрачења:

Заштита од зрачења спроводиће се уз примену законских и подзаконских мера заштите којима се спречава угрожавање животне средине и здравље људи од дејства зрачења која потичу од јонизујућих и нејонизујућих извора и отклањају последица емисија које извори зрачења емитују или могу да емитују.

Уколико током примене овог Просторног плана дође до измена законске регулативе и подзаконских аката, примењиваће се у тренутку спровођења важећа регулатива.

Заштита од јонизујућег зрачења

- На планском подручју нема постојећих нити је дозвољено постављање нових извора јонизујућег зрачења.

Заштита од нејонизујућег зрачења

За објекте трафостаница и преносне мреже који представљају изворе нејонизујућег зрачења нискофреквентног електромагнетног поља од посебног интереса, као и изворе високофреквентног електромагнетног поља треба обезбедити да у зонама повећане осетљивости буду испоштована базична ограничења изложености становништва, електричним, магнетским и електромагнетским пољима, према Правилнику о границама излагања нејонизујућим зрачењима („Службени гласник РС“, број 104/09), а нарочито:

- одговарајућим техничким и оперативним мерама обезбедити да нивои излагања становништва нејонизујућим зрачењима, након изградње трафостаница, не прелазе референтне граничне нивое излагања електричним, магнетским и електромагнетским пољима, и то: вредност јачине електричног поља (E) не прелази 2 kV/m, а вредност густине магнетског флукса (B) не прелази 40 μT,
- трансформаторске станице у оквиру објеката не планирати уз стамбени простор (дечије, спаваће, дневне собе и сл), односно канцеларијски простор намењен дужем бораваку људи, већ уз техничке просторије, оставе и слично.

Приликом постављања објеката трафо станица и уређаја и припадајућег антенског система базних станица мобилне телефоније, поштовати прописана удаљења.

Мера заштите од нејонизујућег зрачења је да се приликом планирања и реализације обезбеде одстојања у складу са законским прописима, унутар којих није дозвољено планирање и изградња објеката за дужи боравак људи, тј. не планирати намене попут становања, спорта, рекреације, јавних установа социјалне и здравствене заштите и сличних делатности које подразумевају дужи боравак људи.

Припрема за изградњу, постављање и употребу нових извора нејонизујућег зрачења, односно реконструкцију постојећих извора нејонизујућих зрачења, врши се уз:

- прибављање услова и мера заштите животне средине које издаје надлежни орган у складу са прописима којима се уређује заштита животне средине;
- процену утицаја на животну средину у поступку који спроводи надлежни орган пре издавања грађевинске дозволе за нову изградњу, односно постављање и употребу у складу са прописима којима се уређује процена утицаја на животну средину.

У поступку издавања услова и мера заштите животне средине, односно одлучивања о потреби процене утицаја на животну средину корисник извора нејонизујућег зрачења од посебног интереса подноси надлежном органу стручну оцену оптерећења животне средине као доказ да тај извор неће својим радом довести до прекорачења прописаних граничних вредности.

Ради заштите од нејонизујућег зрачења није дозвољено планирање и постављање уређаја и припадајућег антенског система базних станица мобилне телефоније на објектима дечијих вртића, школа и простора дечијих игралишта.

Минимална потребна удаљеност базних станица мобилне телефоније од објеката дечијих вртића, школа и простора дечијих игралишта, односно ивице парцеле дечијег вртића и дечијих игралишта, не може бити мања од 50,0m.

Антенски системи базних станица мобилне телефоније у зонама повећане осетљивости, могу се постављати на стамбеним и другим објектима на антенским стубовима под условом да:

- висинска разлика између базе антене и тла износи најмање 15 m;
- удаљеност антенског система базне станице и стамбеног објекта у окружењу износи најмање 30 m;
- удаљеност антенског система базне станице и стамбених објеката у окружењу може бити мања од 30 m, искључиво када је висинска разлика између базне антене и кровне површине објекта у окружењу износи најмање 10m.

При избору локације за постављање антенских система базних станица мобилне телефоније узети у обзир следеће:

- могућност постављања антенских система на постојећим антенским стубовима других оператера, грађевинама попут димњака топлана, водоторњева, стубова са рефлекторима, телевизијских стубова и сл.;

- неопходност поштовања постојећих природних обележја локација и пејзажа, избегавати просторе излетишта, заштићена природна добра, заштићене културно-историјске целине, парковске површине и слично.

Инвеститор је дужан да се обрати надлежном органу за заштиту животне средине који ће утврдити потребу израде Студије о процени утицаја.

Заштита биљног и животињског света:

Заштита вегетације, посебно шумске и животињског света спроводиће се перманентно како кроз израду одговарајуће документације, тако и кроз спровођење активности планираних посебним документима које треба донети у складу са законом (шумско – привредне, ловне и пољопривредне основе, као и урбанистички планови за поједина насеља и зоне у којима се планирају непољопривредне активности).

Републички прописи о шумама и шумском земљишту представљају добро полазиште за дефинисање општих и посебних мера заштите шумске вегетације (у смислу њеног узгоја, одржавања, забране пустошења, промене намене и режима коришћења итд).

Због заштите планског подручја од штетног дејства бујичних токова и ерозије, заштита вегетације је неопходна на ширем простору у оквиру сливних подручја водотокова који протичу кроз планско подручје.

Због комплексног значаја очувања вегетације, посебно се наводе опште мере за заштиту шумске вегетације које предвиђају следеће:

- израда нове шумско привредне основе;
- контрола сече уз обавезно одабирање и обележавање стабала у складу са упутствима из шумско - привредних основа;
- забрана промене намене и режима коришћења шуме и шумског земљишта која није у складу са шумско - привредном основном
- забрана пустошења, кречења и чисте сече која није одобрена као редован вид обнављања шума (сеча ретких стабала, подбељивање стабала, паша и брст коза, ширење, сакупљање шушња и маховине и слично, активности које могу угрозити шуму)
- забрана сече четинарских стабала
- забрана неконтролисаног сакупљања шумских плодова и лековитог биља
- контролисана испаша у шумама
- гајење само оних врста дивљачи и у оном броју који не омета правилно газдовање шумом.

Планским мерама ће се обезбедити заштита живог света кроз:

- заштиту при извођењу грађевинских радова;
- контролисану примену хемијских препарата и паљења вегетације;
- планско организовање лова, риболова и ловног туризма; и
- посебне мере заштите треба предузети ради омогућавања кретања животиња на правцима који су пресечени путем или пругом, у циљу стварања услова за несметан пролазак животињских врста; у том смислу пројектовати подвожњаке за животиње, тзв. „еколошке коридоре“.
- неопходно је планирати сађење оних врста које су отпорније на емисије негативног дејства загађеног ваздуха дуж путева.
- постојећа и планирана вегетација у насељима (дрвореди, скверови, гробља, парковске и друге уређене зелене површине, као и вегетација на обалама река и на стрмим падинама) такође захтева адекватну заштиту и одржавање (посебно због загађености ваздуха и неконтролисаног одлагања смећа који штетно утичу на развој биљних врста); због тога она треба да буде правилно одабрана и одржавана, како би у потпуности остварила своје санитарне, хигијенске, пејзажно - архитектонске и друге мелиоративне улоге.
- штовање прописа за заштићене биљне и животињске врсте;
- поштовање прописа на Значајном подручју за птице (IBA- Important Bird Areas) и подручју које је дефинисано у оквиру EMERALD мреже, а представља део европске еколошке мреже за очување дивље флоре и фауне;
- контролисана експлоатација лековитог биља;
- планско организовање лова, риболова и ловног туризма;
- планску сечу шума.

Остали аспекти заштите животне средине:

Заштита пољопривредног и шумског земљишта врши се планираним променама основних намена и коначним утврђивањем примарне намене на основу еколошког бонитирања и стања на терену. Утврђеним наменама простора и режимима коришћења по зонама заштите, штите се и иначе стабилни екосистеми и биодиверзитет (значајног обима).

Заштита шума, шумског земљишта и дивљачи обезбеђује се забраном и спречавањем:

- пустошења и крчења шума, као и чистим сечама, које нису редован начин обнављања;
- сече ретких врста дрвећа;
- криволова, паше, брста, жирења, гајења лисничких и кресаничких шума;
- сакупљања (ван контроле) шумских плодова, лековитог биља, шушња и маховине;
- коришћења (ван контроле) камена, шљунка, песка, хумуса, земље, тресета;
- непланских сеча семенских стабала и састојина;
- самовласног заузимања шума и шумског земљишта;
- одлагања смећа, отпада и других штетних и опасних материја, односно спровођењем мера и активности у

заштити од болести, штетних инсеката, корова, пожара, паразитских биљака, дивљачи, стоке, абиотичких и других чинилаца.

Неопходно је:

- посебан надзор, нарочито у сушним периодима, над кретањем чобана, ловаца, шумских радника – у вези са ложењем ватре;

- организовање службе осматрања и дојаве;

- адекватна заштита од биљних болести и инсеката, уз постављање контролних стабала и феромона, у циљу праћења бројности популације штетних инсеката;

- шумско-узгојне радове (пошумљавање голети, мелиорација, окопавање и прашење култура, сеча изданака и избојака, сеча чишћења у културама, прореде, санитарне сече, природно обнављање шума и др) спроводити искључиво у складу са смерницама прописаним у општој основи (усклађеној са актуелним законским и подзаконским актима);

- заштиту, гајење и лов-коришћење дивљачи спроводити у складу са ловним основама "Рyј" и "Јерма".

Заштита грађевинског земљишта се обезбеђује кроз обавезе или забране утврђене правилима уређења и грађења, према конкретним наменама и простору.

За заштиту од деградације и загађивања **земљишта** оштећеног експлоатацијом минералних сировина предвиђена је рекултивација и ремедијација локације. Предвиђена је и санација и ремедијација загађених водотокова.

У хитне интервенције на подручју Општине спада уклањање повремених, спонтано формираних **депонија**, затварање и санација постојећег несанитарног сметилишта и обезбеђење трансфер станице.

Ради спречавања евентуалног штетног дејства нових **привредних објеката** (услед прекомерне емисије штетних материја), треба их обавезати на уградњу савремених технологија, код којих емисија не прелази законом прописане нивое.

Извесне конфликтне ситуације би се могле јавити и у погледу коришћења простора на подручјима заштићеним због вредности природе.

Заштиту **деградираних и девастираних** површина (ерозијом, поплавама,...) треба обезбедити санацијом и ревитализацијом, а потом и уређењем.

Дефинисањем угрожености животне средине на подручју Просторног плана, утврђују се пропозиције заштите за свако подручје различитог квалитета животне средине:

1. Спречавање даљег загађења и побољшања постојећег стања се спровode на подручју загађене и деградиране животне средине. На простору обухваћеног Просторним планом у ову категорију се сврставају подручја на којима се јављају клизишта. Клизишта угрожавају путеве и речна корита и неопходно је извршити санацију таквих места и спречити њихово ширење;

2. за подручја угрожене животне средине, где се повремено јавља прекорачење граничних вредности, спровode се принципи одрживог коришћења ресурса, уз спровођење мера унапређења квалитета животне средине. Ова категорија обухвата подручја интензивне пољопривреде, деонице уз државне путеве на којима се јавља интензивни саобраћај. На овом подручју потребно је вршити контролу употребе агрохемијских средстава који угрожавају квалитет земљишта и подземних вода;

3. подручја квалитетне животне средине имају релативно позитиван утицај на човека, квалитет живота и живи свет и морају се спроводити мере како би се тај позитиван утицај увећао и како би се елиминисали постојећи загађивачи и спречио настанак нових. То су подручја шума и шумског земљишта, ливада, пашњака;

4. у подручјима веома квалитетне животне средине треба обезбедити очување постојећег квалитета животне средине. Овде спадају природне вредности, заштићена природна богатства, објекти геонаслеђа. На подручју Просторног плана, то је подручје Суве планине која малим делом захвата северни део Општине, клисура реке Јерме и Венерина падина. У наредном периоду потребно је очувати природна богатства ових предела, минимизирати антропогене утицаје на овом подручју.

ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕДЕЛА

На простору региона налазе се подручја од изузетног националног и међународног значаја са аспекта заштите птица, IBA - подручја (Important Bird Areas), као и мрежа заштићених природних подручја NATURA 2000 и "Емералд мрежа", подручја еквивалентног приоритета за заштиту и управљање.

IBA подручја представљају глобалну мрежу подручја од изузетне важности за заштиту птица. Критеријуми на основу којих се одређују ова подручја дефинисала је међународна организација за заштиту птица Birdlife International. IBA подручја која се налазе на предметном простору су: Сува планина, делови масива планине Голем Стол.

NATURA 2000 је конципирана као европска мрежа заштићених природних подручја. Циљ формирања ове мреже је да обезбеди дугорочни опстанак најугроженијих и највреднијих врста и станишта Европе.

Изван земаља чланица ЕУ, дефинисана је "Емералд мрежа", односно подручја еквивалентног приоритета за заштиту и управљање.

IBA подручја, подручја NATURA 2000 и "Емералд мрежа", тренутно немају посебну правну заштиту, али ће иста представљати саставни део еколошке мреже, дефинисане Законом о заштити природе. Успостављање ових мрежа подразумеваће посебан статус заштите еколошки значајних подручја. Кроз процес интеграције у ЕУ, Република Србија ће у скорој будућности имати обавезу развијања оваквих еколошких мрежа у складу са европском Директивом о птицама, Директивом о стаништима, као и осталом законском регулативом која се примењује у ЕУ.

Подручје општине Бабушница, према европској класификацији **предела** (European Landscape Classification Map), припада средишњем српско-балканском макрорегиону, хетерогеног предеоног обрасца, код кога је предвиђено очување локалне структуре (отворених поља у претежно шумским пределима, подизање високих шума и линијских зелених коридора, мултифункционално коришћење, избегавање градње у плавним и ерозионим подручјима, очување мреже насеља и изградња у складу са традицијом, очување и планирање бачија, усклађивање инфраструктурних објеката са карактером предела).

Карактер простора Општине последица је истоветних културних особености и истих (и истовремених) друштвено-економских промена (што скупа доприноси стварању локалног идентитета), али и предеоне разноврсности територије (што доприноси партиципирању локалног у успостављању регионалног идентитета).

У односу на основни развојни карактер, односно степен очувања/модификације природног предела, разликују се природни и културни предели, где се у оквиру културних разликују рурални и урбани предели, одређени карактером и интензитетом промена, коришћењем и насељавањем простора.

- Природне пределе планског подручја чине специјални резервати природе (постојећи и предложени), у којима ће се планским решењима Просторног плана и даљих планских разрада, у складу са режимима заштите, обезбедити заштита структуре предела и биодиверзитета, неометано функционисање природних процеса, успостављање и очување еколошких мрежа, као и ревитализација и рестаурација нарушених природних и естетских вредности. Неопходно је рекогносцирање целокупне територије Општине, ревалоризација и презентација вредности (природних, културно-историјских и естетских) са становишта екологије, заштите и коришћења у условима одрживости. Ови се предели, по правилу, штите.

- Културни предели се утврђују интегралним вредновањем природних и културних вредности предела, првенствено репрезентативних предела:

а) као предео са елементима урбаног издваја се Бабушница, а елементе урбаног има и Звонце, посебно због значаја за квалитет живота становништва;

б) остало подручје представља рурални предео.

Планска решења која се односе на **заштиту предела**:

- одржавање разноврсности врста и животних заједница (биоценоза) специфичних за дотичну природну средину кроз одржавање и развој подручја и заштиту врста и биотопа, као и одржавања типичних и/или ретких абиотичких услова станишта;

- заштита слике предела типичне за природну и културну средину, као и заштита живописних предела и предеоних елемената за потребе рекреације на отвореном, кроз управљање развојем специфичним за тај простор и заштиту подручја од штетних утицаја нпр. буке и загађења ваздуха;

- одржавање способности биолошког функционисања и неоптерећености земљишта кроз заштиту и унапређивање природних својстава и разноврсности земљишта, микрофлоре и фауне, као и заштита земљишта од преизграђивања, ерозије и имисија;

- одржавање функционисања кружног тока воде кроз поновно обogaћивање подземних и површинских вода, као и система текућих вода;

- заштиту од буке у подручјима становања, рада и рекреације и заштита од буке у стаништима дивљих животиња.

У складу са ППППН Специјалног резервата природе „Јерма“ **концепција заштите, уређења и развоја предела** подразумева различите приступе обезбеђивања квалитета предела, који се утврђују Студијом о пределима, а у односу на циљеве просторног развоја и то:

- развој усклађен са специфичним развојним и регионалним карактером предела и физичком структуром насеља на целој територији;
- промоција, заштита и одрживо коришћење проглашеног природног и културног наслеђа (предела и природних и културних вредности у насељима) и њихово повезивање у простору (локалне, регионалне, државне еколошке и културне мреже);
- јачање и промовисање постојећих и креирање нових вредности у просторима у којима је вредност предела и амбијената насеља од посебног значаја за развој (туристичка, културна подручја) и/или представљају део интернационалних мрежа и пограничних области;
- санација и креирање нових вредности у просторима у којима је вредност предела у потпуности деградирана па је могућа рестаурација или креирање нових вредности;
- минимизирање негативних и стимулисање позитивних утицаја новог развоја на карактер и диверзитет предела у просторима са развојним приоритетом.

Док ће природни предели по правилу да се штите, заштита културних предела је заснована на интегралном вредновању природних и културних вредности предела и обухвата препознатљиве и репрезентативне пределе и насеља, делове предела са ретким или јединственим обрасцима предеоне структуре/физичке структуре насеља, појединачне и груписане објекте културног наслеђа у пределима, као и сва проглашена природна добра. У циљу обезбеђења специфичног карактера предела, којим се чува предеони диверзитет, идентитет и повезаност, врши се диференцирање простора.

Природне пределе (специјалне и строге резервате природе, зоне првог режима заштите у заштићеним подручјима) је у планским решењима и плановима управљања потребно заштитити, тј. обезбедити заштиту структуре предела и несметано функционисање природних процеса, заштиту биодиверзитета, као и очување и успостављање еколошких мрежа. Тамо где су нарушене њихове природне и естетске вредности треба омогућити санацију (ревитализацију и рестаурацију) у складу са режимом заштите. Такође је потребно обезбедити ревалоризацију вредности и еколошки сензитивну презентацију природних, културно-историјских и естетских вредности у циљу едукације и јачања свести о њиховом значају, као и очување аутохтоног становништва и њиховог укључења у процес одрживог развоја заштићеног предела.

Развој руралних предела заснива се на уважавању њиховог специфичног предеоног карактера, затечених вредности и капацитета предела. Планским решењима је потребно омогућити:

- очување и унапређење карактеристичне структуре и слике руралних предела кроз очување карактеристичног предеоног обрасца заснованог на коришћењу земљишта, односу изграђеног и отвореног простора и карактеру изграђивања: подстицањем традиционалних облика коришћења земљишта, регулацијом грађења и уређивања простора у складу са карактером предела и традицијом грађења; спречавањем ширења насеља и заустављањем непланске изградње (викенд насеља), стимулисањем коришћења постојећег грађевинског фонда, усклађивањем изградње инфраструктурних коридора и објеката са карактером и капацитетом предела и очување и афирмацију карактеристичних културних и природних елемената у структури и слици предела (морфологија терена, водотокови, шуме, живице, засади, насеља, објекти), и креирање нових "икона" - репера и симбола;
- креирање позитивног архитектонског идентитета насеља у руралним пределима, треба заснивати на очувању и ревитализацији традиционалне архитектуре и постојећег квалитетног грађевинског фонда, као и на новој изградњи која уважава специфични рурални карактер физичке структуре насеља.

ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА

Према Решењу о условима заштите природе које је донело Министарство заштите животне средине (Број: 353-02-02558/2022-04 од 25.08.2022.год.), Планом се прописују следећи услови и мере заштите природе:

На простору Специјалног резервата природе "Јерма" у режиму III степена заштите, испоштовати све забране и ограничења према Уредби о проглашењу Специјалног резервата природе "Јерма" („Службени гласник РС”, број 101/14), Закону о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10- исправка, 14/16, 95/18 - др. закон и 71/21) и Уредби о режимима заштите („Службени гласник РС”, број 31/12):

У режиму заштите III степена могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктурну и другу изградњу.

<p><u>На простору режима заштите III степена забрањује се:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>промена намене површина која може имати утицај на темељне вредности заштићеног подручја;</u> 2) <u>пustoшење и крчење шумског комплекса, као и свака непланска сеча и уништавање;</u> 3) <u>уклањање аутохтоних врста дрвећа и жбуња осим узгојно-санитарних радова и активности на очувању локалитета са реликтном шумском вегетацијом;</u> 4) <u>уништавање, узнемиравање, сакупљање и предузимање других активности којима би се могле угрозити биљне и животињске врсте и њихова станишта обухваћене националном и међународном легислативом;</u> 5) <u>радови којима се могу нарушити естетске и амбијенталне вредности заштићеног подручја и погоршати карактеристике његове примарне вредности;</u> 6) <u>извођење земљаних, грађевинских и других радова којима се може оштетити или угрозити заштићено подручје и његова околина;</u> 7) <u>извођење активности које могу довести до оштећења или деградације објеката геонаслеђа;</u> 8) <u>узимање фосилних материјала са геолошких профила.</u> <p><u>На простору режима заштите III степена ограничава се:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>одлагање отпада у границама заштићеног подручја;</u> 2) <u>инфраструктурно опремање и уређење простора за потребе рекреације и туризма, образовног и научног рада, планинарских активности и друго;</u> <p><u>уређење и унапређење амбијенталне разноврсности предеоног лика и високих квалитета елемената животне средине.</u></p>	<p><u>На простору Специјалног резервата природе "Венерина падина" у режиму II степена заштите, испоштовати све забране и ограничења према Уредби о проглашењу Специјалног резервата природе "Венерина падина" („Службени гласник РС", број 4/05), Закону о заштити природе („Службени гласник РС", бр. 36/09, 88/10, 91/10 - исправка, 14/16, 95/18 - др. закон и 71/21) и Уредби о режимима заштите („Службени гласник РС", бр. 31/12);</u></p> <p><u>На подручју режима заштите II степена забрањује се:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>извођење радова и активности којима се мења режим и квалитет вода (испуштањем отпадних вода и др.) које дотичу на заштићено природно добро;</u> 2. <u>изградња стамбених, викенд и других објеката;</u> 3. <u>изградња инфраструктуре и провођење електро или других инсталација, ширење и асфалтирање дела пута који пролази кроз заштићено природно добро, као и паркирање и дуже задржавање возила на том делу пута;</u> 4. <u>експлоатисање бигра и других минералних сировина;</u> 5. <u>сеча шуме, кошење траве, уклањање, паљење или било који други вид уништавања вегетације и обављање других шумских, пољопривредних, техничких и земљишњих радова који могу нарушити естетске и друге вредности заштићеног добра и простора;</u> 6. <u>напасање стоке и приступ домаћих животиња, као и формирање пешачких стаза и пролаз кроз станиште;</u> 7. <u>уношење алохтоних врста;</u> 8. <u>сакупљање свих врста флоре и фауне у било које сврхе, као и сакупљање и чување из корена заштићене врсте;</u> 9. <u>употреба хербицида и других хемијских агенаса који негативно утичу или уништавају биљне врсте;</u> 10. <u>складиштење или депоновање комуналног или било каквог другог отпада или материјала.</u> <p><u>На подручју режима заштите II степена обезбеђује се: изградња одливног система канала ради одвођења вишка воде која отиче са станишта; уређивање прилаза до станишта венерине власи, оградивање станишта и постављање рампе на делу пута који води кроз резерват ради контролисаног проласка само службених возила; извођење радова на спровођењу мера техничке заштите (проређивање вегетације и др); уређење и опремање подручја за пријем посетилаца.</u></p> <p><u>На подручју које се налази у обухвату еколошке мреже Републике Србије, потребно је придржавати се мера заштите прописаних Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС", бр. 102/10), посебно следећих:</u></p> <p><u>а) забрањено је уништавање и нарушавање станишта, као и уништавање и узнемиравање дивљих врста.</u></p>
--	---

б) забрањена је промена намена површина под природном и полуприродном вегетацијом (шуме, ливаде, пашњаци итд.).

в) предузети мере којима се обезбеђују спречавање, односно смањење, контрола и санација свих облика загађивања;

У складу са наведеним прописаним забранама и ограничењима:

Планирани вид туризма на простору Специјалног резервата природе "Јерма", а у оквиру излетничких, сеоских, шумских, планинских, речних, језерских и других интереса и локалитета, приоритетно усмерити на чување, одржавање, презентацију, праћење и унапређење стања заштићеног подручја, уређење простора за потребе туризма и рекреације, као и одрживог коришћења природних ресурса;

Приоритетне и друге активности, на простору читавог Специјалног резервата природе "Јерма" и Специјалног резервата природе "Венерина падина" не смеју бити у међусобној колизији, посебно не са активностима везаним за чување одржавања и унапређење стања подручја. Планира се очување и унапређење природних вредности подручја, њихово наменско коришћење за научна истраживања, едукацију и презентацију у складу са режимом заштите;

Стимулисати развој активности и делатности које су у складу са принципима одрживог развоја и прописаним режимом заштите;

Препоручује се коришћење одрживе архитектуре која поштује природно окружење, која се састоји од зелених или рециклираних материјала и која користи алтернативне изворе енергије, смањује негативан утицај на животну средину, повећава ефикасност и умереност у коришћењу материјала, енергије и развојног простора;

Омогућити коришћење грађевинског материјала, тј. еколошки прихватљивог грађевинског материјала, који утиче на побољшање укупног квалитета живота и животне средине, као и могућност коришћења техника и система који су енергетски ефикасни;

Препоручује се коришћење природног биолошког пречистача отпадних комуналних вода, применом процеса екоремедијације, односно пречистач екосистемски процесор (мултифункционални систем, који симулирањем природних процеса врши пречишћавање отпадних вода, производњу биомасе за енергетске потребе, чини ново станиште за биљке и животиње и врши додатну производњу кисеоника);

Омогућити изградњу планираних објекта са бољим природним осветљењем и соларним панелима, који смањују зависност од вештачког светла и коришћења електричне енергије у објекту;

Грејање објекта организовати по одговарајућим еколошким стандардима са циљем повећања степена енергетске ефикасности;

Приликом планирања намене површина, зонирати функционално различите намене, груписати компатибилне садржаје и активности на грађевинском земљишту и раздвојити функције, зоне и објекте који се међусобно угрожавају одређивањем неопходних заштитних растојања;

Укупну процентуалну заступљеност слободних зелених површина максимално задржати, уз могућност другачијег просторног распоређивања. Планирати повећање процента зелених површина у циљу очувања и унапређења животне средине, а у интеракцији са наменом простора;

Обезбедити заштиту и коришћење вода интегралним управљањем водама, спровођењем мера за очување површинских и подземних вода и њихових резерви, квалитета и количина;

Очувати пољопривредно земљиште наменским коришћењем, успостављањем ефикасних механизма контроле спровођења одговарајућих урбанистичких и просторно - планских мера и водећи рачуна о његовом потенцијалу и производној вредности;

Спровојити планско и одрживо газдовање шумским ресурсима (коришћење, унапређење и заштита) као и пошумљавање предела који су приоритетни за пошумљавање (еродирани површине, потенцијална клизишта, позиције ветрозаштитних појасева, повезивање одвојених шумских комплекса, туристички локалитети). Препоручује се употреба аутохтоних врста за ново пошумљавање;

Тежити очувању и заштити високог зеленила и вреднијих примерака дендрофлоре (појединачна стабла, као и групе стабала);

Обезбедити примарно сакупљање комуналног и индустријског отпада, као и одвојено сакупљање рециклабилног отпада на посебним уређеним локацијама, спречити неадекватно одлагање отпада и формирање сметлишта, затворити и санирати постпјећа сметлишта комуналног отпада, подстицати рециклажу и поновно искоришћење отпада ради очувања природних ресурса и животне средине;

Приликом озелењавања простора, предност дати аутохтоним врстама (минимално 50% врста), отпорним на аерозагађење, које имају густу и добро развијену крошњу. Као декоративне врсте могу се користити и врсте егзота које се могу прилагодити локалним условима, а да при том нису инвазивне и алергене (тополе и сл.). Инвазивне

(агресивне, алохтоне) врсте у Србији су: *Acer negundo* Гасенолиснијавор или негундовац), *Amorpha fruticosa* (багремац), *Roblnia pseudoacacia* (багрем), *Ailanthus altissima* (кисело дрво), *Fraxinus americana* (амерички јасен), *Fraxinus pennsylvanica* (пенсилвански јасен), *Celtis occidentalis* (амерички копривић), *Ulmus pumila* (ситнолисни или сибирски брест), *Prunus padus* (сремза), *Prunus serotina* (касна сремза);

Приликом даље планске разраде проценити и дефинисати нове (реалне) капацитете у односу на постојеће у погледу инфраструктурне опремљености и степена изграђености простора. Параметре за изградњу прилагодити капацитетима предметног подручја природним вредностима и реалним могућностима за инфраструктурну опремљеност;

Применити сва важећа општа правила и сулове парцелације, регулације и изградње којима се одређују величина, облик, површина и начин уређења грађевинске парцеле, регулационе и грађевинске линије, правила изградње, одређивање положаја, висине и спољног изгледа објекта, а у циљу очувања природних вредности;

Материјализација објекта треба да буде у складу са наменом у зависности од имплементирања у амбијенталну целину и да допринесе формирању визуелног идентитета;

Уколико се током планираних радова наиђе на геолошко-палеонтолошке или минералошко-петролошке објекте, за које се претпоставља да имају својство природног добра, сходно Закону о заштити природе извођач је дужан да обавести Министарство заштите животне средине, односно предузме све мере како се природно добро не би оштетило до доласка овлашћеног лица.

ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Културна добра се штите интегрално са простором у коме се налазе (посебно од неконтролисане урбанизације и изградње). Просторним планом се стварају услови за пуно коришћење културне баштине за развој и напредак Општине. Културна добра која су већ заштићена проглашењем и уписом у Регистар, задржавају стечени статус (према Регистру).

На територији општине Бабушница ЗАШТИЋЕНА НЕПОКРЕТНА КУЛТУРНА ДОБРА су:

-СК 347 Манастир Св. Петке у Горчинцу, к.п. бр. 940 К.О. Горчинце;

-СК 127 Српско војно утврђење у Горњем Стрижевцу;

-СК 359 Зграда Омладинског и Пионирског дома, Основне партизанске школе и седиште Окружног комитета СКОЈ-а од 1943-1944. године у Раковом Долу, к.п.бр. 1828 КО. Раков Дол.

На територији Општине има и евидентираних непокретних културних добара:

- Цркве, манастири и остали сакрални објекти

1. Црква посвећена Св. Николи у Бабушници
2. Манастир Св. Илије код села Братинац
3. Црква посвећена Св. Николи у Великом Боњинцу
4. Црква Св. Арханђела у Горњем Крњину
5. Црква Св. Николе из 1857. у Стрижевцу
6. Манастир Св. Петке код Стрижевца
7. Стара црква у селу Драгинцу
8. Црква Св. Тројице из 1924. у Драгинцу
9. Црква посвећена Св. пророку Илији у Љубераћи
10. Црква Чатмара из 1939. у Остатовици
11. Манастир Св. Кирик из 1860. у Радињинцима
12. Црква посвећена Св. Тодору из 1924. у селу Стол
13. Црква посвећена Св. Николи у Стрелцу
14. Црква посвећена Св. Богородици у Стрелцу
15. Црквиште где се народ окупља на Спасовдан код Сурачева
16. Манастир Св. Петка код села Стол
17. Манастир Св. Димитрије у Вави
18. Локалитет са остацима манастиришта код села Драгинца
19. Базилика и средњовековна црква на локалитету "Крст" у атару села Грнчар

ДОБРА КОЈА УЖИВАЈУ ПРЕТХОДНУ ЗАШТИТУ:

- Археолошка налазишта

- **Село Александровац**

1. Локалитет: Турска кула на имању породице Стаменковић

- **Бабушница**

2. Локалитет стадион
3. Локалитет Манастириште
4. Локалитет "Три бреста"-падина испод гробља
- **Село Богдановац**
5. Локалитет Вигњиште
6. Локалитет Гробље у махали Сечинице
7. Локалитет Селиште-Старо село
8. Локалитет Крст (махала Сечинце)
9. Локалитет баба Мицина њива испод гробља у Богдановцу
- **Село Братишевац**
10. Локалитет Романија
11. Локалитет манастир Св. Илије
12. Локалитет Црква на сеоском гробљу
13. Локалитет селиште
14. Локалитет Прогон
15. Локалитет Чешљикар
- **Село Брестов дол**
16. Локалитет Црква
17. Локалитет Рунђула
- **Село Вава**
18. Локалитет Лешје
19. Локалитет Свети Спас
- **Село Велико Боњице**
20. Локалитет Гатајина црква
21. Локалитет Латинско гробље код камене ћуприје
22. Локалитет Рудине-Латинско гробље
23. Локалитет црква Св.Николе
24. Локалитет Вирови
25. Локалитет старо гробље
- **Село Горње Крњино**
26. Локалитет чесма Провалија
27. Локалитет Старо гробље у окућници породице Душана Петровића
28. Локалитет Петровски крст
29. Локалитет Света Среда
30. Локалитет Провалија
- **Село Горњи Стрижевац**
31. Локалитет Црква Св. Николе
32. Локалитет окућница Божидара Пејчића
33. Локалитет Бербеч
34. Локалитет Ковачев Рид
- **Село Горчанице**
35. Локалитет Кушино Градиште
36. Локалитет Манастир Св. Петке
37. Локалитет Велковица-Велкова падина
38. Локалитет Селиште
- **Село Грнчар**
39. Локалитет Црквиште Св. Јована
40. Локалитет Кулиште Царичин град
- **Село Дол**
41. Локалитет Царина
42. Локалитет Лазове
- **Село Доњи Стрижевац**
43. Локалитет Св. Јеремија шанац
44. Локалитет Јалије-њива Станка Вељковића
- **Село Драгинац**
45. Локалитет Росуља-Касапница

46. Локалитет Руселија
- **Село Дучевац**
47. Локалитет Кале
48. Локалитет Црквиште
49. Локалитет Врело
50. Локалитет Крст
51. Локалитет Султанин гроб
- **Село Завидинце**
52. Локалитет Кула
53. Локалитет Чукар Даринкина црква
54. Локалитет Власинско гробље
55. Локалитет Манастир Св. Илије
- **Звоначка бања**
56. Локалитет Старо купатило
57. Локалитет Бањиште-окућница Мите Миланова
- **Село Звонци**
58. Локалитет Баре
59. Локалитет Црквиште
60. Локалитет Старо гробље-Петров крст
- **Село Извор**
61. Локалитет Врело
62. Локалитет Градиште- Обушак
63. Локалитет Црквиште
64. Локалитет пећина Жељкина дупка
65. Локалитет Николина пећина
66. Локалитет Корењача
67. Локалитет Долина
68. Локалитет Махала Трајковци
- **Село Јасенов дел**
69. Локалитет Коњарник
70. Локалитет Асеново Кале
71. Локалитет Црквиште
72. Локалитет Ширин - Грамађа
- **Село Калуђерово**
73. Локалитет Манастир
- **Село Камбелевац**
74. Локалитет Плуждина
75. Локалитет Малиница
76. Локалитет Вирови
77. Локалитет Плуждина окућница Љубише Манића
78. Локалитет Црквиште-заветни крст
79. Локалитет Калуџер
80. Локалитет Селиште-старо село
- **Село Кијевац**
81. Локалитет Војна црква
82. Локалитет Големи стол
83. Локалитет Голема дувка
84. Локалитет Пећина испод локалитета Војна црква
- **Село Линово**
85. Локалитет Ограња Црква Св. Тројице
86. Локалитет Гробље
87. Локалитет Чемерикова ливада
- **Село Љуберађа**
88. Локалитет Равно Градиште
89. Локалитет Плато испод градишта
- **Село Модра стена**

90. Локалитет Манастирише
91. Локалитет Црква Св. Ђорђа
- **Село Нашушковица**
92. Локалитет Градиште
93. Локалитет Плато испод Градишта
94. Локалитет Црквиште (пећина)
- **Село Остатовица**
95. Локалитет Кула на Остатовичкој чуки
96. Локалитет Црква
- **Село Проваљеник**
97. Локалитет Црквиште
98. Локалитет Градиште
99. Локалитет Мастиште
100. Локалитет Чесма код Мастиште
101. Локалитет Слатина
102. Локалитет Проваљеничко врело
103. Локалитет Златар
104. Локалитет Чукар
105. Локалитет баште код Гробља
106. Локалитет њиве код Гробља
- **Село Радињице**
107. Локалитет Црква Св. Ђирика
108. Локалитет Мали Сип- Нади Бук
109. Локалитет Лешје
110. Локалитет Света Тројица, Турско гробље
- **Село Радосин**
111. Локалитет Латински рид
112. Локалитет Манастир Ћелије
- **Село Радошевац**
113. Локалитет Ограња код гробља
114. Локалитет Големо Градиште
115. Локалитет Селиште
116. Локалитет Црква Св. Пантелејмона
117. Локалитет Баште испод Врела
118. Локалитет Лешје-Крст
- **Село Ракита**
119. Локалитет Јасен Дел
- **Село Раков Дол**
120. Локалитет Манастир Св. Петра и Павла
121. Локалитет Некропола поред Манастира Св. Петра и Павла
- **Село Ралин**
122. Локалитет Гробље код Камене ћуприје
- **Село Ресник**
123. Локалитет Лесковац
124. Локалитет Соколово
- **Село Стол**
125. Локалитет Мали Стол
126. Локалитет Улаз
127. Локалитет Њиве на одијало
128. Локалитет Црква Св. Петке
129. Локалитет Старо гробље у окућници Драгана Живковића
- **Село Стрелац**
130. Локалитет Кале Градиште
131. Локалитет Црква успења пресвете Богородице
132. Локалитет Манастир
133. Локалитет Дел

134. Локалитет Ливађе испод Саљиног камена
 - **Село Студена**
135. Локалитет Радино
 136. Локалитет Мртваца
 137. Локалитет Црква
 138. Локалитет Старо гробље- Мило на путу за махалу Равниште, Крст
 139. Локалитет Јасење
 - **Село Сурачево**
140. Локалитет Црква у окућници Лазара Соколовића
 141. Локалитет Бабинци
 142. Локалитет Баре
 143. Локалитет Градине у центру села-Чесма
 144. Локалитет Турско гробље испод махале Далапчије
 145. Локалитет Ђавоља дувка-пећина
 - **Село Црвена Јабuka**
146. Локалитет Безубачки камен
 147. Локалитет Дрењак Градиште
 148. Локалитет Јонина падина
 149. Локалитет Црква Св. Цара Константина
 - **Село Штрбовац**
150. Локалитет Градиште
 151. Локалитет Манастир Св. Јована
 152. Локалитет Црква Св. Петке (Латинска црква)

Међу ОСТАЛИМ ОБЈЕКТИМА са издвајају се још и:

- Објекти градске архитектуре
 1. Стамбено-трговачке зграде из 1933. год. у Ул. 7.јули бр. 7 и бр. 9 у Бабушници
- Објекти народног градитељства
 1. Зграда у Раковом Долу
- Споменици и спомен обележја НОР, радничког покрета и ранијих ратова за ослобођење
 1. Спомен пирамида на брду званом "Талабац" изнад села Раков Дол
 2. Зграда у којој је током НОР-а деловао Окружни комитет у селу Раков дол
 3. Споменик палим у НОР-у у центру Бабушнице
 4. Спомен костурница, на углу Ул. 7.јули и Ул. 9. мај у Бабушници, подигнута 1953. г.

Предвиђа се рекогносцирање укупног простора Општине, ради евидентирања и евентуалног проглашења добара која задовољавају прописане услове, а до сада нису уведена у систем заштите. Рекогносцирање би се обавило кроз изradу Студије којом би биле обухваћене следеће активности:

- истраживање података, прикупљање документације и валоризација споменичких вредности непокретних културних добара,
- дефинисањем граница заштите и заштићене околине
- утврђивање посебних услова заштите за сваки појединачни локалитет са дефинисањем граница заштите и заштићене околине.

УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ

Прописују се следећи плански услови и мере заштите, коришћења и одржавања непокретних културних добара:

1. обезбедити трајне услове за трајну заштиту и презентацију непокретних културних добара, као и непокретности које уживају претходну заштиту, у својој изворној или одговарајућој намени, на начин и под условима који неће ни у чему угрозити њихова основна споменичка својства;
2. остварити заштиту кроз документацију, као обавезни, примарни вид заштите, изradом техничке документације свих утврђених непокретних културних добара и добара под претходном заштитом;
3. заштићена околина непокретних културних добара и добара која уживају претходну заштиту, у погледу предузимања мера заштите и свих других интервенција, има исти третман као и заштићена непокретна културна добра;
4. на непокретним културним добрима и непокретностима које уживају претходну заштиту, као и у њиховој заштићеној околини, не смеју се изводити никакви радови који могу променити њихов садржај, природу или изглед, без

прибављених услова и сагласности надлежног завода за заштиту споменика културе;

5. завод за заштиту споменика културе посебним правним актом утврђује конкретне услове чувања, коришћења и одржавања, као и услове за предузимање конкретних мера заштите за свако поједино непокретно културно добро или добро под претходном заштитом;

6. приликом планирања реконструкција у амбијентима са споменичким вредностима, у највећој могућој мери, успоставити хармоничан просторни склад пројектовањем у контексту, ослањањем на споменичке вредности наслеђа у окружењу и другим методама које доприносе унапређењу градитељског стваралаштва у обухваћеном простору.

У поступку спровођења Плана, примењивати следеће опште услове заштите утврђених непокретних културних добара и добара која уживају статус претходне заштите:

1. Током спровођења Плана и интервенција у простору не сме бити угрожен интегритет, нити споменичка својства културних добара, односно добара која уживају претходну заштиту.
2. Планским мерама треба створити оптималне услове за чување и трајну заштиту и презентацију добара под заштитом.
3. На археолошким локалитетима није дозвољено планирање никакве градње, осим ако се то изричито одобри посебним условима.
4. На заштићеним добрима и њиховој заштићеној околини није дозвољено извођење било каквих радова, који могу променити њихов садржај, природу или изглед, без претходно прибављених услова и сагласности надлежног завода за заштиту споменика културе.
5. Непокретна културна добра и добра која уживају претходну заштиту могу се користити у својој изворној, или одговарајућој намени, на начин који неће ни у чему угрозити њихова основна споменичка својства.
6. Непокретна културна добра и добра под претходном заштитом не смеју се користити у сврхе које нису у складу са њиховом природом, наменом и значајем, или на начин који може довести до њиховог оштећења.
7. Власник, корисник, или други субјект који по било ком основу располаже непокретним културним добром, или добром под претходном заштитом дужан је да га чува и одржава с пажњом тако да не дође до оштећења или уништења његових споменичких својстава. Није дозвољено да се руши, раскопава, преправља, презиђује, прерађује, или да се изводе било какви други радови који могу променити изглед и вредност културног добра без претходно прибављених посебних услова и сагласности надлежног Заводз.
8. Завод за заштиту споменика културе посебним правним актом утврђује конкретне услове чувања, коришћења и одржавања, као и услове за предузимање конкретних мера заштите за свако појединачно непокретно културно добро или добро под претходном заштитом. **АКТ О МЕРАМА ТЕХНИЧКЕ ЗАШТИТЕ**, који прописује надлежни Завод, прибавља се пре израде пројеката за локацијске дозволе. Пројектна документација доставља се надлежном Заводу на сагласност.
9. Урбанистичким плановима треба планирати интервенције у простору које неће угрозити заштићена непокретна културна добра и добра под претходном заштитом, већ допринети њиховој трајној заштити и пуној афирмацији њихових споменичких вредности.
10. Све интервенције предвиђене Планом, које се ма на који начин односе на заштићена непокретна културна добра и добра под претходном заштитом, могу се предузимати само под посебним конкретним условима које утврђује надлежни Завод за заштиту споменика културе.

Овим Планом се утврђују и мере заштите непокретних културних добара, односно добара под претходном заштитом и евидентираних културних добара, које ће се примењивати и реализовати као део активности на спровођењу Плана.

1. Уколико се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и обавести надлежни завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен;
2. Инвеститор објекта дужан је да обезбеди средства за истраживање, заштиту, чување, публикавање и излагање добра које ужива претходну заштиту које се открије приликом изградње инвестиционог објекта предаје добра на чување овлашћеној установи заштите.
3. Подносилац захтева је дужан да обезбеди услове за систематско рекогносцирање непокретног културног наслеђа на подручју Плана.
4. Подносилац захтева је дужан да обезбеди услове за заштитна археолошка истраживања на поменутим непокретним културним добрима, као и на другим локалитетима који се евентуално региструју приликом систематског рекогносцирања непокретног културног наслеђа предметног подручја.

5. Радови који су планирани на простору за који је утврђено да обухватају непокретна културна добра и добра која уживају претходну заштиту, нису дозвољени пре обављања заштитних археолошких истраживања
6. Сопственица, корисник и других субјекти који располажу непокретним културним добрима, обавезни су да сваком заштићеном објекту посвећују пуну пажњу прибављајући и спроводећи посебне услове и мере заштите од надлежног Завода за заштиту споменика културе Ниш, при ма каквим интервенцијама у складу са Законом.
7. Обезбедити предуслове за корекцију свих негативних појава у односу према непокретним културним добрима и добрима која уживају претходну заштиту. То се пре свега односи на елиминисање планираних или реализованих интервенција у простору, које директно или индиректно угрожавају споменичке вредности, али и на све реализоване или планиране и непожељне интервенције на појединим заштићеним објектима.
8. Инсистирати на успостављању хармоничног просторног склада у амбијентима са споменичким вредностима, пројектовањем у контексту, ослањањем на споменичке вредности наслеђа у окружењу и другим методама које доприносе остваривању виших домета и унапређењу градитељског стваралаштва и обихваћеном простору.

ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ И ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

За потребе организације и уређења простора за одбрану земље, решења Просторног плана су усаглашена са потребама система одбране и стратешким смерницама организације система одбране Републике Србије (Стратегија одбране РС, „Службени гласник РС“, бр. 88/09) и одредбама Закона о ванредним ситуацијама („Службени гласник РС“, бр. 111/09 и 92/11).

На Планском подручју, према условима Министарства одбране број 1227-4 од 01.08.2022.год. налазе се војни комплекс "Вучи дел - 3-1676" на кат. парцели бр. 1676 КО Вучи дел и војни комплекс на кат. парцелама бр. 2115 и 3788 КО Љуберађа, који су уврштени у Мастер плану располагања непокретностима, који су закључком Владе РС уврштени у Мастер план, односно нису неопходни за функционисање Војске Србије, стављени су у функцију прибављања неопходних средстава за спровођење реформе система одбране и побољшање материјалног положаја Војске Србије. У предметном плану се за ове непокретности може дефинисати друга намена након отуђења истог, односно промене права својине на истом, а у складу са одредбама Закона о јавној својини Републике Србије („Сл. Гласник РС" бр. 72/2011, 88/2013, 105/2014) и одредбама Мастер плана, у поступку пред Републичком дирекцијом за имовину РС. До њиховог отуђења према одредбама Мастер плана располагања непокретностима, наведене комплексе потребно је третирати као земљиште и објекте "посебне намене", сагласно члану 105. Закона о одбрани („Службени гласник РС" бр. 116/2007, 88/2009, 104/2009, 10/2015).

Планске мере организације простора од интереса за одбрану земље и заштиту од елементарних непогода су:

- обавеза изградње склоништа;
- функционално зонирање урбаних простора (радне зоне, становање, индустрија);
- заштита на свим постојећим привредним локалитетима од индустријских удеса и планирање нових привредних капацитета на локацијама ван зона становања;
- обезбеђивање слободног простора у насељима, који су заштићени од рушевина и пожара и међусобно су повезани са саобраћајницама и водотоковима;
- за евакуацију и спасавање обезбеђују се алтернативне саобраћајнице.

У случају **ратне опасности**, становништво ће се организовано евакуисати у сеоска насеља на подручју општине (у случају ратне опасности очекује се да ће становништво које се са овог подручја исељавало у велике градове склонити у своја родна места, односно на подручје општине, које је далеко мање угрожено од већих урбаних центара). Обезбедиће се алтернативни саобраћајни праваци за евакуацију и спасавање. Електроснабдевање насеља вршиће се прстенастим разводима и изградњом мањих система који независно функционишу у посебним и ратним условима. Снабдевања водом за пиће вршиће се алтернативним изворима снабдевања (бунари, извори и сл).

Заштита од **поплава** вршиће се линијским системима за пасивну заштиту, тј. системима одбрамбених насапа, уз њихово комплетирање, доградњу, реконструкцију и одржавање. Радови на уређењу водотока усмераваће се на обезбеђење стабилности и функционалности линијских система за заштиту од поплава (насипи), као и на уређење мањих водотока кроз насеља у интеракцији са свим корисницима вода.

Битан услов за остваривање укупних позитивних ефеката система за заштиту од поплава и уређење водних токова, представља и заштита од **ерозије и бујичних токова**. Са аспекта ерозије земљишта, за подручје Просторног плана, од значаја је поред претварања нископродуктивних и деградираних пољопривредних површина у шумске комплексе и заштита водопривредних објеката од наноса са механичког, хемијског и биолошког аспекта, зависно од

степену угрожености и степену осетљивости тих објеката на засипање наносом. Кад је реч о заштити од бујица приступ овој проблематици зависи од величине водотока. Код већих бујичних токова, заштита од вода се постиже класичним мерама уређења водотока и одбране од поплаве. У случају мањих бујичних токова, мере уређења ових водотокова се третирају у склопу комплексног антиерозионог уређења слива, што подразумева пре свега изградњу бујичних преграда за заустављање наноса.

Заштита од пожара спроводиће се на следећи начин:

- приликом израде шумско – привредних основа, неопходно је да се шумске зоне и комплекси испресецају противпожарним путевима, појасевима и просекама које ће онемогућити просторно ширење пожара и на тај начин смањити штетне последице;

- у шумама треба подизати мешовите састојине, биолошке противпожарне пруге поготову у чистим четинарским шумама;

- излетишта обезбедити од пожара и снабдети их водом, опремом и средствима за гашење пожара и др;

- актере који учествују у експлоатацији шума обавезати да обезбеде проходност и одговарајући квалитет шумских путева, у циљу бржег и ефикаснијег доласка до места избијања пожара;

- забрањено је ложење отворене ватре у шуми и на удаљености од 200 м од руба шуме, изузев на одређеним и за то видно обележеним местима, у складу са прописаним мерама заштите од пожара;

- у већим насељима обавезно је организовање доброволне ватрогасне службе и система контроле и праћења у случају пожара, док у мањим насељима ову улогу може да обавља и аутохтоно становништво;

- водоводна мреже треба да буде димензионисана за евентуална гашења пожара и опремљена уличним хидрантима и прикључцима за воду, у близини осетљивих зона и објеката;

- са аспекта изградње треба се одређивати за материјале који имају већи степен ватроотпорности;

- саобраћајном мрежом обезбедити максималну приступачност деловима насеља и објектима који су најугроженији од пожара, а у првом реду: радне, индустријске и складишне зоне, школе, здравствене установе, веће стамбене зграде итд;

- у складу са техничким прописима складишта горива, експлозивних и запаљивих материјала лоцирати даље од насељених подручја;

- оформити безбедносне појасеве између објеката којима се спречава ширење пожара;

- у сеоским насељима, у случају да пожар захвати већи број објеката, пожељно је да се на приступачним и погодним местима поставе или укопају приручни танкови за воду.

Основне мере заштите од земљотреса за подручју Просторног плана, које, према публикованој карти Сеизмолошког завода Србије из 1987. године, припада зони са могућим интензитетом удара од VII° MCS за повратни период од 100 година, јесу:

- примена техничких норми о изградњи објеката (асеизмичка изградња);

- одговарајући избор локације за изградњу;

- континуиран процес просторног и урбанистичког планирања, архитектонског и грађевинског пројектовања и изградње објеката;

- изградња објеката усклађена са сеизмогеолошким особинама терена, како би се смањио ниво повредљивости објеката и сеизмички ризик, а тиме и штете од евентуалног земљотреса.

3.4. НАЧИН НА КОЈИ СУ ПРИ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА УЗЕТИ У ОБЗИР ЧИНИОЦИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Чиниоци животне средине су: вода, земљиште, ваздух, клима, јонизујуће и нејонизујуће зрачење, бука и вибрације, биљни и животињски свет, станишта и биодиверзитет, заштићена природна добра, становништво, здравље људи, насеља, културно-историјско наслеђе, инфраструктурне мреже и објекти, индустријски и други објекти.

Чиниоци животне средине одређени су при утврђивању методолошког приступа за прву групу критеријума и послужили су као основ за вредновање животне средине, а биће и кључни елементи за управљање њом.

Код анализе постојећег стања животне средине указано је на затечено стање и квалитет сваког њеног чиниоца појединачно, а затим је извршена оцена стања и процена утицаја и њихово појединачно, кумулативно и синергијско дејство на укупну животну средину или на појединачне чиниоце.

Код процене будућег квалитета животне средине (као последице планских решења) промене по секторима развоја су оквири у којима су процењени утицаји деловања Просторног плана на сваки чинилац животне средине појединачно. Чиниоци животне средине и области које могу бити изложени значајним утицајима (уочени при анализи стања), дефинисани су Одлуком о изради стратешке процене, као питања заштите животне средине која се разматрају

у оквиру израде Стратешке процене: рационално коришћење и заштита природних ресурса од загађивања и деградације; заштита од ерозије и бујица; заштита од експлоатације минералних сировина, утицај индустријских постројења, туризма, саобраћаја и енергетике; спречавање неконтролисаних изградње; адекватан третман опада и отпадних вода; побољшање квалитета живота на планском подручју; заштита од елементарних непогода и удеса.

3.5. НАЧИН НА КОЈИ СУ ПРИ ПРОЦЕНИ УЗЕТЕ У ОБЗИР КАРАКТЕРИСТИКЕ УТИЦАЈА

По избору варијантног (развојног) решења, одређују се карактеристике могућих утицаја. На основу утврђених критеријума, врши се процена: вероватноће утицаја, просторне димензије утицаја, трајања утицаја и њихових последица, величине могућих утицаја на животну средину.

Значај утицаја на животну средину планских решења предложене варијанте, процењује се на основу наведених критеријума, односно карактеристика утицаја.

Карактеристике утицаја за актуелно планско подручје могу бити: вероватноћа, интензитет, сложеност (реверзибилност), трајање, учесталост, понављање, локација, број изложених становника, кумулативна и синергијска природа утицаја.

Карактеристике могућих утицаја одређене су при утврђивању методолошког приступа, за другу групу критеријума, за утврђивање значајних утицаја и њихових потенцијалних последица по животну средину. Спречавање или значајно ублажавање стања значајних негативних утицаја, евидентираних у постојећем стању или могућих као акциденти или последица природних појава, као и подстицање позитивних утицаја, сматрају се значајним позитивним утицајем плана.

Карактеристике утицаја идентификоване су увидом на терену или преузете из постојеће студијске и планске документације. Приказане су у анализи постојећег стања животне средине и коришћене у утврђивању будућег стања животне средине.

При стратешкој процени утицаја, узети су у обзир само они утицаји (позитивни или негативни) који су за планско подручје значајни, тј. утицаји који су извесни или вероватни (И,В), са дуготрајним утицајем или последицама (Д), који су на регионалном или планском нивоу (Р,П) велики или већи (+ 3, -3; + 2, -2), као и они који су на локалном нивоу (Л) велики (+ 3, -3)

3.5.1. ВЕРОВАТНОЋА, ИНТЕНЗИТЕТ, СЛОЖЕНОСТ/РЕВЕРЗИБИЛНОСТ

Критеријуми за вероватноћу утицаја

Вероватноћа утицаја	Ознака
100% (известан)	И
> 50% (вероватан)	В
< 50% (могућ)	М
> 1% (није вероватан)	Н

Критеријуми за величину утицаја

Величина утицаја	Ознака
Врло повољан (велики-позитиван)	+ 3
Повољан (већи-позитиван)	+ 2
Мањи позитиван	+ 1
Без утицаја или је утицај нејасан (нема података, није познато)	0
Мањи негативан	-1
Неповољан (већи-негативан)	-2
Критичан (велики-негативан)	-3

Критеријуми за процену значаја утицаја

Вероватноћа утицаја	Просторна димензија утицаја	Величина утицаја	Ознака процењених значајних утицаја
известан или вероватан	Регионални ниво	Велики позитиван утицај	В (И) Р+3
		Већи позитиван утицај	В (И) Р+2
		Велики негативан утицај	В (И) Р-3
		Већи негативан утицај	В (И) Р-2
	Подручје плана	Велики позитиван утицај	В (И) П+3
		Већи позитиван утицај	В (И) П+2
		Велики негативан утицај	В (И) П-3
		Већи негативан утицај	В (И) П-2
	Локални ниво	Велики позитиван утицај	В (И) Л+3
		Велики негативан утицај	В (И) Л-3

Критеријуми за вероватноћу утицаја

Вероватноћа утицаја	Ознака
100% (известан)	И
> 50% (вероватан)	В
< 50% (могућ)	М
> 1% (није вероватан)	Н

3.5.2. ВРЕМЕНСКА ДИМЕНЗИЈА (ТРАЈАЊЕ, УЧЕСТАЛОСТ, ПОНАВЉАЊЕ)

Критеријуми за карактер утицаја
(трајање утицаја и последица)

Трајање утицаја	Ознака
Повремени - привремени (краткотрајни)	К
Дуготрајни	Д

3.5.3. ПРОСТОРНА ДИМЕНЗИЈА (ЛОКАЦИЈА, ГЕОГРАФСКА ОБЛАСТ)

Критеријуми за просторну димензију утицаја

Просторна димензија утицаја	Ознака
Глобални утицај	Г
Државни (национални)	Н
Регионални	Р
На подручју плана	П
Локални (на делу планског подручја)	Л

3.5.4. КУМУЛАТИВНА И СИНЕРГИЈСКА ПРИРОДА УТИЦАЈА

Најзначајнија карактеристика утицаја на планском подручју је њихова кумулативна и синергијска природа. Неке активности истовремено се одражавају на више чинилаца животне средине, а на једног чиниоца може истовремено утицати више активности. Планска решења и мере су предложени су тако да имају кумулативно и синергијско дејство на више чинилаца животне средине.

Извршено је утврђивање оријентационе границе грађевинског подручја за насеља која ће се даље разрађивати урбанистичким плановима (Бабушница и Звонце) и границе грађевинских подручја за 51 сеоско насеље (за која су у оквиру Просторног плана урађене уређајне основе за села), чиме се спречава неконтролисано трајно губљење пољопривредног и шумског земљишта за примарну намену.

Утврђивањем подручја за контролу употребе пестицида, утврђивањем заштите шума, утврђивањем локације и услова за трансфер станицу, спречава се загађење и омогућава заштита, очување и унапређење квалитета земљишта, вода и ваздуха, обезбеђује ревитализација земљишта деградираног повременим, спонтано насталим депонијама и штити од евентуалног деградирања.

Изградњом система за каналисање и пречишћивача отпадних вода, штите се воде и земљиште од загађења и чува квалитет ваздуха.

Измештањем деонице државног пута IB реда бр. 39, деоница Бабушница – Доњи Стрижевац из центра општине – Бабушница, обезбеђује се заштита ваздуха и заштита од буке, вибрација, акцидената.

Зелени коридори и техничке мере (одводни канали) предвиђени уз државне путеве омогућавају заштиту од акцидената.

Планска решења, укупно, конципирана су тако да служе заштити, очувању и унапређењу животне средине, односно одрживом развоју укупног подручја.

4. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКИХ ПРОЦЕНА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА И ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОЈЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Просторни план ће се спроводити, у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи:

1) непосредно:

(1) издавањем локацијских услова на основу планских решења и правила овог просторног плана за објекте и локације у границама уређајних основа за села, док се за подручја која су обухваћена важећом урбанистичком планском документацијом локацијски услови издају у складу са истом;

(2) издавањем локацијских услова на основу планских решења и правила овог просторног плана за објекте и локације ван граница уређајних основа и важећих урбанистичких планова, а за које није обавезна израда урбанистичких планова - директном применом кроз издавање локацијских услова:

- за изградњу на пољопривредном, шумском и водном земљишту за садржаје за које није предвиђена израда урбанистичког плана или урбанистичког пројекта;
- за изградњу мрежа и објеката инфраструктуре за које није предвиђена израда урбанистичког плана или урбанистичког пројекта;

(3) утврђивањем јавног интереса и спровођењем поступка експропријације за планиране површине јавне намене, у границама урбанистичке планске документације;

(4) израдом пројекта парцелације и препарцелације, на целом простору Општине Бабушница;

2) индиректно:

(1) применом и разрадом планских решења овог просторног плана у планским документима општине Бабушница (урбанистички планови и др) и урбанистичким пројектима, у складу са овим Планом;

- По потреби, кроз израду одговарајућих урбанистичких планова за насеља за која овај план не садржи уређајне основе за села;
- Кроз израду урбанистичких планова за зоне и садржаје за које је таква обавеза прописана овим Планом;
- Кроз израду урбанистичких планова за изградњу објеката и садржаја уз јавне путеве кад је потребна промена регулације;
- Кроз израду урбанистичких пројеката за изградњу објеката на шумском земљишту, у складу са Законом а на основу правила и смерница из овог Просторног плана;
- Кроз израду урбанистичких планова за парцеле за изградњу објеката у функцији туризма, рекреације и ловства ако исте немају излаз на јавну површину, обезбедиће се непосредни контакт са јавном саобраћајном површином, како би катастарска парцела добила статус грађевинске парцеле;
- Кроз израду урбанистичких планова за изградњу других појединих намена и садржаја, а на основу смерница из овог Просторног плана;
- Кроз израду урбанистичких пројеката за изградњу објеката у функцији туризма, рекреације и ловства ако имају излаз на јавну површину;
- Кроз израду урбанистичких пројеката за намене или садржаје за које је таква обавеза прописана смерницама из овог Просторног плана, односно Законом.

(2) разрадом планских решења овог Просторног плана у секторским плановима и програмима.

Даља разрада Просторног плана врши се кроз израду Планова генералне регулације и Планова детаљне регулације, као и Урбанистичких пројеката (уколико нема потребе за обезбеђењем саобраћајног приступа на јавну саобраћајницу). Надлежне општинске службе, у сарадњи са Комисијом за планове, ће приступити планирању врсте и обухвата урбанистичких планова а нарочито за:

а) израду **планова генералне регулације** (за Бабушницу и Звонце, изузев подручја Звоначке Бање које у оквиру ППППН СРП „Јерма“ детаљно разрађено и спроводи се на основу текста и Детаљне карте бр. 1 ЗВОНАЧКА БАЊА – грађевинско подручје Звоначке Бање, из ППППН СРП „Јерма“).

б) израду **планова детаљне регулације**:

- за изградњу бране са акумулацијом на локацији низводно од насеља Љуберађа;
- за простор главних резервоара;
- за простор групних ППОВ-а;
- за магистралне водоводне цевоводе;
- за главне колекторе отпадних вода;

-за уређење водотокова, осим за деонице за које се уређење врши у оквиру постојеће парцеле водног земљишта;

-за све гасоводе високог и средњег притиска, за локације ГМРС и МРС,

-за трафостанице 110/35/10kV "Бела Паланка" са прикључним двоструким далеководом 110kV,

-за далеководе 35kV: TC110/35/10kV "Бела Паланка" - TC 35/10kV "Бела Паланка", TC110/35/10kV "Бела Паланка" - TC 35/10kV "Душник", TC110/35/10kV "Бела Паланка" - TC 35/10kV "Бабушница 2", TC110/35/10kV "Бела Паланка" - TC 35/10kV "Долац",

-за радне зоне површине веће од 2,0ха (ПДР, а ако се не мења регулација може и израда Урбанистичког пројекта),

-за зоне туризма (или делове ових зона), туристичко-угоститељске и спортско-рекреативне садржаје и зоне (или делове ових зона) – за обухвате веће од 0,5 хектара;

-за каменоломе и руднике,

-за зоне за туристички и други привредни развој за које је неопходно инфраструктурно повезивање на саобраћајну и другу јавну инфраструктуру (у складу са Законом),

-за зоне због којих је неопходна пренамена начина коришћења земљишта из пољопривредног, водног и шумског у грађевинско земљиште, проглашења јавног интереса (у складу са Законом).

- друге поједине намене и садржаје и то нарочито за: експлоатацију природних ресурса, нове путеве и друмски саобраћај, извориште, комплекс трафо станице 110/х, постројења за прераду биомасе, зоне за складиштење / прераду отпада, а на основу смерница из овог Просторног плана и у складу са приоритетним планским решењима и пројектима; правила уређења и грађења из овог Плана су усмеравајућег карактера за планове детаљне регулације и урбанистичке пројекте наведених садржаја и намена,

- за саобраћајне, инфраструктурне и комуналне објекте за које је неопходно одредити површине јавне намене;

в) израду урбанистичких пројеката:

- за локалне резервоаре, прекидне коморе и пумпне станице;

- за простор појединачних ППОВ-а;

- за изградњу трансфер станице / рециклажног центра;

- за изградњу верских објеката и објеката јавне намене;

- за објекте у функцији пољопривредне производње као што су: фарме, већи објекти или групе објеката за интензивну производњу итд. у оквиру већ дефинисаних категорија објеката које је дозвољено градити на пољопривредном земљишту.

За све друге зоне и локације за које се током спровођења Просторног плана укаже да је потребно радити урбанистички план или урбанистички пројекат, у складу са мишљењем Комисије за планове Општине Бабушница и сштпврфрном процедуром предциђеном Законом, могуће је радити урбанистички план или урбанистички пројекат, а на основу одлуке надлежног органа у складу са Законом Напомиње се да:

- уколико се укаже потреба за поједина насеља и или њихове делове за која ће се урбанистички планови по потреби и могућностима доносити, поготово за делове ових насеља који су оријентисани на изградњу привредних и туристичких објеката и зона, у складу са потребама и могућностима; уређајне основе из овог Просторног плана представљају плански основ и смернице при изради планова детаљне регулације и урбанистичких пројеката;
- уколико се укаже потреба за израдом планова детаљне регулације за куће за одмор (викенд зоне), правила градње за изградњу кућа за одмор из овог плана су усмеравајућег карактера.

За потребе изградње објеката за производњу енергије из обновљивих извора енергије (ветрогенератора и соларних фотонапонских постројења -соларних електрана, постројења за биомасу) без обзира да ли парцела на којој је објекат има излаз на јавну површину, важи следеће: обавезна је израда планова детаљне регулације, за ветроелектране (система од најмање два ветрогенератора укупне снаге веће од 1,0 MW – као захтевнијег и сложенијег система), соларне електране (преко 2 хектара површине) док је за соларне електране које заузимају површину мању од 2 хектара могуће радити урбанистички пројекат. Напомиње се да више система фотонапонских панела на разуђеним или одвојеним површинама које имају један прикључак на дистрибутивни систем електричне енергије сматрају једном електраном у урбанистичком смислу и ПДР/УП се ради у зависности од укупне површине свих система заједно. За остале објекте за производњу енергије из обновљивих извора(нпр. Постојења на биомасу) разрада локације ће се вршити урбанистичким пројектима.

Границе грађевинских подручја насеља за која ће се радити урбанистичка разрада, у Просторном плану су дате оријентационо, тј. као прелиминарне, а прецизно ће се дефинисати кроз израду конкретног плана генералне регулације. Како за насеље Бабушница постоји план генералне регулације, граница је преузета у Просторном плану и Просторним планом се не дефинишу намене у оквиру исте. За план генералне регулације Звонца (изузев подручја

Звоначке Бање које у оквиру ППППН СРП „Јерма“ детаљно разрађено и спроводи се на основу текста и Детаљне карте бр. 1 ЗВОНАЧКА БАЊА – грађевинско подручје Звоначке Бање, из ППППН СРП „Јерма“, намене дате Просторним планом у оквиру прелиминарне границе нису обавезујуће, већ су смернице оријентационе и прецизно ће се дефинисати кроз израду плана генералне регулације.

Планирање јавних објеката, објеката и мреже инфраструктуре, комуналних објеката који нису дати у Плану, као и претварање пољопривредног и шумског земљишта у грађевинско, уз сагласност управљача, могући су једино израдом плана детаљне регулације. У правилима грађења и уређења изван утврђених грађевинских подручја је прописано за које намене и капацитете је обавезна израда урбанистичког плана да би се створили плански услови за претварање земљишта друге намене у грађевинско земљиште.

Скупштина општине Бабушница, у складу са чланом 46. Закона о планирању и изградњи доноси одлуку о изради одговарајућег урбанистичког плана у случају потребе утврђивања јавног интереса и/или потребе заштите и уређења простора од ширег друштвеног интереса.

Границе нових планова детаљне регулације ће се утврдити одлуком о изради плана за свако конкретно насеље и зону. За привредне зоне (нарочито каменоломе и руднике, производне погоне и сл.) при одрживању обухвата нарочито водити рачуна о обезбеђењу безбедног саобраћајног приступа локацији, односно укључивању у обухват простора потребног за саобраћајнице и заштитни појас око комплекса и сл. којим ће се обезбедити да околна насеља и намене не буду угрожени од стране производног комплекса који се планира.

План детаљне регулације може се донети и када просторним, односно урбанистичким планом јединице локалне самоуправе његова израда није одређена, на основу одлуке надлежног органа. Уколико се у периоду имплементације ППО укаже потреба за разраду одређене локације услед специфичности садржаја, намена или обухвата или других разлога, према ставовима надлежних општинских служби и мишљењу Комисије за планове, урбанистички планови ће се радити у складу са концепцијом, смерницама, планским решењима коришћења, уређења и заштите планског подручја а на основу Правила уређења и грађења, која су утврђена овим Просторним планом.

До доношења наведених урбанистичких планова примењиваће се планска решења која су дефинисана овим Просторним планом.

Урбанистички пројекти за поједине комплексе израђиваће се у циљу утврђивања примене урбанистичких параметара и урбанистичког уређења простора, на оним локацијама за које надлежна општинска служба буде определила потребу израде урбанистичког пројекта.

Израда урбанистичког пројекта је обавезна за фарме, веће објекте или групе објеката за интензивну производњу итд. у оквиру већ дефинисаних категорија објеката које је дозвољено градити на пољопривредном земљишту. Израда урбанистичког пројекта није обавезна за појединачне објекте у оквиру домаћинства, пољопривредне објекте за сопствене потребе и објекте за становање итд., а изградња истих је могућа на основу одговарајућих параметара из овог Плана.

Озаконење бесправно подигнутих објеката биће решавано у складу са законским прописима и планским документима.

За све локације и објекте за које се процени значај у просторном, функционалном или било ком другом смислу, или су од утицаја на непосредно или шире окружење, постоји могућност расписивања конкурса од стране локалне управе, или обавезна израда урбанистичког пројекта коју приписује надлежни општински орган. Локације за урбанистичко – архитектонски конкурс, у складу са потребама и Законом, одређује надлежна општинска служба у сарадњи са Комисијом за планове Општине Бабушница.

Наглашава се да су намене дате у графичким прилозима овог Просторног плана претежне, да се морају поштовати правила међусобне компатибилности појединих намена и законски прописи, а графичка решења су прилагођена размери графичких прилога – често генерализованог приказа. Због тога ће се за појединачне парцеле при издавању информације о локацији и локацијских услова користити подаци из Просторног плана (уз могућност провере и евентуалне корекције са подацима из катастра), а у складу са тим и правила уређења и грађења из овог Просторног плана.

Такође се наглашава да су обухвати предложених подручја за која ће се радити планови детаљне регулације дати на Рефералној карти 4: Спровођење плана, оријентациони и да се могу мењати у складу са Одлуком о изради плана а на основу мишљења Комисије за планове Општине Бабушница, као и на основу реалних потреба и валидних

информација о потенцијалима и ограничењима ресурса у простору, могућностима израде планова за поједине садржаје и насеља или њихове делове.

У осталом делу територије Општине, планска решења овог Просторног плана спроводе се непосредно (директно), информацијом о локацији, локацијским условима и грађевинском дозволом према правилима уређења и грађења из Просторног плана.

На подручјима у обухвату планова вишег реда (просторних планова подручја посебне намене) примењују се ти планови, а уколико се донесу нови просторни планови подруја посебне намене, Просторни план ће се усклађивати са њима.

У смислу смањивања и елиминисања могућих промена и негативних утицаја на животну средину неопходно је поштовање основних начела заштите животне средине и основних начела у планирању и остваривању планских решења а која се односе на заштиту просторних ресурса и вредности, уређење простора и коришћење основних категорија земљишта. Према члану 16. Закона о стратешкој процени утицаја, Извештај о стратешкој процени садржи разрађене смернице за планове или програме на нижим хијерархијским нивоима које обухватају дефинисање потребе за издром стратешких процена и процена утицаја пројеката на животну средину, одређују аспекти заштите животне средине и друга питања од значаја за процену утицаја на животну средину планова и програма нижег хијерархијског нивоа.

4.1. СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА

Извештај о Стратешкој процени утицаја на животну средину је урађен у складу са одредбама Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Сл.гласник РС" бр.135/04 и 88/10) а за потребе израде предметног Плана. С обзиром да је Просторни план плански документ из којег ће се у зонама за које је предвиђено директно спровођење на основу Плана издавати локацијски услови, нема потребе за издром стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима јер исти не постоје за ове зоне.

За зоне за које План утврђује потребу детаљније урбанистичке разраде, у складу са Законом о стратешкој процени утицаја спровеће се поступак одлучивања о потреби израде стратешке процене утицаја планских решења на животну средину за сваки конкретни плански документ који се буде радио.

Такође, исти поступак одлучивања о потреби израде стратешке процене утицаја планских решења на животну средину, дефинисан Законом прописује се и у случају израде измена и допуна овог Плана.

За реализацију планираних намена и објеката, на основу предметног Плана детаљне регулације, ће се изградити техничка документација у складу са законском регулативом, што значи да ће се у склопу ње спровести и процена утицаја конкретних пројектних решења и планирати потребне мере заштите животне средине.

4.2. ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОЈЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

С обзиром да се Процена утицаја врши се за пројекте из области индустрије, рударства, енергетике, саобраћаја, туризма, пољопривреде, шумарства, водопривреде, управљања отпадом и комуналних делатности, као и за пројекте који се планирају на заштићеном природном добру и у заштићеној околини непокретног културног добра, у поступку спровођења планског документа, у склопу израде техничке документације, у складу са Законом о процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.135/04, 36/09) и Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.114/08) потребно је спровести поступак одлучивања о потреби израде студије процене утицаја планиране саобраћајнице на животну средину.

У складу са наведеним Законом и одредбама Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр.114/08) пре подношења захтева за издавање грађевинске дозволе инвеститори су дужни да се обрате надлежном Секретаријату за послове заштите животне средине Града Београда. Надлежни орган ће одлучити о потреби израде студије о Процени утицаја на животну средину, односно донети Решење о потреби изради или ослобађању од израде студије.

У складу са Законом утврдиће се обавеза инвеститору да у поступку спровођења планског документа, за потребе прибављања грађевинске дозволе, изради Студију процене утицаја на животну средину, а у складу са одредбама Закона о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр.135/04, 36/09) посебно на локацијама које се спроводе непосредном применом правила грађења.

Предмет процене утицаја су и пројекти који су реализовани без израде студије о процени утицаја, а немају одобрење за изградњу или се користе без употребне дозволе (у даљем тексту: процена утицаја затеченог стања).

За све планиране активности и делатности (које подлежу процени утицаја) дефинисати обавезне мере којима се у потпуности мора обезбедити заштита околине од загађења.

Студија процене утицаја израђује се на нивоу генералног, односно идејног пројекта и саставни је део захтева за прибављање грађевинске дозволе.

Начелни садржај студије о Процени утицаја на животну средину прописан је чланом 17. поменутог Закона, а тачан садржај и обим студије одређује надлежни орган за заштиту животне средине на основу захтева за одређивање обима и садржаја студије о процени утицаја који подноси инвеститор.

Као обавезујућу ствар, а на основу Закона о процени утицаја на животну средину, потребно је истаћи следеће:

- Инвеститор не може приступити извођењу пројекта тј. радовима без спроведеног поступка процене утицаја и добијене сагласности надлежног органа на студију о процени утицаја
- Инвеститор за чије се планиране објекте и активности може захтевати процена утицаја мора поднети захтев за одлучивање о потреби процене утицаја надлежном органу, и
- Студија о процени утицаја је саставни део документације потребне за прибављање грађевинске дозволе и одобрења за почетак извођења пројекта (изградња, извођење радова, промена технологије, промена делатности и друге активности).

Поступак процене утицаја на животну средину је потребно спровести по фазама у поступку процене утицаја како је то прописано Законом.

5. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ТОКУ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА (МОНИТОРИНГ)

Успостављање система мониторинга један је од приоритетних задатака како би се све предложене мере заштите животне средине у предметном Просторном плану могле успешно имплементирати у пракси. Програм праћења стања животне средине у току спровођења плана садржи, према Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.135/04,88/10), следеће ставке:

1. опис циљева плана и програма;
2. индикаторе за праћење стања животне средине;
3. права и обавезе надлежних органа; и
4. поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја.

Програм праћења стања животне средине може бити саставни део постојећег програма мониторинга који обезбеђује орган надлежан за заштиту животне средине.

5.1. ОПИС ЦИЉЕВА ПЛАНА

Опис циљева Плана, општих и посебних, детаљније је наведен у претходним поглављима овог Извештаја па ће се више пажње посветити циљевима Програма праћења стања животне средине

Основни циљ формирања мониторинг система је да се обезбеди, поред осталог, правовремено реаговање и упозорење на могуће негативне процесе и акцидентне ситуације, као и потпунији увид у стање елемената животне средине и утврђивање потреба за предузимање мера заштите у зависности од степена угрожености и врсте загађења. Потребно је обезбедити континуирано праћење стања квалитета животне средине и активности у простору чиме се ствара могућност за њеним рационалним управљањем.

Према Закону о заштити животне средине ("Сл. гласник РС", бр.135/04, 36/09, 36/09-др.закон, 72/09-др.закон, 43/11-одлука УС, 14/16, 76/18 и 95/18-др.закон), јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене Законом, обезбеђује континуалну контролу и праћење стања животне средине у складу са овим и посебним законима. Према члану 69. наведеног Закона, циљеви Програма праћења стања животне средине били би:

- обезбеђење мониторинга,
- дефинисање садржине и начина вршења мониторинга,
- одређивање овлашћених организација за обављање мониторинга,
- дефинисање мониторинга загађивача,
- успостављање информационог система и дефинисање начина достављања података у циљу вођења интегралног катастра загађивача, и
- увођење обавезе извештавања о стању животне средине према прописаном садржају извештаја о стању животне средине.

5.2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

С обзиром да законска регулатива не садржи стандардизовани систем индикатора за мониторинг животне средине нарочито за ниво просторног плана општине, а за планско подручје не постоји потпуна информационе основа, Стога се избор ових индикатора врши према циљевима стратешке процене, у складу са Националном листом индикатора заштите животне средине („Службени гласник РС" бр. 37/11), која је утврђена после израде основног ППО Бабушница из 2010.године. Овај предлог треба кориговати по успостављању мониторинга, по стандардизовању система индикатора и комплетирању информационе основе и за цело подручје општине.

Предлаже се избор индикатора по следећим критеријумима:

- пресек стања: показатељи квантитета и квалитета;
- промене и утицаји: интезитет, сложеност, локација, број изложених становника, прекогранична природа утицаја;

- закључци: трајање, учесталост, понављање, кумулативна и синергијска природа утицаја.

Индикатори за мониторинг произилазе из индикатора за стратешку процену утицаја.

Индикатори за праћење стања животне средине (индикатори мониторинга)

Ознака	Општи циљеви СПУ Посебни циљеви	Индикатори
1.	Релативизирати негативан утицај укупног развоја на обрадиво пољопривредно и шумско земљиште	
1.1.	Очувати обрадиво пољопривредно земљиште	Површине земљишта која се трајно губе за примарну намену
1.2.	Повећати површине под шумом	Промена површина шумског
2.	Створити услове за одржавање и дугорочни развој водног режима на подручју Просторног плана, уз рационално коришћење вода у оквиру интегралног комплексног и јединственог система коришћења вода, заштите вода и од вода	
2.1.	Развити систем за снабдевање водом неких насеља са локалних изворишта	Количине вода Квалитет вода (физичико-хемијски и биолошки)
2.2.	Унапредити заштиту од поплава, ерозије, бујица, клижења и других видова штетног дејства вода и зауставити и спречити деградацију пољопривредно	Регулација водотокова Пошумљавање Хидротехничке мере
2.3.	Успоставити и развити систем наводњавања	Количина вода Квалитет вода
2.4.	Контролисати евентуални негативан утицај рударства на хидролошки режим и квалитет подземних и површинских вода	Промена режима и квалитета подземних вода Промена режима површинских вода Промена класе квалитета водотока
2.5.	Очувати количине и унапредити квалитет вода	Изградња комуналних система Контролисано коришћење хемијских средстава у пољопривреди
3.	Очувати вредности ваздуха	
3.1.	Сачувати климатске услове	Елементи климе
3.2.	Строго контролисати ниво емисије штетних материја у ваздух	Емисије честица и гасова
3.3.	Минимизирати изложеност становништва загађеном ваздуху	Број дана са прекорачењем граничне вредности имисије (GVI)
4.	Очувати и унапредити елементе националне еколошке мреже на територији Општине	Праћење стања биља, птица и дневних лептира
5.	Очувати природна добра и биодиверзитет и унапредити предео	
5.1.	Очувати биодиверзитет	Стање заштићених врста
5.2.	Извршити рекултивацију копова и одлагалишта	Рекултивисане површине
6.	Заштитити и унапредити здравље становништва	
		Број лекара на 1000 становника Морталитет деце Врсте и број учесталих болести Епидемије заразних болести Број и врата природних ризика по здравље становништва
7.	Ублажити негативан и обезбедити позитивне ефекте развоја на демографију и насеља	
7.1.	Поправити бројност и структуру становништва	Промена броја и структуре становништва Број младих породица по насељима
7.2.	Минимизирати утицај на насеља и објекте	Број објеката за рушење по насељима
8.	Подстицати економски развој и запосленост	
		% запослених код радно способног становништва % становништва које се бави пољопривредом % сеоског становништва са допунском делатношћу у непољопривредним делатностима % становништва запосленог у туризму

9.	Усмерити развој и контролисати однос инфраструктурних система и других сектора развоја	
9.1.	Минимизирати утицаје на путну мрежу и минимизирати утицаје саобраћаја	Дужина путева за измештање по деоницама из разлога заштите (км) Саобраћајно оптерећење државних путева(возила/сат)
9.2.	Минимизирати негативан утицај дефицитарности водопривредне инфраструктуре	Изграђена канализациона мрежа (км) Број насеља са решеном санитацијом % домаћинстава прикључених на мрежу водовода и канализације
9.3.	Сигурност напајања електричном енергијом	Број улазних праваца Напонски ниво (V)
9.4.	Повећати учешће гаса као енергента	Број обухваћених корисника
9.5.	Обезбедити оптималну покривеност телефонским мрежама	Број оператера Број телефонских прикључака
9.6.	Обезбедити обновљиве изворе енергије (ОИЕ)	Врсте ОИЕ Број обухваћених корисника
10.	Увести систем управљања отпадом	
10.1.	Смањити количину комуналног отпада	% смањења комуналног отпада на месту настанка % комуналног отпада који се одлаже на санитарну депонију % комуналног отпада који се рециклира
10.2.	Организовано сакупљати опасни отпад из домаћинстава	Количина сакупљеног опасног отпада из домаћинстава (јединица мере према врсти отпада)
10.3.	Контролисати поступање са медицинским отпадом пре одлагања	% прописно припремљеног медицинског отпада за одлагање
10.4.	Одржати или смањити количину индустријског отпада који се депонује	% индустријског отпада који се рециклира
11.	Очувати и унапредити културна добра, заштитити незаштићена	
		Број и значај објеката културног наслеђа Број евидентираних објеката културног наслеђа које треба заштити проглашењем и уписом у регистар Површине према режимима заштите културне баштине
12.	Поштовати еколошки праг; унапредити систем управљања заштитом животне средине	
12.1.	Поштовати еколошки праг	Усклађивање развоја мреже центара са капацитетима животне средине
12.2.	Искористити аутохтоне ресурсе	Значај природних ресурса за развој туризма; Значај створених ресурса
12.3.	Унапредити систем управљања заштитом животне средине, ојачати институције из области заштите животне средине	% буџета намењен заштити животне средине Број области у које се уводи мониторинг; Број мерних тачака по областима

Систематско мерење нивоа загађујућих материја обезбеђује Република. Мерење нивоа загађујућих материја врши се у складу са Програмом контроле квалитета ваздуха на територији Републике Србије, чија је законска основа садржана у Закону о заштити животне средине („Службени гласник Републике Србије“, бр. 135/04 и 36/09). Влада Републике Србије доноси Уредбу о утврђивању Програма контроле квалитета ваздуха, којом се утврђује контрола квалитета ваздуха, која обухвата: систематско мерење нивоа загађујућих материја, праћење утицаја загађеног ваздуха на здравље људи, животну средину и климу, и извештавање орезультатима мерења.

Систематска мерења нивоа загађујућих материја врше се у оквиру мреже мерних места, постављене у више нивоа:

- Основна мрежа метеоролошких станица и основна мрежа урбаних метеоролошких станица
- Локална мрежа урбаних станица за мерење нивоа загађујућих материја основних загађујућих материја и локална мрежа урбаних станица за мерење нивоа специфичних загађујућих материја
- Основна мрежа станица за праћење утицаја загађеног ваздуха на здравље људи.

Систематска контрола квалитета површинских и подземних вода спроводи се у складу са Уредбом о систематском испитивању квалитета вода, коју доноси Влада Републике Србије. Испитивања квалитета површинских вода врше се ради оцено стања квалитета воде водотока, праћења тренда загађења и очувања квалитета водних ресурса. Испитивања квалитета воде на извориштима и акумулацијама врше се ради оцено исправности воде за потребе водоснабдевања и рекреације грађана, а у циљу заштите водоизворишта и здравља становништва. Републички хидрометеоролошки завод врши систематско праћење квантитативних и квалитативних карактеристика површинских и подземних вода на мрежи хидролошких станица са дефинисаним програмом рада, док Институт за јавно здравље „Др Милан Јовановић Батут“ спроводи систематска испитивања квалитета воде за пиће из водоводних система у Републици Србији. У следећој табели је дат концептуални оквир за формирање интегралног програма мониторинга, обавезе надлежних органа у праћењу стања животне средине и поступање у случају неочекиваних утицаја на животну средину.

Обавеза загађивача животне средине у оквиру Програма праћења стања животне средине је да:

Податке о стационарном извору загађивања ваздуха и свакој његовој промени (реконструкцији) доставе надлежном министарству, односно Агенцији за заштиту животне средине и Општини/граду;

- Обављају мониторинг емисије (емисије SO₂, NO_x, CO₂, чађи, суспендованих честица и других загађујућих материја);

- Обављају континуелна мерења емисије када је то прописано за одређене загађујуће материје и/или изворе загађивања самостално, путем аутоматских уређаја за континуелно мерење;

- Обезбеде контролна мерења емисије преко референтне лабораторије, ако мерења емисије обављају самостално;

- Обезбеде прописана повремена мерења емисије, преко овлашћеног правног лица, а најмање једанпут годишње;

- Обезбеде мерења нивоа загађујућих материја по налогу надлежног инспекцијског органа преко овлашћеног правног лица;

- Воде евиденцију о обављеним мерењима са подацима о мерним местима, резултатима и учесталости мерења;

- Воде евиденцију о врсти и квалитету сировина, горива и отпада у процесу спаљивања;

- Воде евиденцију о раду уређаја за спречавање или смањивање емисије загађујућих материја, као и мерних уређаја за мерење емисије.

Обавеза комуналних и других предузећа и других правних лица која испуштају отпадне воде у пријемнике и јавну канализацију у оквиру Програма праћења стања животне средине је да:

- Поставе уређај за мерење, мере и региструју количине отпадних вода и податке доставе јавном водопривредном предузећу;

- Воде дневник рада уређаја за пречишћавање вода;

- Обезбеде испитивање квалитета воде које испуштају и њихов утицај на пријемник.

Обавеза предузећа и других правних лица и предузетника који користе подземне воде у производном процесу или друге сврхе је да обаве све потребне активности у циљу добијања експлоатационог права, уз обавезно праћење утицаја на квалитет и квантитет подземних вода.

Обавеза власника и корисника обрадивог пољопривредног земљишта од прве до пете катастарске класе у оквиру Програма праћења стања животне средине је да:

- Воде евиденцију о количини унетих минералних и органских ђубрива и пестицида;

- По потреби, а најмање сваких пет година врше контролу количине унетог минералних и органских ђубрива и пестицида;

- Поступају по препоруци из извештаја о резултатима испитивања.

- Законски оквир

Систем праћења стања животне средине (ваздух, вода, земљиште, опасне, отпадне и штетне материје, бука) успостављен је следећим правним актима:

- Закон о заштити животне средине ("Сл.гласник РС" бр.135/04, 36/09-др.закон, 72/09-др.закон, 43/11-одлука УС, 14/16, 76/18, 95/18-др.закон и 95/18-др.закон)
- Закон о заштити ваздуха („Сл. гласник РС", бр. 36/09 и 10/13)
- Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из стационарних извора загађивања, осим постројења за сагоревање („Службени гласник РС", број 111/15)
- Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање („Службени гласник РС", број 6/16)
- Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС", бр. 11/10, 75/10 и 63/13);
- Уредба о мерењима емисија загађујућих материја у ваздух из стационарних извора загађивања („Сл. гласник РС бр. 5/16)

- Правилник о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података ("Сл. гласник РС", бр.30/97, 35/97);
- Закон о водама ("Сл.гласник РС" бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др.закон),
- Правилник о хигијенској исправности воде за пиће („Службени лист СРЈ“, бр. 42/98 и 44/99 и "Сл. гласник РС", бр.28/19);
- Правилник о опасним материјама у водама ("Сл. гласник СРС", бр. 31/82, 46/91);
- Уредба о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Сл. гласник РС", бр.67/11, 48/12 и 1/16)
- Уредба о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Сл. гласник РС", бр.50/)
- Уредба о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС“, број 24/14);
- Правилник о начину и условима за мерење количине и испитивање квалитета отпадних вода и садржини извештаја о извршеним мерењима ("Сл.гласник РС", бр. 33/16)
- Уредба о класификацији вода ("Сл.гласник СРС" бр. 5/68)
- Уредба о категоризацији водотрока ("Сл.гласник СРС" бр. 5/68 и 33/75);
- Закон о пољопривредном земљишту ("Сл.гласник РС" бр. 62/06, 65/08-др.закон, 41/09, 112/15, 80/17 и 95/18-др.закон),
- Уредба о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма („Сл. гласник РС", бр. 88/10, 30/18-др.закон);
- Правилник о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама за њихово испитивање ("Сл. гласник РС", бр. 23/94)
- Закон о управљању отпадом („Сл. гласник РС", бр.36/09 и 88/10);
- Закон о поступању са отпадним материјама (Сл. гласник РС бр. 25/96),
- Правилником о начину складировања, паковања и обележавања опасног отпада ("Сл. гласник РС", бр. 92/10);
- Закон о заштити од буке у животној средини („Сл. гласник РС", бр. 36/09 и 88/10)
- Правилником о дозвољеном нивоу буке у животној средини ("Сл. гласник СРС", бр. 54/92);
- Правилник о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке („Службени гласник РС“, број 72/10)
- Уредба о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини („Службени гласник РС“, број 75/10);
- Правилник о методологији за одређивање акустичких зона („Службени гласник РС“, број 72/10),
- Правилник о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке („Службени гласник РС“, број 72/10),
- Правилник о Националној листи индикатора заштите животне средине („Сл. гласник РС", бр.37/11) .

С обзиром да је законодавна активност у Републици Србији интензивна и динамична, у случају да се током спровођења ПДР-а поједини прописи измене или донесу нови који уређују област заштите животне средине, примењиваће се новодонесени прописи.

- Мониторинг систем за контролу квалитета ваздуха

Проучавање и праћење квалитета ваздуха има за циљ контролу и утврђивање степена загађености ваздуха, као и утврђивање тренда загађења, како би се правовремено деловало ка смањењу штетних супстанци до нивоа који неће битно утицати на квалитет животне средине.

Контрола квалитета ваздуха се остварује системским мерењем нивоа загађујућих материја, праћењем и истраживањем утицаја квалитета ваздуха на животну средину и извештавањем о резултатима мерења, праћења и истраживања. Правилником о граничним вредностима, методама мерења нивоа загађујућих материја и критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података ("Сл. гласник РС", бр. 54/92, 30/99 и 19/06), дате су смернице истраживања, праћења и утврђивања општег стања загађености ваздуха у насељеним местима и ненасељеним подручјима. На основу обављених анализа утврђује се стање и трендови на основу којих се предузимају одговарајуће мере заштите ваздуха.

Правилником је дефинисан квалитет ваздуха на основу добијених дуготрајних (просечних) и краткотрајних (високих) вредности загађености ваздуха различитим полутантима. Наведеним Правилником утврђене су загађујуће материје за које се обавља систематско и континуално праћење, при чему је посебан акценат стављен на типичне загађујуће материје.

На основу Закона о заштити животне средине, постројења која представљају извор емисија и загађивања животне средине дужна су да, у складу са Законом, преко надлежног органа, организације или овлашћене организације:

- обављају мониторинг емисије;
- обезбеђују метеоролошка мерења за велике индустријске комплексе или објекте од посебног интереса за Републику или јединицу локалне самоуправе;
- учествују у трошковима мерења нивоа загађујућих материја у зони утицаја, по потреби; и
- праће и друге утицаје своје активности на стање животне средине.

Са аспекта загађивача ово значи да:

– загађивач мора да планира и обезбеђује финансијска средства за обављање мониторинга емисије, као и за друга мерења и праћења утицаја својих активности на животну средину; мерење емисије обезбеђује се на основу Правилника о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података.

– уколико дође до повећаних концентрација загађујућих материја (SO_2 , NO_x , CO_2 , чађ, суспендоване честице итд.) потребно је благовремено обавестити надлежне органе како би се примениле одређене мере заштите животне средине.

– загађивач мора да планира и обезбеђује финансијска средства за обављање мониторинга емисије, као и за друга мерења и праћења утицаја својих активности на животну средину.

– **Мониторинг систем за контролу квалитета вода**

Праћење стања загађености вода врши се систематским испитивањем квалитета површинских и подземних вода на прописан начин, на основу Уредбе о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање, Уредбе о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци, које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање и Правилника о опасним материјама у водама.

Према Закону о водама, у циљу праћења стања загађености вода, врши се систематско испитивање квалитета површинских и подземних вода на прописан начин на основу Правилника о опасним материјама у водама и Правилника о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода, према програму који доноси Влада РС. Испитивање квалитета вода може да буде бактериолошко и физичко-хемијско а испитивања се обављају према утврђеним параметрима чије присуство и квантитет указује на квалитет и исправност воде или, пак, одређује категоризацију воде у водотоцима.

Комунална и друга предузећа која испуштају отпадне воде у реципијенте и јавну канализацију дужна су да поставе уређаје за мерење, да мере и региструју количине отпадних вода и да податке о томе достављају јавном водопривредном предузећу.

Индустријска предузећа и други привредни субјекти која имају уређаје за пречишћавање отпадних вода и мерне уређаје, дужна су да ове уређаје одржавају у исправном стању, обезбеде њихово редовно функционисање и воде дневник рада уређаја за пречишћавање вода. Уколико испуштају отпадне воде у пријемнике и јавну канализацију, потребно је да обезбеде испитивање квалитета воде које испуштају и њихов утицај на пријемник и то преко овлашћених организација за вршење ових испитивања.

Предузећа која врше испитивање квалитета подземних вода као и испитивање квалитета отпадних вода, дужна су да резултате испитивања доставе Републичком хидрометеоролошком заводу и јавном водопривредном предузећу месечно, а у случају хаваријског загађења воде, у току истог дана.

– **Мониторинг систем за контролу квалитета земљишта**

У циљу утврђивања количина опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање, врши се испитивање пољопривредног земљишта и воде за наводњавање, и то у складу са Правилником о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама за њихово испитивање, и по програму који доноси Влада РС.

Испитивања опасних и штетних материја у пољопривредном земљишту и води за наводњавање обавља организација коју овласти министарство надлежно за послове пољопривреде. Овлашћена организација дужна је да обавештава то Министарство о резултатима испитивања.

Испитивање плодности земљишта и утврђивање квалитета вештачких ђубрива врши се по условима, на начин и по методама утврђеним посебним прописом који доноси министарство надлежно за послове пољопривреде. Плодност земљишта испитује се сваке пете године. Ова испитивања може да обавља организација коју за то овласти министарство надлежно за послове пољопривреде.

Привредна друштва, друга правна лица и предузетници, који у обављању делатности утичу или могу утицати на квалитет земљишта, дужни су да обезбеде техничке мере за спречавање испуштања загађујућих, штетних и опасних материја у земљиште, прате утицај своје делатности на квалитет земљишта, обезбеде друге мере заштите у складу са Законом о заштити земљишта („Службени гласник РС“, број 112/15) и другим законима.

Власник или корисник земљишта или постројења чија делатност, односно активност може да буде узрок загађења и деградације земљишта, дужан је да пре почетка обављања активности изврши испитивање квалитета земљишта.

Забрањено је испуштање и одлагање загађујућих, штетних и опасних материја и отпадних вода на површину земљишта и у земљиште. Особине земљишта могу да се мењају само у циљу побољшања квалитета у складу са његовом наменом.

Праћење параметара квалитета земљишта је неопходно вршити у континуитету дуги низ година, на одређеним местима за које се утврди евидентна угроженост параметара стања животне средине.

Локације на којима је депонован незагађен материјал од ископавања (земља) не припадају контаминираним локацијама.

Мониторинг буке

Ниво буке у животној средини се контролише системским мерењем буке које обезбеђује општина, односно град. Мерење буке могу да обављају овлашћене стручне организације у складу са Правилником о дозвољеном нивоу буке у животној средини. Истим Правилником прописани су највиши дозвољени нивои буке у насељеним и ненасељеним подручјима.

Управљање отпадним, опасним и штетним материјама

Према Закону о заштити животне средине, заштита од отпадних и опасних материја врши се прописивањем начина поступања са појединим отпаcima који имају својства опасних материја и прописивањем начина вођења евиденције о врстама и количинама опасних материја у производњи, употреби, превозу, промету, складиштењу и одлагању.

У предузећима у којима се производи, превози, ставља у промет, користи, прерађује, складишти или која одлажу опасне материје, морају се предузимати следеће активности, односно, она су дужна да:

- воде евиденцију о врстама и количинама опасних материја;
- израде план заштите од удеса;
- спроводе превентивне и друге мере управљања ризиком од удеса из плана заштите од удеса;
- израде извештај о стању сигурности који је доступан јавности и да најмање сваких пет година, као и у случају промена у раду постројења или обављању активности, врше ревизију извештаја о стању сигурности.

5.3. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА

Када су питању права и обавезе надлежних органа у вези праћења стања животне средине, она произилазе из Закона о заштити животне средине. Према наведеним члановима, права и обавезе надлежних органа су:

- a. Влада доноси програм мониторинга за период од две године.
- b. Јединица локалне самоуправе доноси програм мониторинга на својој територији који мора бити у сагласности са програмом Владе.
- c. Република и јединица локалне самоуправе обезбеђују финансијска средства за обављање мониторинга.
- d. Влада утврђује критеријуме за одређивање броја места и распореда мерних места, мрежу мерних места, обим и учесталост мерења, класификацију појава које се прате, методологију рада и индикаторе загађења животне средине и њиховог праћења, рокове и начин достављања података.
- e. Мониторинг може да обавља само овлашћена организација. Министарство прописује ближе услове које мора да испуњава овлашћена организација и одређује овлашћену организацију по претходно прибављеној сагласности министра надлежног за одређену област.

- f. Влада утврђује врсте емисије и других појава које су предмет мониторинга загађивача, методологију мерења, узимања узорака, начин евидентирања, рокове достављања и чувања података,
- g. Државни органи, односно организације и јединице локалне самоуправе, овлашћене организације и загађивачи дужни су да податке из мониторинга достављају Агенцији за заштиту животне средине на прописан начин,
- h. Влада ближе прописује садржину и начин вођења информационог система, методологију, структуру, заједничке основе, категорије и нивое сакупљања података, као и садржину информација о којима се редовно и обавезно обавештава јавност,
- i. Информациони систем води Агенција за заштиту животне средине,
- j. Министар прописује методологију за израду интегралног катастра загађивача, као и врсту, начине, класификацију и рокове достављања података,
- k. Влада једанпут годишње подноси Народној скупштини извештај о стању животне средине у Републици,
- l. Надлежни орган локалне самоуправе једанпут у две године подноси скупштини извештај о стању животне средине на својој територији,
- m. Извештаји о стању животне средине објављују се у службеним гласилима Републике и јединице локалне самоуправе,

Државни органи, органи локалне самоуправе и овлашћене и друге организације дужни су да редовно, благовремено, потпуно и објективно, обавештавају јавност о стању животне средине, односно о појавама које се прате у оквиру мониторинга емисије и емисије, као и мерама упозорења или развоју загађења која могу представљати опасност за живот и здравље људи, у складу са Законом о заштити животне средине и другим прописима. Такође, јавност има право приступа прописаним регистрима или евиденцијама које садрже информације и податке у складу са овим законом.

На основу позитивне регулативе општина Бабушница располаже нормативно-правним инструментаријумом да доноси акте у смислу накнада за заштиту и унапређење животне средине. На основу одредаба члана 18. Закона о локалној самоуправи и одредаба члана 190. Устава Републике Србије, јединица локалне самоуправе – општина, стара се о заштити животне средине. У надлежности општине је да припрема и доноси локалне програме коришћења и заштите природних вредности, програме заштите животне средине, односно локалне акционе и санационе планове.

Одредбама чл. 69. и 73. Закона о заштити животне средине прописане су надлежности, права и обавезе републичких и локалних органа. Истовремено, надлежности, права и обавезе су садржани и у одредбама Закона о поступању са отпадним материјама ("Службени гласник РС", број 25/96). Главна обавеза из наведених закона је у мерењу, односно загађивачи и установе које обављају мерење у обавези су да спроводе одговарајуће активности на планском подручју.

Обавеза надлежних органа (Република, Округ, Град, Општина) је да:

- 1) обезбеде редовно мерење емисије општих и специфичних полутаната ваздуха, воде и земљишта (мерење емисија полутаната, буке зрачења и др.);
- 2) обезбеде услове за спровођење законске регулативе, норматива и стандарда у погледу рада индустријско-енергетских комплекса;
- 3) обезбеде поуздан и сигуран рад индустријско-енергетских комплекса у оквирима пројектованог и процењеног утицаја на животну средину;
- 4) правовремено уоче и реагују на евентуална одступања у раду индустријско-енергетских постројења;
- 5) правовремено обезбеде услове за адекватан третман чврстог и течног отпада;
- 6) спроводе све мере за спречавање акцидентата у индустријско-енергетским комплексима у редовном и ванредном раду;
- 7) спроводе све мере за спречавање евентуалних инцидентних ситуација у саобраћају, саобраћајницама и пловним путевима (пре свега спречавање инцидентата у транспорту и претовару опасних материја, транспорт и претовар горива и сл.);
- 8) заштите постојећи биљни и животињски свет, спровођењем планских решења заштите;
- 9) обезбеде спровођење инспекцијског надзора и спровођење закона.

5.4. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА

Неочекивани негативни утицаји могу бити услед елементарних непогода (земљотреса, поплава) или услед људске делатности. У случају појаве неочекиваних негативних ситуација поступа се у складу са законским прописима о ванредним ситуацијама и предвиђеним мерама заштите у складу са релевантним законима о заштити.

На планском подручју могући су акциденти у водопривреди – управљању водама, саобраћају, односно појава елементарних непогода – поплава и непогода, клизишта и ерозије, сеизмички ризик је у границама прихватљивог, док ризик од акцидената постоји и у случају одбране земље.

Концепт заштите од земљотреса заснован је на општепримењиваном принципу "прихватљивог" сеизмичког ризика, тј. стварању планерских и пројектних грађевинских техничких услова за минимизирање људских жртава и материјалне штете, јер се асполутна заштита од земљотреса не може постићи. Примена техничких норматива оставља при максималним потресима ризик од оштећења комуналне инфраструктуре. Ниво угрожености од земљотреса је у зони 8–9 степени МКС (на овом подручју могу очекувати земљотреси) и у том случају се примењују све Законом прописане мере и активности.

Концепт заштите од поплава заснован је на доследној примени постојећих планова редовних и ванредних мера, зависно од хидролошких услова и проглашавања мера на основу редовних мерења и хидролошких осматрања од стране надлежне институције. У време топљења снега у сливном подручју узводно од територије обухваћене овим Планом могуће су појаве високих вода Јужне Мораве које су углавном контролисане услед реализоване регулације корита реке, али су њене леве и десне притоке бујични токови који могу угрозити околно земљиште.

Како се саобраћајницама које пролазе кроз планско подручје не транспортују отровни, опасни или експлозивни материјали, у зони пута могући су само утицаји од акцидената. У случају саобраћајних акцидената могуће су штете на самом извору, односно нема опасности на шире окружење. На основу важећих прописа транспорт опасних, отровних и експлозивних материјала није дозвољен у насељима. Детаљније мере заштите прописују се у одговарајућим проценама утицаја пројеката за саобраћајнице, односно у поступцима за руковање и транспорт опасним, отровним и експлозивним материјама, као и складиштењу, претовару и транспорту нафтних деривата.

Ради заштите од ових видова елементарних непогода, уклањање последица и узрока, предвиђене су мере заштите као што су: служба одржавања главних путних праваца регулација коритта водотокова, пошумљавање у сливном подручју ове реке и др.

6. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Методологија примењена при обављању Стратешке процене и израде Извештаја о стратешкој процени утицаја зас

нована је на Закону о стратешкој процени и Закону о заштити, као и на пракси стратешке процене у Европи, уграђене у (енглеско) Практично упутство за примену EU Direktive 2001/42/EC на урбанистичке и просторне планове и у Упутства EC DG XI за процену индиректних и кумулативних утицаја и интеракција утицаја.

Општи методолошки поступак произашао је из Одлуке о изради Стратешке процене и карактеристика Просторног плана. Концепт одрживог мултидисциплинарног развоја подразумевао је паралелан третман еколошких и социо-економских питања.

Главну тешкоћу у изради стратешке процене чини непостојање информационе основе о животnoj средини и њеној заштити, ни стандардизованих система индикатора, те су еколошке смернице за планирање, дефинисане у односу на процењено стање животне средине, а на основу планираних решења дефинисане су еколошке смернице за спровођење плана и имплементацију (тј. за даљи одрживи развој подручја).

Примењени метод израде Стратешке процене захтевао је перманентно идентификовање проблема и дефинисање мера заштите животне средине, а реализован је на следећи начин:

- утврђене су полазне основе (на основу прелиминарне оцено стања животне средине, захтева и циљева заштите животне средине из других планова, програма, стратешких докумената, као и карактеристика плана и планског подручја);

- утврђени су циљеви Стратешке процене (успостављена је веза између циљева плана и планских решења са циљевима Стратешке процене; посебни циљеви су разрада општих, а на основу циљева су изабрани индикатори уз ослањање на индикаторе Европске агенције за животну средину);

- процењени су могући утицаји и мере за смањење негативних утицаја (процењене су варијанте развоја планског подручја са аспекта заштите животне средине);

- извршена је процена утицаја планских решења на животну средину и дефинисане су мере за спречавање и ограничавање негативних и увећање позитивних утицаја;

- усмерена је припрема стратешких процена за ниже нивое планирања и предложен програм мониторинга за спровођење Плана.

Методолошки, основ за вредновање животне средине и кључни елементи управљања животном средином, су критеријуми. Критеријуми за одређивање могућих карактеристика значајних утицаја и њихових могућих последица по животну средину, формирани су на основу увида стања на терену и на основу доступне информационе основе и постојеће просторно-планске, урбанистичке и студијске документације.

Критеријуми су:

- карактеристике Просторног плана: његов значај за заштиту животне средине и одрживи развој; могући утицаји на чиниоце животне средине (ваздух, воде, земљиште, климатске карактеристике, биљни и животињски свет, станишта и биодиверзитет, заштићена природна и културна добра, становништво, инфраструктурне системе, зоне привређивања и остале створене вредности);

- карактеристике могућих утицаја: кумулативна и синергијска природа утицаја; ризици по људско здравље и животну средину; деловање на области од природног, културног и другог значаја; деловање на деградирана подручја; величина и значај утицаја (величина утицаја је процена штете или користи од процењеног деловања на животну средину; значај утицаја је простор који може бити изложен деловању промена у животnoj средини); карактер утицаја односно последица (краткорочни, дугорочни, реверзибилни ефекти); вероватноћа утицаја.

Извештај о стратешкој процени утицаја ради се за подручје Просторног плана, на основу расположивих података, постојеће просторно-планске и студијске документације, процене стања животне средине и процене могућих утицаја планираних решења на животну средину и стечених искустава и знања, а ставља са на јавни увид истовремено са Нацртом Просторног плана.

7. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА, ОПИС РАЗЛОГА ОДЛУЧУЈУЋИХ ЗА ИЗБОР ДАТОГ ПЛАНА СА АСПЕКТА РАЗМАТРАНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА И ПРИКАЗ НАЧИНА НА КОЈИ СУ ПИТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ УКЉУЧЕНА У ПЛАН

7.1. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

7.1.1. НАЧИН ПЛАНЕРСКОГ ОДЛУЧИВАЊА

Планерски приступ је да заштита и очување животне средине, предела и природе, буде оквир укупног мултифункционалног, одрживог развоја подручја.

Фазе одлучивања везане за Стратешку процену су: одлучивање о изради стратешке процене на основу процене утицаја на животну средину; одређивање карактеристика могућих утицаја; анализа могућности оптимизације могућих утицаја кроз планска решења.

Коришћени су индикатори дефинисани према искуству стручног тима, а упоређивани са системом индикатора који се користе у Европској Унији (Европска агенција за животну средину - ЕЕА) и Организацији за европску безбедност и сарадњу (OECD), јер мониторинг није спровођен и нема потребних података.

Стратешка процена коришћена је при одлучивању о планским решењима. Резултат је да су циљеви Просторног плана усклађени са циљевима заштите животне средине, а да су резултати Стратешке процене интегрисани у планска решења.

7.1.1. НАЧИН ОДЛУЧИВАЊА СТРУЧНЕ И ШИРЕ ЈАВНОСТИ

Приликом израде Просторног плана и спровођења стратешке процене утицаја на животну средину, стручна јавност и ресорне институције учествују у одлучивању о даљем развоју подручја посредно (давањем услова за њихову израду, а мишљења и сагласности на планска решења у процедури јавног увида), шира јавност давањем сугестија и примедби којима штити своје интересе. Непосредно учествује у одлучивању само Комисија за планове Општине, приликом стручне контроле израде Просторног плана.

Члан 18. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинише учешће заинтересованих органа и организација, који су дужни да доставе своје мишљење у року од 30 дана. Пре упућивања захтева за добијање сагласности на Извештај о стратешкој процени, орган надлежан за припрему плана обезбеђује учешће јавности у разматрању Извештаја о стратешкој процени (члан 19). Орган надлежан за припрему плана обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину извештаја и достављање мишљења, као и времену и месту одржавања јавне расправе у складу са законом којим се уређује поступак доношења плана.

Због значаја могућих негативних и позитивних утицаја предложеног плана на животну средину, здравље људи, социјални и економски статус локалних заједница важно је адекватно и "транспарентно" укључивање заинтересованих страна у процес доношења одлука по питањима заштите животне средине.

Учесће надлежних органа и организација обезбеђује се писменим путем и путем презентација и консултација у свим фазама израде и разматрања стратешке процене. Учесће заинтересоване јавности и невладиних организација обезбеђује се путем средстава јавног информисања и у оквиру јавног излагања Плана. Орган надлежан за припрему плана израђује извештај о учешћу заинтересованих органа и организација и јавности који садржи сва мишљења о СПУ, као и мишљења изјављених у току јавног увида и јавне расправе о плану. Извештај о СПУ доставља се заједно са извештајем о стручним мишљењима и јавној расправи органу надлежном за заштиту животне средине на оцењивање. Оцењивање се врши према критеријумима из прилога II закона. На основу ове оцене орган надлежан за заштиту животне средине даје своју сагласност на извештај о СПУ у року од 30 дана од дана пријема захтева за оцењивање. После прикупљања и обраде свих мишљења орган надлежан за припрему плана доставља Нацрт Плана заједно са Извештајем о СПУ надлежном органу на одлучивање.

Слика: Схема поступка одлучивања о Извештају о СПУ

7.2. ОПИС РАЗЛОГА ОДЛУЧУЈУЋИХ ЗА ИЗБОР ПРОСТОРНОГ ПЛАНА СА АСПЕКТА РАЗМАТРАНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА

У оквиру израде Стратешке процене утицаја, осим варијанте потпуне имплементације планских решења, разматрана је и варијанта нереализовања плана.

Нереализовање плана као варијантно решење - варијанта нултог развоја, подразумева (у еколошком и социо-економском погледу) стагнацију и деградацију. Последице би биле: неконтролисане промене природних ресурса (истовремено и основних намена – трајно и неповратно губљење неких површина за основну намену пожељну према еколошком бонитирању простора и претварање у другу намену ниског квалитета), загађење услед недовољно развијене комуналне инфраструктуре, опадање квалитета вода, деградација земљишта (услед ерозије, бујица са појавом клизишта, могућег загађења пестицидима из пољопривредне производње) итд.

Развојна решења подразумевају напредак у еколошком и социо-економском погледу.

Изабрано је развојно варијантно решење. Разлози одлучујући за избор датог решења су:

- третман заштите животне средине као оквира укупног развоја планског подручја;
- резултат упоредно извршене процене ефеката развојног решења и сценарија нереализовања плана;
- хитност предузимања мера, ради очувања (до сада у доброј мери сачуваног) изворног бонитета природних ресурса, очувања вредних делова, као и заустављање деградације и унапређење деградираних делова животне средине.

7.3. ПРИКАЗ НАЧИНА НА КОЈИ СУ ПИТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ УКЉУЧЕНА У ПРОСТОРНИ ПЛАН

Планерски приступ изради Просторног плана био је да заштита животне средине буде оквир укупног развоја планског подручја.

У току свих припремних активности, стручни тим који је радио Просторни план, вршио је евидентирање постојећег стања животне средине и могућих промена, са аспекта очувања и заштите. Код свих активности током вршења стратешке процене и израде Просторног плана, била су присутна стручна мишљења о стању животне средине, могућим променама у животној средини услед социо-економског и просторног развоја или услед евентуалних међусобних утицаја разних области развоја на деградацију и о потреби планске интервенције ради заштите, очувања и унапређења животне средине, што је резултирало планерским опредељењима и дефинисањем еколошких планских решења. Тешкоће у оваквом поступку произишле су из неразвијеног система мониторинга за животну средину и непотпуне информационе и документационе основе.

Након анализе и оцене стања свих чиниоца животне средине, процена оптималних праваца развоја и утврђивања стратегије развоја, Планом су утврђени просторни услови за даљи одрживи развој. Како је заштита оквир будућег развоја подручја, правила коришћења и уређења су за сваки сектор развоја утврђивана истовремено.

Код сваког чиниоца природне и створене средине, за сваку област социо-економског развоја, разматрани су, пре утврђивања сваке појединачне намене простора:

- услови очувања, унапређења и заштите вредних делова животне средине;
- заустављање деградирања и ревитализација деградираних подручја (подручја са евидентираним процесима ерозије и клижења, евидентирана плављена подручја);
- превентивна заштита потенцијално угрожених подручја (еродибилно замљиште, земљиште склоно клижењу, потенцијално изложено плављењу од бујичних потока; простор изнад евентуалних експлоатационих поља минералних сировина, транспортни путеви);
- могући акциденти.

Начин разматрања наведених питања и одлучивања о њима приликом обављања стратешке процене и при утврђивању планских решења, зависио је од постојећих података и студијске документације. Осматрања елемената животне средине, као ни мерења стања нису вршена и није успостављен мониторинг ниједног чиниоца животне средине, до верификације Извештаја о стратешкој процени.

8. ЗАКЉУЧЦИ ДО КОЈИХ СЕ ДОШЛО ТОКОМ ИЗРАДЕ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ

Проблематика заштите животне средине у Плану разматрана је у оквиру планског документа али и у склопу Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину. Примењена методологија је описана у претходном поглављу и сагласна је са претпоставкама које су дефинисане у оквиру Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину којим се дефинише садржина Извештаја о стратешкој процени утицаја.

Циљ израде Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину предметног плана је сагледавање могућих значајних негативних утицаја планских решења на квалитет животне средине и прописивање одговарајућих мера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквире (границе) дефинисане законском регулативом. Да би се постављени циљ могао остварити, потребно је било сагледати постојеће стање животне средине и Планом предвиђене активности.

Утврђено је:

- кроз планска решења су заступљена, остварена или омогућена сва начела заштите животне средине;
- остварен је основни циљ израде Плана: створен је основ за просторну подршку мултифункционалног развоја планског подручја на еколошким принципима; омогућен је одрживи развој целог подручја и то 1. планирањем активности које га не девастирају и не деградирају и 2. санацијом деградираних подручја; омогућена је заштита природе и вода;

- остварен је посебни циљ бр. 1: интегралност је остварена планерским приступом да заштита буде оквир социо-економског развоја, као и коришћења и уређења простора; вршењем стратешке процене утицаја и третирањем предложених индикатора остварује се превенција и предострожност; предлогом за коришћење природних ресурса се код обновљивих обезбеђује очување квалитета (ваздух, геодиверзитет и биодиверзитет, заштићена природна добра) или унапређење (водни ресурси, земљиште,...), а код необновљивих (минералне сировине) дугорочно коришћење (након добијања одобрења од ресорних институција и под њиховим условима), чиме се омогућава очување природних вредности; санирањем повремених, спонтано формираних депонија комуналног отпада итд, омогућава се спровођење начела "загађивач плаћа" и "корисник плаћа"; утврђивањем учесника у имплементацији и њихових обавеза обезбеђена је одговорност; предлог мониторинга је подстицајна мера за локалну самоуправу, да преузме мере очувања и одрживог управљања капацитетом животне средине;

- остварен је посебни циљ бр. 2: ради развоја пољопривреде утврђено је коришћење земљишта према природним одликама, усмерава се на производњу здраве хране, контролу коришћења хемијских средстава; стимулисање укупњавања поседа;

- остварен је посебни циљ бр. 3: за развој туризма предвиђени су видови туризма у складу са природним и створеним предиспозицијама, повећање степена искоришћености капацитета у складу са еколошким оптимумом, повећање капацитета у складу са могућношћу инвестирања и потребама конзумног подручја, проглашење Звоначке бање за бању;

- остварен је посебни циљ бр. 4 : за развој мале привреде створени су плански услови на основу којих је могуће развијати првенствено предузећа из области прераде пољопривредних производа, а али и друге делатности за које привредници искажу иницијативу и нису у супротности са захтевима екологије, заштите природе и сл;

- остварен је посебни циљ бр. 5: створени су плански услови за коришћење водног потенцијала за водоснабдевање чиме ће се решити питање водоснабдевања;

- остварен је посебни циљ бр. 6: постепено заустављање демографског пражњења омогућава се унапређивањем пољопривредне производње, условима за остварење вишег стандарда сеоског живота, ангажовањем у туризму као допунској делатности; успостављањем мреже насеља значајном организованом и опремљеношћу простора за јавне службе и услужне делатности;

- остварен је посебни циљ бр. 7: створени су просторни услови за комплетирање инфраструктурних мрежа у функцији успостављања мреже насеља и бољег функционалног повезивања планског подручја са окружењем, тј. за доступност пратећим садржајима; посебан значај има планирана хидротехничка инфраструктура;

- остварен је посебни циљ бр. 8: дефинисани су простори истраживања ради утврђивања просторних услова за увођење актуелних обновљивих извора енергије (енергија ветра, сунца, биомаса итд);

- ради остварења посебног циља бр. 9: ради заштите земљишта утврђене су еколошки подобне основне намене земљишта (за пољопривреду, шумарство, воде и водно, грађевинско); за заштиту изворишта

водоснабдевања предвиђено је очување квантитета и поправљање квалитета воде успостављањем зона заштите, уклањањем садржаја који се не смеју наћи у њима и санитацијом насеља;

- остварен је посебни циљ бр. 10: заштита природних и културних вредности кроз предлоге за стављање под заштиту до сада незаштићених вредности и дефинисањем обавезе истраживања целог подручја и sukcesивног стављања под заштиту према закључцима истраживања и условима одрживости;

- дати су предлози у погледу релативизације супротних интереса (посебни циљ бр. 11): просторним условима подржан је интерес шире друштвене средине за заштитом која захтева рестриктивно коришћење и понашање, а за релативизирање (конфликтног) интереса локалне заједнице да користи без ограничења туристичке мотиве, као и природне ресурсе: водне, пољопривредне, шумске, ресурс сировина;

- ради остварења посебног циља бр. 12 дат је предлог за успостављање мониторинга (праћења стања животне средине у току спровођења плана).

- ради остварења посебног циља бр. 13 дате су смернице за пошумљавање оголелих површина и деградираних земљишта како би се сачували остали природни ресурси и заштитило подручје од штетног дејства вода и других непогода.

- ради остварења посебног циља бр. 14 неопходно је при планирању и реализацији односно функционисању свих делатности тежити спровођењу мера заштите ваздуха од загађења, заштите вегетације, поготово шумске и друго предвиђено у сету мера заштите животне средине и заштите простора.

Просторни план је сагледао све аспекте затеченог стања и социо-економског развоја подручја и, на основу утврђене стратегије развоја, предложио решења која су у складу са домаћом правном регулативом и европским искуствима и препорукама у области заштите, очувања и унапређења животне средине, а којима се остварују циљеви постављени за израду плана. Просторни план је дао основу за постепено обезбеђење савремених услова за живот и рад, као пута за промену досадашњих демографских кретања.

Код варијанте развоја тј, спровођења Просторног плана је позитиван помак у свим секторима развоја:

- санација деградираних земљишта и заштита од деградација постиже се код еродираних земљишта и склоних клижењу земљишта - санацијом и заштитом техничким и биолошким мерама и ограниченим и контролисаним коришћењем; код повремених, спонтано насталих, несанитарних депонија – уклањањем отпада и санацијом;

- за заштиту вода и од вода – дефинисане су зоне санитарне заштите изворишта;

- заштита од кумулативних утицаја на воду, земљиште и ваздух постиже се: код грађевинских подручја – заштитом од неконтролисаних градње; код шума – утврђивањем заштите шума и режима у њима; код пољопривредних земљишта – утврђивањем зоне заштите од прекомерне употребе пестицида; код управљања отпадом - утврђивањем локације за трансфер станицу. Мере заштите су и обезбеђење функционалног уређаја за пречишћавање отпадних вода, измештање делова саобраћајница из санитарних разлога, утврђивање зеленог коридора за заштиту од акцидената на државним путевима;

- заштита геолошких ресурса при експлоатацији обезбеђује се санацијом будућих експлоатационих поља и транспортних коридора;

- заштита туристичких мотива постиже се контролисаним коришћењем ресурса и укупним планским решењима која омогућавају одрживи развој;

- био и геодиверзитет се штити у оквиру мера за очување еколошки значајних подручја; заштићеност хидролошког система резултира (а уједно се и штити) мерама за заштиту вода;

- заштита и очување природних добара врше се у складу са ресорним прописима;

- заштита грађевинског земљишта постиже се заштитом грађевинских подручја;

- очување и заштита непокретних културних добара, врши се у складу са ресорним прописима.

Планска решења не изазивају негативне утицаје на животну средину, а садрже елементе којима се укупни утицаји оптимизирају (подстичу позитивна својства, а неутралишу или минимизирају они неповољни утицаји).

Са аспекта одрживог развоја простора, планска решења су адекватна.

Резимирајући утицаје Плана на животну средину и елементе одрживог развоја може се констатовати да ће већина утицаја планских решења имати позитиван утицај на конкретан простор. Имплементација плана не производи могуће стратешки значајне негативне утицаје на целом планском подручју, већ само на деловима планског подручја на коме се реализују одређена планска решења. Да би се овакви утицаји свели у оквире који неће оптеретити капацитет простора, потребно је спроводити мере за спречавање и ограничавање негативних утицаја плана на животну средину.

Стратешка процена утицаја која се радила за ниво Просторног плана могла се бавити генералном анализом и проценом могућих утицаја планираних планских решења на животну средину, а не појединачним објектима и активностима које се планирају. Ниво детаљности који ће анализирати појединачне објекте и њихове утицаје на животну средину,

разматраће се у оквиру Стратешких процена утицаја за планове детаљне регулације и у оквиру Процена утицаја појединачних објеката на животну средину.

У варијанти да се План не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати само негативни ефекти углавном везани за локалне и регионалне утицаје због неуређености и неопремљености Планског подручја, са реперкусијама на локалном и регионалном нивоу. У варијанти да се План имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти у сваком сектору, који отклањају већину негативних тенденција у развоју Планског подручја, ако се план не би имплементирао. Наглашава се да је спровођење планираних мера заштите и успостављање мониторинга животне средине, императив који се примењује током реализације предметног Плана и даље функцинисање предметног Планског подручја.

Анализирајући План у целини, као и појединачна планска решења, на основу евалуације значајних утицаја може се закључити да имплементација плана не производи могуће стратешки значајне негативне утицаје на целом планском подручју, већ само на деловима (локалитетима, трасама) планског подручја на коме се реализују одређена планска решења. У случајевима где је процењено да може доћи до потенцијално негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите прописане овим Извештајем.